

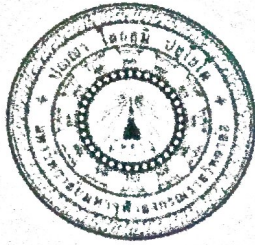
การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชน
ตำบลโคกหาร อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่

นายสุกิจ ปิลวาสน์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๐

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย
เรื่อง "การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชน ตำบลโคกหาร อำเภอเขาพนม
จังหวัดกระบี่" เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
การพัฒนาสังคม

(พระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิกโร, ดร.)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

(พระครูอรุณสุดาลังการ, ผศ.ดร.)

ประธานกรรมการ

(พระครูวิรัตธรรมโชติ, ดร.)

กรรมการ

(ผศ.ดร.ติเรก นุ่นกล้า)

กรรมการ

(รศ.สมบุรณ์ บุญฤทธิ์)

กรรมการ

(รศ.สมเกียรติ ดันสกุล)

กรรมการ

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

รศ.สมบุรณ์ บุญฤทธิ์

ประธานกรรมการ

รศ.สมเกียรติ ดันสกุล

กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย

(นายสุกิจ ปิลวาสน์)

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่อง การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชน ตำบลโคกหาร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดกระบี่ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีด้วยความเมตตาของคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ประกอบด้วย รศ.สมบุญ บุญฤทธิ์ ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รศ.สมเกียรติ ต้นสกุล กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำด้วยดีมาตลอด

ขอขอบคุณ ดร.ธีระพงษ์ สมเขาใหญ่ ดร.วิโรจน์ พรหมสุด อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตนครศรีธรรมราช และ ดร.ปัญญา เลิศไกร อาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ที่ได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแก้ไขเครื่องมือการวิจัย และขอกราบขอบคุณ

ขอขอบพระคุณ พระครูโฆสิตวิฒนานุกูล, ดร. ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ วิทยาเขตนครศรีธรรมราช และคณาจารย์ที่ได้ถ่ายทอดความรู้ประสบการณ์ในด้านต่างๆ แก่ผู้วิจัยตลอดมา เจ้าหน้าที่ห้องสมุดมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช ที่ได้เอื้ออำนวยในการสืบค้นข้อมูลการศึกษาวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณครอบครัวปิลวาสน์ ที่ให้ความรักความเมตตาสนับสนุนการศึกษา ประโยชน์ใดๆ อันอันพึงมีจากวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยขอน้อมบูชาเป็นกตเวทิตาคุณแก่ครูบาอาจารย์ บิดามารดา ญาติสนิท มิตรสหาย รวมทั้งบูรพาจารย์และผู้มีพระคุณทุกท่าน ที่เป็นกำลังใจสนับสนุนในทุกๆ เรื่อง จนทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้ประสบผลสำเร็จลุล่วงด้วยดี

นายสุกิจ ปิลวาสน์

๑๓ มีนาคม ๒๕๖๑

- ชื่อวิทยานิพนธ์** : การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชน
ตำบลโคกหาร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา
- ชื่อผู้วิจัย** : นายสุกิจ ปิลวาสน์
- ปริญญา** : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (การพัฒนาสังคม)
- คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์**
- : รศ.สมบุญ บุญฤทธิ กศ.บ.(สังคมศึกษา), ศศ.ม.(ไทยคดีศึกษา)
  - : รศ.สมเกียรติ ต้นสกุล ว.ทบ.(จิตวิทยาคลินิก), ศศ.ม.(สังคมวิทยา)
- วันที่สำเร็จการศึกษา** : ๑๓ มีนาคม ๒๕๖๑

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ คือ ๑) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชนของตำบลโคกหาร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา ๒) เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชนของตำบลโคกหาร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา และ ๓) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชนของตำบลโคกหาร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย เป็นคณะกรรมการหมู่บ้าน ในตำบลโคกหาร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา ทั้ง ๗ หมู่บ้าน จำนวน ๑๕๐ คน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าทดสอบ (t-test) และค่าทดสอบเอฟ (F-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนชนิดทางเดียว (One way ANOVA) ในการทดสอบสมมติฐานของการวิจัย โดยทดสอบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ผลการวิจัยพบว่า

๑. คณะกรรมการหมู่บ้านตำบลโคกหาร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน โดยรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\mu = ๓.๗๘$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีส่วนร่วมในด้านการปฏิบัติ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = ๓.๘๔$) รองลงมา ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล ($\mu = ๓.๘๑$) และด้านการตัดสินใจ ($\mu = ๓.๗๘$) ส่วนด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\mu = ๓.๗๑$) เมื่อจำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และสถานภาพการสมรส พบว่า คณะกรรมการหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนอยู่ในระดับมาก

๒. ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของคณะกรรมการหมู่บ้านตำบลโคกหาร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา พบว่า คณะกรรมการหมู่บ้านที่มีระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ที่แตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ส่วนคณะกรรมการหมู่บ้านที่มี เพศ อายุ และสถานภาพการสมรส ต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๓. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชนตำบลโคกหาร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ควรให้คณะกรรมการหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางพัฒนาชุมชนไปสู่ทิศทางที่ต้องการ โดยการให้มีส่วนร่วมในการทำแผนในการพัฒนาชุมชน และการติดตามกำกับ ดูแลโครงการและกิจกรรมที่กำหนดในแผนนั้น รวมทั้งมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการพัฒนาชุมชนทุกด้าน

Thesis Title : The Participation of Community Committee in Community Development at Khokhan Sub-District, Khoapanom District, Krabi Province

Researcher : Mr. Sukit Pillavas

Degree : Master of Arts (Social Development)

Thesis Supervisory Committee

: Assoc.Prof.Somboon Bunrit, B.Ed.(Social Study),
M.A.(Thai Studies)

: Assoc.Prof.Somgiat Tansakul, B.S(Clinical Psychology)
M.A.(Sociology)

Date of Graduation : March 13, 2018

Abstract

The objectives of this research were as follows: 1) to study on the participation of community committee in community development, khokhan sub-district, Khoapanom district, Krabi province. 2) to compare on participation of community committee in community development, Khokhan subdistrict, khoapanom district, Krabi province, and 3) to study the suggestion on participation of community committee in community development, Khokhan subdistrict, khoapanom district, Krabi province. This research is quantitative research. The population for this research were composed of community committee in Khokhan subdistrict, khoapanom district, Krabi province for seven villages in 150 persons, as follows; frequency, percentage, mean, standard deviation, One way ANOVA for hypothesis test at the differentiation test of statistic significance at 0.5

The findings were as follows:

1. The committee in Khokhan sub- district, khoapanom district, Krabi province. Overall, the mean was high ($\mu = 3.78$). Engage in practice the mean score was at the highest level ($\mu = 3.84$), followed by participation in monitoring and evaluation ($\mu = 3.81$) and decision making ($\mu = 3.78$). When classified by gender,

age, education level, occupation, income and marital status, it was found that the village committee had a high level of participation.

2. The comparative result in participatory community development of the committee showed that the committee with different education, career and income performed different participation in community development with a statistically significant difference at 0.05 whereas the participation in community development of the committee with gender, age, and marital status was not statistically significant difference at the 0.05.

3. Finding on the suggestions on participation of community committee in community development revealed that the committee should have self-sacrifice for social work and more participate in planning by proposing project with clear objectives, to help community with public relations and to give an opportunity to general people in continuous participation in any activities in community including more listening to all opinions of people.

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ณ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๓
๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ	๓
๑.๔ ขอบเขตการวิจัย	๔
๑.๕ สมมติฐานการวิจัย	๔
๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๕
๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๖
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๗
๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม	๗
๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน	๒๑
๒.๓ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๓๐
๒.๔ กรอบแนวคิดการวิจัย	๓๕
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย	๓๖
๓.๑ รูปแบบการวิจัย	๓๖
๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๓๖
๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๓๗
๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล	๓๘

เรื่อง	หน้า
๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล	๓๘
๓.๖ สถิติที่ใช้ในการวิจัย	๓๙
บทที่ ๔ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๔๑
๔.๑ สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๔๑
๔.๒ ขั้นตอนการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๔๑
๔.๓ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๔๒
ตอนที่ ๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพทั่วไปของผู้ตอบ แบบสอบถาม	๔๒
ตอนที่ ๒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของ การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนา ชุมชนตำบลโคกหาร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา	๔๔
ตอนที่ ๓ ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของ การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนา ชุมชนตำบลโคกหาร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา	๕๐
ตอนที่ ๔ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของ การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนา ชุมชนตำบลโคกหาร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา	๖๕
บทที่ ๕ สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	๖๖
๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๖๖
๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย	๖๙
๕.๓ ข้อเสนอแนะ	๗๓
๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย	๗๓
๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป	๗๔
บรรณานุกรม	๗๕

เรื่อง	หน้า
ภาคผนวก	๘๑
ภาคผนวก ก รายงานผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย	๘๒
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ คุณภาพเครื่องมือวิจัย	๘๔
ภาคผนวก ค ตารางสรุปค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)	๘๘
ภาคผนวก ง ตารางสรุปค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม	๙๒
ภาคผนวก จ แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	๙๕
ประวัติผู้วิจัย	๑๐๒

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า	
๔.๑	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามข้อมูลทั่วไป	๔๒
๔.๒	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการมีส่วนร่วมของ คณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชนของตำบลโคกหาร อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่	๔๔
๔.๓	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการมีส่วนร่วมของ คณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชนของตำบลโคกหาร อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่ ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน	๔๕
๔.๔	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการมีส่วนร่วมของ คณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชนของตำบลโคกหาร อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	๔๖
๔.๕	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการมีส่วนร่วมของ คณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชนของตำบลโคกหาร อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ	๔๗
๔.๖	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการมีส่วนร่วมของ คณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชนของตำบลโคกหาร อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่ ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตาม และการประเมินผล	๔๘
๔.๗	ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้าน ในการพัฒนาชุมชนของตำบลโคกหาร อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่ จำแนกตามเพศ	๕๐
๔.๘	ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้าน ในการพัฒนาชุมชนของตำบลโคกหาร อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่ จำแนกตามอายุ	๕๑
๔.๙	ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้าน ในการพัฒนาชุมชนของตำบลโคกหาร อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่ จำแนกตามระดับการศึกษา	๕๓

ตารางที่	หน้า
๔.๑๐ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้าน ในการพัฒนาชุมชนของตำบลโคกหาร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามอาชีพ	๕๔
๔.๑๑ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้าน ในการพัฒนาชุมชนของตำบลโคกหาร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามรายได้	๕๖
๔.๑๒ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้าน ในการพัฒนาชุมชนของตำบลโคกหาร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามสถานภาพการสมรส	๕๗
๔.๑๓ ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการ พัฒนาชุมชนของตำบลโคกหาร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามเพศ	๕๘
๔.๑๔ ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการ พัฒนาชุมชนของตำบลโคกหาร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามอายุ	๕๙
๔.๑๕ ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการ พัฒนาชุมชนของตำบลโคกหาร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามระดับการศึกษา	๖๐
๔.๑๖ ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการ พัฒนาชุมชนของตำบลโคกหาร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามระดับอาชีพ	๖๑
๔.๑๗ ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการ พัฒนาชุมชนของตำบลโคกหาร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามรายได้	๖๒
๔.๑๘ ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการ พัฒนาชุมชน ของตำบลโคกหาร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามระดับสถานภาพ	๖๓
๔.๑๙ ผลการศึกษาทดสอบสมมติฐาน	๖๔

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ กำหนดไว้ในหมวด ๕ แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ^๑ มาตรา ๗๘ ว่า รัฐพึงส่งเสริมให้ประชาชนและชุมชนมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศด้านต่างๆ การจัดทำบริการสาธารณะทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ รวมถึงการตัดสินใจทางการเมือง และการอื่นใดบรรดาที่อาจมีผลกระทบต่อประชาชนหรือชุมชน รูปแบบองค์กรทางวิชาชีพหรือตามสาขาอาชีพที่หลากหลายหรือรูปแบบอื่น ตลอดจนส่งเสริมให้ประชาชนมีความเข้มแข็งทางการเมือง และจัดให้มีกฎหมายจัดตั้งกองทุนพัฒนาการเมืองภาคพลเมืองเพื่อช่วยเหลือการดำเนินกิจกรรมสาธารณะของชุมชน การดำเนินการของกลุ่มประชาชนที่รวมตัวกันในลักษณะเครือข่ายทุกรูปแบบให้สามารถแสดงความคิดเห็นและเสนอความต้องการของชุมชนในพื้นที่ และส่งเสริมให้การศึกษาแก่ประชาชนเกี่ยวกับการพัฒนาการเมืองและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รวมทั้งส่งเสริมให้ประชาชนได้ใช้สิทธิเลือกตั้งโดยสุจริตและเที่ยงธรรม นับว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลต่อการพัฒนาการเมือง เพราะรัฐธรรมนูญฉบับนี้แสดงเจตนารมณ์ที่สำคัญว่า ประชาชนจะต้องมีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมโดยตรงในระบอบการปกครอง และประชาชนเป็นผู้ที่มีอำนาจสูงสุดที่แท้จริง มิใช่เพียงที่ประชาชนมีหน้าที่เลือกผู้แทนเข้าไปใช้อำนาจในระบอบการปกครองเท่านั้น

คณะกรรมการชุมชน เป็นคณะบุคคลที่ได้รับเลือกจากสมาชิกชุมชนและเทศบาลแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งเป็นตัวแทนของประชาชนในแต่ละชุมชน เพื่อเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นของตนเอง และมีบทบาทในการแก้ไขปัญหาโครงสร้างพื้นฐานเศรษฐกิจ สังคม การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อยู่ในชุมชน รวมถึงเพื่อให้สอดคล้องกับวิธีการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี ส่งเสริมความร่วมมือของประชาชนในการจัดบริการสาธารณะตามอำนาจหน้าที่ และสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน

---

^๑สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, รัฐธรรมนูญราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ, ๒๕๖๐), หน้า ๑๗.

การจัดตั้งคณะกรรมการชุมชนมีวัตถุประสงค์ดังนี้^๒

๑. เพื่อให้มีองค์การที่มีตัวแทนของชุมชนทำหน้าที่ประสานงานกับหน่วยงานราชการ องค์กร และหน่วยงานเอกชนต่าง ๆ ในการพัฒนาชุมชนให้บรรลุเป้าหมาย

๒. เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างผู้อาศัยในชุมชนร่วมกันคิดดำเนินการพัฒนาตนเอง และชุมชน เกี่ยวกับความเป็นอยู่และสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้น

๓. เพื่อส่งเสริมให้มีการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนให้ดีขึ้น

คณะกรรมการชุมชนมีหน้าที่ดังต่อไปนี้

๑. ต้องดำรงไว้ซึ่งสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

๒. เสริมสร้างความสามัคคีของผู้อาศัยอยู่ในชุมชน เพื่อร่วมกันรับผิดชอบในหน้าที่ที่มีต่อตนเองและชุมชน

๓. เป็นตัวแทนในการประสานงานกับหน่วยงานราชการ องค์กรและหน่วยงานเอกชนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ในอันที่จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนในชุมชน

๔. ส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณีและศีลธรรมอันดีงาม

๕. ดูแลทรัพย์สินสาธารณะของชุมชนและของรัฐ

๖. ให้ความร่วมมือกับหน่วยงานราชการที่จัดกิจกรรม

๗. ส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตย สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของประชาชนในชุมชน

๘. เสริมสร้างโอกาสและสภาพแวดล้อมในชุมชนให้เอื้อต่อการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทั้งในระบบและนอกระบบอย่างต่อเนื่อง โดยการเชื่อมโยงกับแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ประชาชนชุมชน และภูมิปัญญาท้องถิ่น

๙. การส่งเสริมสนับสนุนสร้างความเข้าใจการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อครอบครัว ชุมชน ท้องถิ่น และประเทศชาติ

๑๐. การส่งเสริมการประกอบอาชีพของสมาชิกในชุมชนด้วยการบูรณาการกระบวนการผลิตบนฐานศักยภาพ และความเข้มแข็งของชุมชนอย่างสมดุลและยั่งยืน ตลอดจนการเสริมสร้างความร่วมมือกับภาคเอกชนในการลงทุนสร้างอาชีพและรายได้ ที่มีการจัดสรรประโยชน์ อย่างเป็นธรรม การขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชน เพื่อไปสู่การแก้ปัญหาความยากจนของประชาชนในชุมชน

๑๑. เสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหา ความเดือดร้อนของประชาชนในชุมชนตลอดจนชี้แนวทางในการพัฒนาชุมชนของตน

๑๒. รับเรื่องราวร้องทุกข์ของประชาชนในชุมชนและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น หากไม่สามารถแก้ไขได้ให้รายงานอำเภอเพื่อดำเนินการต่อไป

---

^๒ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๘, ว่าด้วยระเบียบการจัดตั้งคณะกรรมการชุมชน ตำบลโคกหาร อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่.

๑๓. งานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมายจากอำเภอ การกระทำใด ๆ อันเกี่ยวกับภายนอกชุมชน ควรต้องแจ้งและได้รับความเห็นจากอำเภอ

ในส่วนของตำบลโคกหาร อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่ มีเนื้อที่ประมาณ ๘๑,๒๕๒.๕๐ ไร่ หรือ ๑๓๐.๐๐๔ ตารางกิโลเมตร ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของอำเภอเขาพนมจังหวัดกระบี่มีระยะทางห่างจากที่ว่าการอำเภอเขาพนมประมาณ ๔๓ กิโลเมตร มีประชากรทั้งสิ้น ๕,๗๙๒ คน เป็นชาย ๒,๙๒๒ คน เป็นหญิง ๒,๘๗๐ คน จำนวนครัวเรือน ๒,๐๑๐ หลังและได้จัดตั้งหมู่บ้านขึ้นทั้งหมด ๗ หมู่บ้าน โดยใช้หลักเกณฑ์ (๑) จำนวนประชากรใกล้เคียงกัน (๒) ความสัมพันธ์ของสมาชิกในชุมชน ศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี คล้ายกัน (๓) ให้บ้านที่อยู่ในถนนเดียวกันอยู่ในชุมชนเดียวกันให้มากที่สุด และเมื่อได้จัดตั้งชุมชนแล้วก็ได้มีการเลือกตั้งคณะกรรมการหมู่บ้านประกอบด้วย กรรมการหมู่บ้านฯ ละ ๒๕ คน มีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ ๔ ปี เพื่อเป็นตัวแทนของหมู่บ้านมาปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ประสานงาน และสร้างความเข้าใจระหว่างชุมชนกับหน่วยงานต่างๆหัวใจสำคัญที่จะยังผลให้การพัฒนาตามแนวทางข้างต้นบรรลุ ได้แก่ การมีส่วนร่วมของประชาชน โดยจัดเป็นรูปแบบคณะกรรมการ และมีระบบการบริหารการพัฒนา (Development Administration) ให้สอดคล้องกับบริบทของชุมชน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง

การเข้ามามีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชน นับเป็นกลไกที่สำคัญอย่างยิ่งต่อกระบวนการพัฒนาชุมชนที่จะพัฒนาชุมชนได้อย่างรวดเร็วประชาชนได้ประโยชน์สูงสุด ประกอบกับผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาประเด็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชน : ตำบลโคกหาร อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่ โดยจะนำผลการศึกษาวិจัยในครั้งนี้ไปปรับปรุงพัฒนารูปแบบและวางแนวทางการปฏิบัติงานของคณะกรรมการหมู่บ้านให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อให้คณะกรรมการหมู่บ้านสามารถบริหารงานสนองต่อความต้องการและการแก้ไขปัญหาของชุมชนได้อย่างแท้จริงและยั่งยืนต่อไป

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชนของตำบลโคกหาร อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่

๑.๒.๒ เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชนของตำบลโคกหาร อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่

๑.๒.๓. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชนของตำบลโคกหาร อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่

๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑.๓.๑ การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชนของตำบลโคกหาร อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่มากน้อยเพียงใด

๑.๓.๒ ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านของตำบลโคกหาร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมาแตกต่างกันหรือไม่

๑.๓.๓ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชนของตำบลโคกหาร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมาเป็นอย่างไร

๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย

๑.๔.๑ **ขอบเขตด้านประชากร** ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ คณะกรรมการหมู่บ้าน ทั้ง ๗ หมู่บ้าน จำนวน ๑๕๐ คน ในตำบลโคกหาร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา

๑.๔.๒ **ขอบเขตด้านเนื้อหา** จะศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ประกอบด้วยการมีส่วนร่วม ๔ ด้าน ดังต่อไปนี้

๑. ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน
๒. ด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจ
๓. ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ
๔. ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

๑.๔.๓ **ขอบเขตด้านพื้นที่** ศึกษาเฉพาะพื้นที่ในตำบลโคกหาร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา ทั้งหมด ๗ หมู่บ้าน คือ ๑. บ้านโคกหาร ๒. บ้านไสหร้า ๓. บ้านทางหลวง ๔. บ้านหินลูกช้าง ๕. บ้านไสน้ำจมน้ำ ๖. บ้านห้วยใหญ่ ๗. บ้านอ่างน้ำ

๑.๔.๔ **ระยะเวลาดำเนินการวิจัย** ผู้วิจัยจะทำการศึกษาวิจัยตั้งแต่เดือนธันวาคม ๒๕๕๙ – เมษายน ๒๕๖๐

๑.๕ สมมติฐานการวิจัย

ในการศึกษา “การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชน : ตำบลโคกหาร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา” ผู้ศึกษาได้ตั้งสมมติฐานการศึกษาไว้ ดังนี้

๑.๕.๑ คณะกรรมการหมู่บ้านที่มี เพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๑.๕.๒ คณะกรรมการหมู่บ้านที่มี อายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๑.๕.๓ คณะกรรมการหมู่บ้านที่มี ระดับศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๑.๕.๔ คณะกรรมการหมู่บ้านที่มี อาชีพ ต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๑.๕.๕ คณะกรรมการหมู่บ้านที่มี รายได้ ต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๑.๕.๖ คณะกรรมการหมู่บ้านที่มี สถานภาพสมรส ต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

เพื่อให้เข้าใจความหมายเฉพาะของคำที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ให้ตรงกัน จึงได้นิยามความหมายของคำต่างๆ ไว้ดังนี้

อายุ หมายถึง อายุจริงของคณะกรรมการหมู่บ้านในตำบลโคกหาร อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่จำแนกเป็น ๓ กลุ่ม คือ ๑.อายุ ๓๐ - ๔๐ ปี ๒. อายุ ๔๑ - ๕๐ ปี ๓. อายุ ๕๑ - ๖๐ ปี และอายุ ๖๑ - ๗๐ ปี

ระดับการศึกษา หมายถึง การจบระดับการศึกษาชั้นสูงสุดตามหลักสูตรกระทรวงศึกษา หรือสถาบันการศึกษาที่ทางราชการรับรอง โดยแบ่งเป็น ๓ ระดับ คือ ๑. ระดับประถมศึกษา ๒. ระดับมัธยมศึกษา ๓. ระดับปริญญาตรีขึ้นไป

อาชีพ หมายถึง อาชีพของคณะกรรมการหมู่บ้าน ที่กรอกแบบสอบถาม ได้แก่ ๑. ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ ๒. เกษตรกรรม/ทำสวน ๓. ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว

รายได้ หมายถึง ผลตอบแทนที่ได้จากการประกอบอาชีพ ได้แก่ ๑. น้อยกว่า ๗,๐๐๐ บาท ๒. ๗,๐๐๑ - ๑๕,๐๐๐ บาท ๓. ๑๕,๐๐๑ บาทขึ้นไป

การมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการส่งเสริมให้คณะกรรมการหมู่บ้านเข้ามามีบทบาทความคิดร่วมตัดสินใจร่วมแก้ไขปัญหาที่สมาชิกเกี่ยวข้องในกิจกรรมของกลุ่มโดยอาจจะเกี่ยวข้องในลักษณะของการทำงานร่วมกัน การดำเนินงานร่วมกันในเรื่องใด เรื่องหนึ่ง หรือหลายเรื่อง เพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายตามที่ต้องการ

การมีส่วนร่วมในการวางแผน หมายถึง คณะกรรมการหมู่บ้านร่วมจัดทำแผน และโครงการ

การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ หมายถึง การใช้วิจารณ์ญาณ ในการตัดสินใจปัญหาต่างๆ ที่เกี่ยวกับกิจกรรมด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนในตำบลโคกหาร

การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรม หมายถึง การช่วยงานกิจกรรมหรือการเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินกิจกรรมด้านการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในตำบลโคกหาร อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่

การมีส่วนร่วมในการประเมินผลงาน หมายถึง การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมในการสรุปผลการดำเนินกิจกรรมที่ได้ทำไปแล้ว

คณะกรรมการหมู่บ้าน หมายถึง ประชาชนที่ได้รับการเลือกตั้งเพื่อให้เป็นผู้นำเป็นแกนกลางตลอดจนเป็นที่ปรึกษาในชุมชน

ชุมชน หมายถึง ชุมชนที่ตั้งอยู่ในตำบลโคกหาร อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่

๑.๗ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑.๗.๑ ทำให้ทราบผลการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชนของตำบลโคกหาร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา

๑.๗.๒ ทำให้ทราบเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชนของตำบลโคกหาร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา

๑.๗.๓ ทำให้ทราบข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชนของตำบลโคกหาร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา

๑.๗.๔ สามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดยุทธศาสตร์และแนวทางในการพัฒนาชุมชนในตำบลโคกหารเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชน : ตำบลโคกหาร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดกระบี่ ผู้ศึกษาได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆ เพื่อนำมาเป็นพื้นฐานและแนวทางการวิจัย ประกอบด้วย

๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

๒.๑.๑ ความหมายของการมีส่วนร่วม

๒.๑.๒ ลักษณะและรูปแบบของการมีส่วนร่วม

๒.๑.๓ ประเภทการมีส่วนร่วม

๒.๑.๔ ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม

๒.๑.๕ ระดับการมีส่วนร่วม

๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน

๒.๒.๑ ความหมายของการพัฒนาชุมชน

๒.๒.๒ องค์ประกอบของการพัฒนาชุมชน

๒.๒.๓ ประเภทขององค์กรชุมชน

๒.๒.๔ หลักการพัฒนาชุมชน

๒.๒.๕ แนวคิดพื้นฐานในการพัฒนาชุมชน

๒.๒.๖ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา

๒.๒.๗ บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการชุมชน

๒.๓ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

๒.๑.๑ ความหมายของการมีส่วนร่วม

สุพรรณณี ไชยอำพร และสนิท สมัครการ ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมที่สามารถแบ่งออกได้ ๒ประเภท คือ^๑

๑. ลักษณะการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง (Genuine participation) ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ถ้าหากไม่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจไม่ถือว่าเป็นการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง และการมีส่วนร่วมที่แท้จริงจะต้องมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในทุกขั้นตอน

---

^๑สุพรรณณี ไชยอำพร และสนิท สมัครการ, การวิเคราะห์สังคมเพื่อการพัฒนาแนวคิดวิธีการ, (กรุงเทพมหานคร: องค์กรการคลังสินค้าและพัสดุภัณฑ์, ๒๕๔๓), หน้า ๓๗.

๒. การมีส่วนร่วมไม่แท้จริงเช่น (Non – Genuine participation) การร่วมลงแขก ร่วมลงแรง ในการทำโครงการร่วมบริจาคเงิน หรือสิ่งของอื่น ๆ บางส่วน หรือร่วมบำรุงรักษา โดยไม่ได้ร่วมขั้นตอน การตัดสินใจ

สำนักงานแรงงานระหว่างชาติ ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ว่า “การมีส่วนร่วม หมายถึง ความร่วมมือ (Cooperating) การมีส่วนร่วมใจซึ่งรวมถึงความรับผิดชอบ”^๒

Davis ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ว่า หมายถึงการเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจและ อารมณ์ของบุคคลหนึ่งในสถานการณ์กลุ่ม ซึ่งผลของการเกี่ยวข้องดังกล่าว เป็นเหตุเร้าใจให้กระทำการ บรรลุจุดมุ่งหมายของกลุ่มนั้นกับทั้งให้เกิดความรู้สึกร่วมรับผิดชอบกับกลุ่มดังกล่าวด้วย และ **Davis Keith** ยังได้อธิบายเพิ่มเติมอีกว่าการมีส่วนร่วมเกิดจากแนวความคิดสำคัญ ๓ ประการ คือ^๓

๑. ความสนใจและความห่วงกังวลร่วมกัน ซึ่งเกิดจากความสนใจและความห่วงกังวลส่วนบุคคลที่บังเอิญพ้องต้องกันกลายเป็นความสนใจและความห่วงกังวลของส่วนร่วม

๒. ความเดือดร้อนและความไม่พึงพอใจร่วมกันที่มีต่อสถานการณ์ที่เป็นอยู่นั้นผลักดันให้พุ่งสู่การรวบรวมกลุ่มวางแผนและลงมือกระทำร่วมกัน

๓. การตกลงใจร่วมกันที่จะเปลี่ยนแปลงกลุ่มหรือชุมชนไปในทิศทางที่พึงต้องการที่จะทำให้ เกิดความคิดริเริ่มกระทำที่สนองตอบความเห็นของคนส่วนใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมนั้น

คินฉัตร ตันเสถียร “การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การที่ให้ประชาชนหลุดพ้นจากการเป็นสิ่งที่ต้องพัฒนาเป็นตัวนำของการพัฒนา และหมายถึงการเปลี่ยนแปลงซึ่งประชาชนจะต้องเข้ามา เกี่ยวข้องในทุกขั้นตอนของการพัฒนา”^๔

เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง ยังได้แบ่งขั้นตอนของการมีส่วนร่วมไว้ ๔ ขั้นตอน ดังนี้^๕

๑. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา และสาเหตุของปัญหา
๒. การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินการ
๓. การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน
๔. การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล

^๒ องค์การแรงงานระหว่างประเทศ, **มาตรฐานแรงงานระหว่างประเทศว่าด้วยแรงงานข้ามชาติ**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานแรงงานระหว่างชาติ, ๒๕๕๐), หน้า ๗.

^๓ **Davis Ralph C, Managerial Psychology**, (The University of Chicago Press, 1964), P. 97.

^๔ คินฉัตร ตันเสถียร, **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลศึกษาเฉพาะกรณี เทศบาลสมุทรสาครจังหวัดสมุทรสาคร, ภาคนิพนธ์พัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิตสาขาพัฒนาสังคมคณะพัฒนา สังคม**, (สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์: กรุงเทพมหานคร, ๒๕๓๗), หน้า ๒๔.

^๕ เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง, **การบริหารงานพัฒนาชนบท**, (กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, ๒๕๒๗), หน้า

Bugnicourt ได้กล่าวว่า “ทั้งโดยหลักการและโดยการปฏิบัติการมีส่วนร่วมของประชาชน นั้น คือ สิ่งที่สวนทางกับการรวมศูนย์อำนาจการตัดสินใจและการลดบทบาทของประชาชนทั้งในเมืองและในชนบทให้เป็นเพียงผู้ถูกกำหนดในการพัฒนา”^๖

ลือชัย ศรีเงินยวง และผาสุก อเนกวนิช ได้กล่าวไว้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนที่แท้จริงจะต้องไม่หมายความว่าเพียงแต่การดึงประชาชนเข้ามาร่วมโครงการที่รัฐเป็นผู้กำหนด “รูปแบบเป้าหมายของงาน” และ “กำหนดให้มีการเข้าร่วมงาน” ดังที่ผ่านมา แต่จะต้องเป็นการมีส่วนร่วมอย่างมีสำนึกรับผิดชอบ และมีบทบาทอย่างเต็มที่ตั้งแต่ค้นคิดปัญหา วางแผนปฏิบัติงาน ดูแล กำกับ ตลอดจนประเมินผลติดตามงาน การมีส่วนร่วมของประชาชนที่แท้จริงจะต้องหมายถึงการมอบอำนาจอธิปไตยขั้นพื้นฐานคืนสู่ประชาชน การพยายามจัดตั้งและพัฒนาองค์กรประชาชนให้เข้มแข็งบนพื้นฐานของการพึ่งพาตนเองเป็นสำคัญ^๗

Hay ได้ให้คำนิยามการเข้าไปมีส่วนร่วมในทางสังคมว่า “เป็นการเข้าไปมีส่วนร่วมด้วยความสมัครใจ ในลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลต่อกับบุคคลและระหว่างกลุ่มต่อกัน ซึ่งเป็นส่วนประกอบของกิจกรรมของกลุ่มนั้นๆ ซึ่งอาจจะเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการก็ได้”^๘

บำรุง บุญปัญญา ได้เสนอว่าหัวใจของการที่จะให้การมีส่วนร่วมของประชาชนเกิดขึ้นได้จริงนั้น ในการทำงานจะต้องถือว่าชาวบ้าน คือ ตัวหลักในการแก้ปัญหาของเขาเอง โดยกิจกรรมพัฒนานั้นจะต้องเริ่มจากพื้นฐานของชุมชน^๙

อาทรพันธ์ จันทรสว่าง ได้อธิบายความหมายของการมีส่วนร่วม หมายถึง ความเห็นพ้องต้องกันในเรื่องของความต้องการ และทิศทางของการเปลี่ยนแปลง และความเห็นพ้องดังกล่าวจะต้องมีมากจนเกิดการริเริ่มโครงการเพื่อการปฏิบัติของคนส่วนใหญ่ที่จะเข้าร่วมปฏิบัติ และเหตุผลเบื้องต้นที่คนส่วนใหญ่มารวมกันได้ควรต้องมีการตระหนักว่าการปฏิบัติการทั้งหมด หรือการกระทำทั้งหมดที่ทำได้

^๖Bugnicourt อ้างถึงใน คันฉัตร ต้นเสถียร, การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาล : ศึกษาเฉพาะกรณีเทศบาลเมืองสมุทรสาคร, ภาคนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (สาขาพัฒนาสังคม: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๓๗), หน้า ๘๒.

^๗ลือชัย ศรีเงินยวง และผาสุก อเนกวนิช, การมีส่วนร่วมของชุมชน : ยุทธศาสตร์ใหม่ของการพัฒนา (สาธารณสุข) ชนบท ในรวมบทความพัฒนางานสาธารณสุขมูลฐาน, (กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๖), หน้า ๙๔.

^๘Hay อ้างถึงใน อภิชาต ปานปรีชา, “การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านชุมชนเมืองกรณีศึกษาเขตตลิ่งชันและเขตราษฎร์บูรณะ”, วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม), (คณะพัฒนาสังคม: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๔๘), หน้า ๔๙.

^๙บำรุง บุญปัญญา, ๓ ทศวรรษ แนวคิดวัฒนธรรมชุมชน : บทนิพนธ์คัตสร ว่าด้วยประชาธิปไตยชาวบ้าน เศรษฐกิจชุมชนและการพัฒนาบนเส้นทางที่เป็นไท, (กรุงเทพมหานคร: โครงการหนังสือดอกทิวป่า, ๒๕๔๙), หน้า ๙๗.

กลุ่มหรือทำในนามกลุ่มนั้นกระทำผ่านองค์การ (Organization) ซึ่งองค์การจะต้องเป็นเสมือนตัวนำให้บรรลุถึงความเปลี่ยนแปลงได้^{๑๐}

ไพรัตน์ เตชะรินทร์ ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของชุมชนหมายถึงกระบวนการที่รัฐบาลส่งเสริมชักนำสนับสนุนและสร้างโอกาสให้ประชาชนในชุมชนทั้งในรูปส่วนบุคคล กลุ่มคน ชุมชน มูลนิธิ และองค์กรอาสาสมัครในรูปต่างๆ เพื่อให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือหลายเรื่องรวมกันเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และนโยบายที่กำหนดไว้ดังนี้^{๑๑}

๑. ร่วมกันศึกษา ค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนรวมทั้งความต้องการของชุมชน

๒. ร่วมคิดแก้ไขปัญหา สร้างแบบแผน และลดปัญหาของชุมชน หรือเพื่อสร้างสรรค์ สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ของชุมชนเพื่อสนองความต้องการของชุมชน

๓. ร่วมวางนโยบายหรือแผนงานโครงการ หรือกิจกรรมเพื่อจัดและแก้ไขปัญหา และสนองความต้องการของชุมชน

๔. ร่วมตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม

๕. ร่วมจัดหรือปรับปรุงระบบทางการบริหารการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล

๖. ร่วมในการลงทุนในกิจกรรมโครงการของชุมชนตามขีดความสามารถของตนเองและส่วนร่วม

๗. ร่วมปฏิบัติตามนโยบาย แผนงาน โครงการ และกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้

๘. ร่วมควบคุมติดตามและประเมินผล และร่วมบำรุงรักษาโครงการและกิจกรรมที่ได้ทำไว้ ทั้งของเอกชนและรัฐบาลให้ใช้ประโยชน์ได้ตลอดปี

อคิน ระพีพัฒน์ ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนหมายถึง ประชาชนเป็นผู้คิดปัญหาเป็นผู้ทำทุกอย่าง ไม่ใช่เรากำหนดไปแล้วให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ทุกอย่างเป็นเรื่องประชาชนคิดขึ้นมาและเป็นผู้ดำเนินการตามขั้นตอนจนบรรลุเป้าหมายหรือแก้ไขปัญหาในชุมชน โดยรัฐหรือภาคราชการเป็นเพียงที่ปรึกษา^{๑๒}

นิรันดร์ จงวุฒิเวทย์ ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจและอารมณ์ (Mental and Emotional Involvement) ของบุคคลหนึ่งในสถานการณ์กลุ่ม

^{๑๐} อภรณ์ พันธุ์ จันทร์สว่าง, คำบรรยายลักษณะวิชาทฤษฎีและหลักการพัฒนาชนบท ๒, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๒), หน้า ๘๗.

^{๑๑} ไพรัตน์ เตชะรินทร์, นโยบายและกลวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนในยุทธศาสตร์การพัฒนาปัจจุบันของประเทศไทย ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา, (กรุงเทพมหานคร: ศักดิ์โสภการพิมพ์, ๒๕๒๗), หน้า ๘๐.

^{๑๒} อคิน ระพีพัฒน์, การมีส่วนร่วมของชุมชนในสภาพสังคมและวัฒนธรรมไทยในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา, (กรุงเทพมหานคร: ศักดิ์โสภการพิมพ์, ๒๕๒๗), หน้า ๘๘.

(Group Situation) ซึ่งผลการเกี่ยวข้องดังกล่าว เห็นเหตุเร้าใจให้กระทำการให้บรรลุจุดมุ่งหมายของกลุ่ม และก่อให้เกิดความรับผิดชอบกับกลุ่มดังกล่าวด้วย^{๑๓}

Erwin ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง กระบวนการที่จะให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนา ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ในการแก้ปัญหาของตนเอง ร่วมใช้ความคิดสร้างสรรค์ ความรู้และความชำนาญ ร่วมกับการใช้วิทยาการที่เหมาะสมสนับสนุนการติดตามผลการปฏิบัติงานขององค์การและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง^{๑๔}

แสวง รัตนมงคลมาศ ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ดังนี้^{๑๕}

๑. การมีส่วนร่วม คือ กระบวนการซึ่งมวลชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในขั้นตอนต่างๆ ในกิจกรรมของส่วนรวม

๒. การเข้ามามีส่วนร่วมได้ใช้ความพยายามบางอย่างส่วนตัว เช่น ความคิด ความรู้ ความสามารถ แรงงาน ตลอดจนทรัพยากรของตนเองต่อกิจกรรมนั้นๆ สามารถแยกการเกี่ยวข้องดังกล่าวออกเป็นสองส่วน

๑) ด้านการคิดและการกำหนดนโยบาย (Policy Formulation) แบ่งได้ ๓ ระดับ ได้แก่

(๑) มวลชนเป็นเพียงผู้ให้ข้อมูลข่าวสารข้อคิดเห็น (Information Input)

(๒) มวลชนมีส่วนแบ่งในอำนาจการตัดสินใจ (Share Decision Making)

(๓) มวลชนเป็นผู้กำหนดนโยบาย (Policy Decision By Mass)

๒) ด้านทำหรือด้านดำเนินการตามนโยบาย (Policy Implementation) แบ่งเป็น ๓ ระดับ ได้แก่

(๑) ร่วมกำหนดเป้าหมายแผนงาน (Participating On Formulation Objective and Plan)

(๒) ร่วมดำเนินการในกระบวนการจัดการ (Participation On Management Resources)

(๓) ร่วมหนุนช่วยทรัพยากรบริการ (Supporting On Management Resources)

ปรัชญา เวชารัช ให้ความหมายการมีส่วนร่วมของประชาชนต้องมีองค์ประกอบดังนี้^{๑๖}

^{๑๓}นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์, กลวิธี แนวคิด วิธีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา ใน การมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนา, (กรุงเทพมหานคร: ศักดิ์โสภณาการพิมพ์, ๒๕๒๗), หน้า ๑๑๗-๑๕๔

^{๑๔}William Erwin, **Participation Management : Concept Theory and Implementation**, (Atlanta G. : Georgia State University, 1976), P, 104.

^{๑๕}แสวง รัตนมงคลมาศ, การระดมมวลชน และการมีส่วนร่วมของมวลชน การจัดตั้งองค์กร การนำ และการตัดสินใจทางสังคม, เอกสารประกอบการบรรยาย, (คณะพัฒนาสังคม: สถาบันพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๔๐), หน้า ๙๘.

^{๑๖}ปรัชญา เวชารัช, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมเพื่อพัฒนาชนบท, (สถาบันไทยคดีศึกษา: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๘), หน้า ๙๕.

๑. มีประชาชนเข้ามาเกี่ยวข้องในกิจกรรมการพัฒนา

๒. ผู้เข้ามามีส่วนร่วมได้ใช้ความพยายามบางอย่างส่วนตัว เช่น ความรู้ ความคิด ความสามารถ แรงงาน หรือทรัพยากรบางอย่างในกิจกรรมการพัฒนา

William ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการที่ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินการพัฒนาร่วมคิด ร่วมตัดสินใจแก้ไขปัญหาตนเอง ใช้ความคิดสร้างสรรค์และความชำนาญของประชาชนร่วมกับการใช้วิทยาการที่เหมาะสม และการสนับสนุนการติดตามประเมินผล การปฏิบัติงานขององค์กรและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง^{๑๗}

Cohen และ Uphoff กล่าวถึงหลักการและความหมายของการมีส่วนร่วมหมายถึง การที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในการตัดสินใจ แต่ก็ไม่ได้หมายถึงว่าจะเป็นการตัดสินใจควบคู่ไปกับการดำเนินงานด้วย เช่น ในการจัดองค์กร การกำหนดกิจกรรมพัฒนาเป็นต้น และการตัดสินใจยังมีส่วนเกี่ยวข้องกับประชาชนในเรื่องผลประโยชน์ และการประเมินผลในกิจกรรมนั้นด้วย จะเห็นว่าการตัดสินใจเกี่ยวข้องโดยตรงกับการดำเนินงานผลประโยชน์และการประเมินผลด้วยเหมือนกัน^{๑๘}

Fairchild และคณะ ได้ให้ความหมายของคำว่ามีส่วนร่วมไว้ว่า “การมีส่วนร่วมหมายถึง การเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมกันหรือการเข้ามามีส่วนติดต่อสัมพันธ์กันและอาจหมายถึงสถานการณ์ทางสังคมด้วยก็ได้”^{๑๙}

Kasperson & Breitbart ให้ความหมายว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน คือ การที่ประชาชนทำตนเป็นผู้สร้างสรรค์กิจกรรมในกระบวนการพัฒนาซึ่งจะบังเกิดผล คือ สามารถแสดงบทบาทที่สร้างสรรค์ได้และผลของกิจกรรมจะต้องย้อนกลับมาสู่พวกเขาเอง (UNRISD) ระบุความหมายว่าเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับประชาชนในเรื่อง ๑. การตัดสินใจ ๒. การเข้าร่วมกิจกรรม ๓. การร่วมรับผลประโยชน์อย่างเป็นธรรมชาติที่เกิดจากกิจกรรมนั้นๆ^{๒๐}

ยุวัฒน์ วุฒิเมธี ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นหมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการคิดริเริ่มการพิจารณาตัดสินใจการปฏิบัติและรับผิดชอบในเรื่องต่างๆ อันมีผลกระทบต่อตัวประชาชนเอง การที่สามารถทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาและนำมาซึ่งสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนที่ดีขึ้นได้นั้น ผู้นำการเปลี่ยนแปลงต้องยอมรับปรัชญาพัฒนาชุมชนที่ว่า มนุษย์ทุกคนมีความปรารถนาที่จะต้องอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรมและเป็นที่ยอมรับของผู้อื่น และพร้อมที่จะอุทิศตนเพื่อ

^{๑๗}William Erwin, **Participation Management: Concept Theory and Implementation.** (Atlanta G: Georgia State University, 1976), P. 209.

^{๑๘}Cohen & Uphoff, **Effective Behavior in Organizations,** (New York: Richard D. Irwin Inc, 1980), P, 60.

^{๑๙}Henry Pratt Fairchild, **Dictionary of Sociology and related Science,** P, 190.

^{๒๐}Kasperson J. & Breitbart, **M. W. Participation, Decentralization and Advocacy Planning, Resource paper No. 25,** (Washington D.C.: Association of American Geographer, 1974), P. 98-109.

กิจกรรมของชุมชน ขณะเดียวกันก็ต้องยอมรับด้วยความบริสุทธิ์ใจว่ามนุษย์นั้นสามารถพัฒนาได้ถ้ามีโอกาสและได้รับการพัฒนาที่ถูกต้อง^{๒๑}

๒.๑.๒ ลักษณะและรูปแบบของการมีส่วนร่วม

Cohen ได้พูดถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนว่ามีรูปแบบการมีส่วนร่วม ๔ รูปแบบ คือ^{๒๒}

๑. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจซึ่งอาจเป็นการตัดสินใจตั้งแต่แรกในระยะเริ่มการตัดสินใจ ในช่วงของกิจกรรม ซึ่งอาจเป็นไปได้ในรูปแบบของการเข้าร่วมโดยการให้การสนับสนุนทางด้านทรัพยากร การบริหารการร่วมมือรวมทั้งการร่วมแรงร่วมใจ

๒. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ซึ่งอาจเป็นผลประโยชน์วัตถุ สังคมหรือโดยส่วนตัว

๓. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ซึ่งนับเป็นการควบคุมและการตรวจสอบการดำเนินกิจกรรมทั้งหมดและเป็นการแสดงถึงการปรับตัวในการมีส่วนร่วมต่อไป

Pears and Stiefel ได้กล่าวถึงลักษณะของการมีส่วนร่วมไว้ ๔ ประการคือ^{๒๓}

๑. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
๒. การมีส่วนร่วมในชั้นปฏิบัติการ
๓. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์
๔. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์ อธิบายว่า ประชาชนควรมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการพัฒนานับตั้งแต่การสำรวจปัญหา การค้นหาแนวทางแก้ไข^{๒๔}

๑. การค้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหา และพิจารณาแนวทางแก้ไข
๒. การตัดสินใจเลือกแนวทางแก้ไข และวางแผนหรือโครงการแก้ไข
๓. การปฏิบัติการแก้ไขปัญหตามแผนและโครงการที่วางไว้
๔. การประเมินผลโครงการ

Cohen and Uphoff ได้แบ่งชนิดของการมีส่วนร่วมออกเป็น ๔ ชนิด คือ^{๒๕}

๑. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (ว่าควรทำอะไร)

^{๒๑}ยุวัฒน์ วุฒิเมธี, การพัฒนาชุมชนจากทฤษฎีสู่การปฏิบัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย.๒๕๔๐, (กรุงเทพมหานคร: กรมศาสนา, ๒๕๒๖), หน้า ๙๗-๑๑๐.

^{๒๒}Cohen, E., *A Phenomenology of Tourist Experience*, *Sociology*, 13, (1979), P, 179-201.

^{๒๓}Pears A. & Stiefel, M, *Inquiry Into Participation; A Research Approach*, (Genève: UNRISD, 1979), P, 238.

^{๒๔}โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์, *แนวคิดไทยเรื่อง เจ็บไข้ได้ป่วย*, (ศูนย์ประสานงานการแพทย์และเภสัชกรรมแผนไทย: กระทรวงสาธารณสุข, ๒๕๒๘). หน้า ๑๒๑.

^{๒๕}Cohen & Uphoff, *Effective Behavior in Organizations*. (New York: Richard D. Irwin Inc, 1980), P, 198.

๒. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการประกอบด้วย การสนับสนุนด้านทรัพยากรการบริหาร และการประสานขอความร่วมมือ

๓. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ไม่ว่าจะเป็นผลประโยชน์ทางด้านวัตถุผลประโยชน์ทางสังคม หรือผลประโยชน์ส่วนบุคคล

๔. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

ไพร์ตัน เตชะรินทร์ ได้กล่าวถึงลักษณะรูปแบบของการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจการงานใดๆ ว่า หมายถึงการร่วมทำการศึกษาค้นคว้าปัญหาและสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้น รวมถึงลดจนความต้องการของชุมชนว่าร่วมคิดหาและสร้างรูปแบบและวิธีการพัฒนาเพื่อแก้ปัญหาลดปัญหาของชุมชน หรือสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน หรือสนองความต้องการของชุมชน ร่วมวางนโยบายหรือแผนงาน หรือโครงการหรือกิจกรรมขจัดและแก้ไขปัญหาและสนองต่อความต้องการของชุมชน ร่วมตัดสินใจการใช้ทรัพยากรที่มีอย่างจำกัดให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม^{๒๖}

World Health Organization ได้เสนอรูปแบบการมีส่วนร่วมที่ดีว่ารูปแบบที่แท้จริงหรือสมบูรณ์นั้นจะต้องประกอบด้วยกระบวนการ ๔ ขั้นตอน คือ การวางแผน ประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา จัดลำดับความสำคัญ ตั้งเป้าหมายกำหนดการใช้ทรัพยากร กำหนดวิธีการติดตามและประเมินผลและประการสำคัญ คือ การตัดสินใจด้วยการดำเนินกิจกรรมประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในการจัดสรรควบคุมทางการเงินและการบริหาร การใช้ประโยชน์ ประชาชนจะต้องมีความสามารถในการนำเอากิจกรรมใช้ให้เกิดประโยชน์ ซึ่งเป็นการเพิ่มระดับการพึ่งตัวเอง และการควบคุมทางสังคม การได้รับผลประโยชน์ประชาชนจะต้องได้รับการแจกจ่ายผลประโยชน์ชุมชนในพื้นที่ที่เท่ากันซึ่งอาจจะเป็นผลประโยชน์ส่วนตัว สังคม หรือวัตถุ^{๒๗}

Cary ได้แบ่งรูปแบบการมีส่วนร่วมออกเป็น ๕ แบบคือ เป็นสมาชิก เป็นสมาชิกผู้เข้าประชุมเป็นสมาชิกผู้บริจาคเงิน เป็นกรรมการและเป็นประธาน^{๒๘}

อคิน รพีพัฒน์ ได้กล่าวถึงรูปแบบของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาว่าประกอบด้วย ๒ ลักษณะคือ รูปแบบการมีส่วนร่วม อาทิเป็นการเข้าร่วมกิจกรรมเพราะเกรงใจใคร หรือถูกบังคับเข้ามาทำงาน เพราะมีสิ่งจูงใจเฉพาะหน้า เช่น ถ้ามาช่วยขุดดินสร้างเขื่อนจะได้รับของแจก เช่น ปลาซาติน คนละ ๑ กระป๋อง หรือเข้ามามีส่วนร่วมโดยเข้าถึงวัตถุประสงค์ของกิจกรรมนั้นและอยากเข้าร่วมทำ เพราะเห็นว่าเป็นกิจกรรมที่จะก่อประโยชน์ระยะยาวให้กับตนเองช่วงในจังหวะใดที่คนในชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมในงานที่รัฐบาลจัดขึ้น เช่น โครงการสร้างงานในชนบทที่เคยทำด้วยกัน สามารถแบ่งการมี

^{๒๖}ไพร์ตัน เตชะรินทร์, นโยบายและกลวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนในยุทธศาสตร์การพัฒนาปัจจุบันของประเทศไทย ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา, (กรุงเทพมหานคร: ศักดิ์โสภณาการพิมพ์, ๒๕๒๗), หน้า ๖๗.

^{๒๗}World Health, Organization Community Involvement in Health for Primary, (Health Care Geneva: WHO, 1981), P, 234-239.

^{๒๘}Cary L J, **The role of the citizen in the C.D. process: Community development as am process.** (Columbia: University of Missouri Press, 1976), P 56.

ส่วนร่วมของคนในชุมชนเป็นการค้นปัญหาและสาเหตุปัญหาตลอดจนแนวทางการแก้ไข การตัดสินใจเลือกแนวทางการวางแผนพัฒนา เพื่อแก้ไขปัญหาการปฏิบัติงานในกิจกรรมพัฒนาตามแผน การประเมินผลงานกิจกรรมการพัฒนาการลงทุนในกิจกรรมโครงการของชุมชนตามขีดความสามารถของตนเอง และหน่วยงานที่ร่วมปฏิบัติตามนโยบาย แผนงานโครงการและกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ร่วมควบคุมติดตามประเมินผลและร่วมบำรุงรักษาโครงการและกิจกรรมที่ได้ทำไว้ทั้งโดยเอกชนและรัฐบาลใช้ประโยชน์ได้ตลอดปี^{๒๙}

กรณีกา ชมดี ได้สรุปรูปแบบการมีส่วนร่วม ดังนี้^{๓๐}

๑. การมีส่วนร่วมในการประชุม
๒. การมีส่วนร่วมในการออกเงิน
๓. การมีส่วนร่วมเป็นกรรมการ
๔. การมีส่วนร่วมเป็นผู้นำ
๕. การมีส่วนร่วมสัมภาษณ์
๖. การมีส่วนร่วมเป็นผู้ชักชวน
๗. การมีส่วนร่วมเป็นผู้บริจาค
๘. การมีส่วนร่วมเป็นผู้ริเริ่ม หรือผู้เริ่มการ
๙. การมีส่วนร่วมเป็นผู้ใช้แรงงาน
๑๐. การมีส่วนร่วมออกวัสดุอุปกรณ์

ทวีทอง หงส์วิวัฒน์ ได้กำหนดขอบเขตของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาชนบท ไว้ดังนี้ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมของชุมชนในผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการประเมินผล^{๓๑}

เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง ได้สรุปขั้นตอนการระดมประชาชน หรือการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ ๔ ขั้นตอน ดังนี้^{๓๒}

๑. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา และสาเหตุของปัญหา
๒. การมีส่วนร่วมในการวางแผนและการดำเนินกิจกรรม
๓. การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน

^{๒๙} อคิน รพีพัฒน์, การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาชนบทในสภาพสังคม และวัฒนธรรมไทย, (กรุงเทพมหานคร: ศักดิ์โสภณาการพิมพ์, ๒๕๒๗), หน้า ๖๗.

^{๓๐} กรณีกา ชมดี, การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ : ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการสารภี ตำบลท่าช้าง อำเภอลำปาง จังหวัดอุบลราชธานี, วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมสงเคราะห์, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๔), หน้า ๘๗-๘๘.

^{๓๑} ทวีทอง หงส์วิวัฒน์, การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา, (กรุงเทพมหานคร: ศักดิ์โสภณาการพิมพ์, ๒๕๒๗), หน้า ๕๖.

^{๓๒} เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง, การบริหารงานพัฒนาชนบท, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, ๒๕๒๗), หน้า ๕๗-๖๓.

๔. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

นิรันดร์ จงวุฒิเวศน์ ได้กล่าวถึงเงื่อนไขในการมีส่วนร่วมว่าอย่างน้อย ๓ ประการ คือ ประชาชนต้องมีอิสรภาพที่จะร่วม ประชาชนต้องสามารถที่จะมีส่วนร่วม ประชาชนเต็มใจที่จะมีส่วนร่วม^{๓๓}

อาภรณ์พันธ์ จันทร์สว่าง ได้กล่าวว่าการมีส่วนร่วมเป็นผลมาจากการเห็นพ้องต้องกันในเรื่องของความต้องการและทิศทางของการเปลี่ยนแปลง และความเห็นพ้องต้องกันนั้น จะต้องมีความพอที่จะเกิดควมริเริ่มโครงการเพื่อปฏิบัติการ กล่าวคือ จะต้องเป็นการเห็นพ้องต้องกันของคนส่วนใหญ่ที่จะเข้าร่วมปฏิบัติการนั้น เหตุผลเบื้องต้นของคนที่เรามาร่วมกันได้ควรจะต้องมีการตระหนักว่าปฏิบัติการทั้งหมด หรือการกระทำทั้งหมดที่ทำได้หรือทำในนามกลุ่มนั้นกระทำผ่านองค์การ ดังนั้น องค์การจะต้องเป็นเสมือนตัวกระทำให้บรรลุถึงความเปลี่ยนแปลงที่ต้องการได้^{๓๔}

Lowdermilk และ Latition ได้จัดลำดับการมีส่วนร่วมในลักษณะต่างๆ กัน คือ การเข้าร่วมประชุมการออกความคิดเห็นและข้อเสนอแนะการตีปัญหาให้กระจ่าง การออกเสียงสนับสนุนหรือคัดค้านปัญหาการออกเสียงเลือกตั้ง การบริจาคเงิน การช่วยเหลือด้านแรงงาน การใช้โครงการที่เป็นประโยชน์ให้ถูกต้องช่วยเหลือคนในการรักษาโครงการ และทำงานกับตัวนำการเปลี่ยนแปลง^{๓๕}

ปธาน สุวรรณมงคล กล่าวว่า ชุมชนควรมีขอบเขตของการมีส่วนร่วมเป็น ๔ ลักษณะได้แก่^{๓๖}

๑. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการตัดสินใจ
๒. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผน
๓. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินงาน
๔. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการประเมินผล

United Nation ได้สรุปรูปแบบและระดับของการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการพัฒนาว่ามี ๓ รูปแบบใหญ่ๆ คือ^{๓๗}

^{๓๓}นิรันดร์ จงวุฒิเวศน์, การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๒๗), หน้า ๒๑.

^{๓๔}อาภรณ์พันธ์ จันทร์สว่าง, คำบรรยายลักษณะวิชาทฤษฎีและหลักการพัฒนาชนบท ๒, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๒), หน้า ๕๓.

^{๓๕}Lowdermilk และ Latition, อ้างถึงใน อิศรินทร์ หนูเมือง, การมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชนของคณะกรรมการองค์กรชุมชน : ศึกษากรณี ตำบลบางพระ อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา, (กรุงเทพมหานคร: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๔๕), หน้า ๑๐.

^{๓๖}ปธาน สุวรรณมงคล, การบริหารและการพัฒนาองค์การ, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๓๘), หน้า ๗๖.

^{๓๗}United Nation Organization, **United Nation Department of Internation Economic and Social Affair. Popular Participation as a Strategy for Promoting Community Level Actionand Nation Development, (Report of The Meeting for The Adhoc Group of Expert),** (New York: United Nation, (1981), P 197-201.

๑. การมีส่วนร่วมแบบเป็นไปเองซึ่งเป็นการร่วมโดยอาสาสมัครหรือการรวมตัวกันขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาของตนเอง โดยเป็นการกระทำที่ไม่ได้รับความช่วยเหลือจากภายนอกซึ่งเป็นรูปแบบที่เป็นเป้าหมาย

๒. การมีส่วนร่วมแบบชักนำซึ่งเป็นการเข้าร่วมโดยความต้องการความเห็นชอบ หรือสนับสนุนโดยรัฐบาลซึ่งเป็นรูปแบบทั่วไปของประเทศกำลังพัฒนา

๓. การมีส่วนร่วมแบบบังคับซึ่งเป็นผู้มีส่วนร่วมภายใต้การดำเนินงานตามนโยบายของรัฐบาล ภายใต้การจัดการโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือโดยการบังคับโดยตรง รูปแบบนี้เป็นรูปแบบที่ผู้กระทำได้รับผลในทันทีแต่จะไม่ได้ผลในระยะยาว และมักจะมีผลเสียที่ไม่ได้รับการสนับสนุนจากประชาชนในที่สุด

บังอร ฤทธิ์ภักดี ได้กล่าวถึงลักษณะการมีส่วนร่วมไว้ ๓ ลักษณะใหญ่ๆ ดังนี้^{๓๘}

๑. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ซึ่งประกอบด้วย การเริ่ม และการวางแผน
๒. การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ
๓. การมีส่วนร่วมในการใช้ประโยชน์จากโครงการ

ฉอาน วุฑฒิธรรมรักษา ได้จำแนกขั้นตอนการมีส่วนร่วมไว้ดังนี้^{๓๙}

๑. ขึ้นกำหนดความต้องการ
๒. ขึ้นวางแผนดำเนินการ
๓. ขึ้นตัดสินใจ
๔. ขึ้นดำเนินการ
๕. ขึ้นติดตามผลงาน

๒.๑.๓ ประเภทการมีส่วนร่วม

เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง ได้แบ่งขั้นตอนของการมีส่วนร่วมไว้ ๔ ขั้นตอน ดังนี้^{๔๐}

๑. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา
๒. การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินการ
๓. การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน
๔. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

^{๓๘}บังอร ฤทธิ์ภักดี, การมีส่วนร่วมของประชาชนในงานสาธารณสุขมูลฐาน: กรณีศึกษาระดับหมู่บ้าน. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาสังคม, (คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๘), หน้า ๕๖.

^{๓๙}ฉอาน วุฑฒิธรรมรักษา, ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการสร้างงานในชนบทศึกษา เฉพาะโครงสร้างที่ได้รับรางวัลดีเด่นของ ต.คิงพยอม อ.บ้านโป่ง จ.ราชบุรี, วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมสงเคราะห์, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๖), หน้า ๖๓.

^{๔๐}เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง, การระดมประชาชนเพื่อการพัฒนาชนบทในการบริหารงานพัฒนาชนบท, (คณะเศรษฐศาสตร์: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๕), หน้า ๗๙.

นिरันตร์ จงวุฒิเวศ ได้กล่าวถึงลักษณะของการมีส่วนร่วมว่ามีหลายระดับตั้งแต่การเป็นสมาชิกจนถึงการเป็นผู้นำ หรือประธานกรรมการดังนี้ คือ^{๔๑}

๑. เป็นสมาชิก
๒. เป็นสมาชิกที่เข้าร่วมประชุม
๓. เป็นสมาชิกที่บริจาคเงินช่วย
๔. เป็นกรรมการ
๕. เป็นประธานกรรมการ
๖. สมาชิกผู้นั้นทำอะไรระหว่างการประชุม
๗. สมาชิกผู้นั้นเล่นบทอะไรในที่ประชุม

กรรณิกา ชมดี ได้สรุปรูปแบบการมีส่วนร่วมไว้ดังนี้^{๔๒}

๑. การมีส่วนร่วมในการประชุม
๒. การมีส่วนร่วมในการออกเงิน
๓. การมีส่วนร่วมในการเป็นกรรมการ
๔. การมีส่วนร่วมในการเป็นผู้นำ
๕. การมีส่วนร่วมในการสัมภาษณ์
๖. การมีส่วนร่วมเป็นผู้ชักชวน
๗. การมีส่วนร่วมเป็นผู้บริโภค
๘. การมีส่วนร่วมเป็นผู้ริเริ่ม
๙. การมีส่วนร่วมเป็นผู้ใช้แรงงาน
๑๐. การมีส่วนร่วมออกวัสดุอุปกรณ์

Cohen & Aphoff ได้แบ่งลักษณะหรือชนิดของการมีส่วนร่วมออกเป็น ๔ ลักษณะคือ^{๔๓}

๑. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making)
๒. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation)
๓. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefit)
๔. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation)

^{๔๑}นिरันตร์ จงวุฒิเวศย์, กลวิธี แนวคิด วิธีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาในการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนา, (กรุงเทพมหานคร: ศักดิ์โสภการพิมพ์, ๒๕๒๗), หน้า ๑๑๗ - ๑๙๔.

^{๔๒}กรรณิกา ชมดี, การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ: ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการสารภี ตำบลท่าช้าง อำเภอรินช่าราบ จังหวัดอุบลราชธานี, วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาสังคมสงเคราะห์, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๔), หน้า ๔๓.

^{๔๓}Cohen & Uphoff, **Effective Behavior in Organizations**, (New York: Richard D. Irwin Inc, 1980). P, 87.

องค์การอนามัยโลก ได้เสนอรูปแบบการมีส่วนร่วมที่ดี ว่าจะต้องประกอบด้วยขบวนการ ๔ ขั้นตอน คือ^{๔๔}

๑. การวางแผน ประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา จัดลำดับความสำคัญ ตั้งเป้าหมาย กำหนดการใช้ทรัพยากร กำหนดการวิธีการติดตามและประเมินผล และประการสำคัญคือ ต้องตัดสินใจด้วยตัวเอง

๒. การดำเนินกิจการ ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจการและบริหารใช้ทรัพยากร มีความรับผิดชอบในการจัดสรรควบคุมทางการเงิน

๓. การใช้ประโยชน์ ประชาชนต้องมีความสามารถในการนำกิจกรรมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ ซึ่งเป็นการเพิ่มระดับการพึ่งตนเองและควบคุมทางสังคม

๔. จากชุมชนในพื้นที่เท่าเทียมกัน ซึ่งอาจเป็นผลประโยชน์ส่วนตัว สังคมหรือวัตถุก็ได้

นิรันดร์ จงวุฒิเวศน์ ได้กล่าวถึงเงื่อนไขในการมีส่วนร่วมว่ามีอย่างน้อย ๓ ประการ คือ ประชาชนต้องมีอิสรภาพที่จะร่วม ประชาชนต้องสามารถที่จะมีส่วนร่วมประชาชนเต็มใจที่จะมีส่วนร่วม^{๔๕}

อาภรณ์พันธ์ จันทร์สว่าง ได้กล่าวว่าการมีส่วนร่วมเป็นผลมาจากการเห็นพ้องต้องกันในเรื่องของความต้องการและทิศทางของการเปลี่ยนแปลง และความเห็นพ้องต้องกันนั้นจะต้องมีมากพอที่จะเกิดความริเริ่มโครงการเพื่อปฏิบัติการ กล่าวคือ จะต้องเป็นการเห็นพ้องต้องกันของคนส่วนใหญ่ที่จะเข้าร่วมปฏิบัติการนั้น เหตุผลเบื้องต้นของคนที่เรามาร่วมกันได้ควรจะต้องมีการตระหนักว่าปฏิบัติการทั้งหมด หรือการกระทำทั้งหมดที่ทำได้หรือทำในนามกลุ่มนั้นกระทำผ่านองค์การ ดังนั้น องค์การจะต้องเป็นเสมือนตัวกระทำให้บรรลุถึงความเปลี่ยนแปลงที่ต้องการได้^{๔๖}

๒.๑.๔ ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม

Reeder กล่าวถึงปัจจัยที่ได้ทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมหรือไม่นำเข้ามามีส่วนร่วมไว้ดังนี้^{๔๗}

๑. บุคคลและกลุ่มบุคคลจะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมใดๆ ก็ต่อเมื่อกิจกรรมนั้นสอดคล้องกับความเชื่อพื้นฐาน ทศนคติ และค่านิยมของตน

^{๔๔} องค์การอนามัยโลก (WHO), อ้างถึงใน อภิชาตย์ ปานปรีชา, “การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กรณีศึกษาเขตตลิ่งชันและราษฎร์บูรณะ กรุงเทพมหานคร, วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม), (คณะพัฒนาสังคม: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๔๘). บทคัดย่อ.

^{๔๕} นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์, กลวิธี แนวคิด วิธีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา ใน การมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนา, (กรุงเทพมหานคร: ศักดิ์โสภณาการพิมพ์, ๒๕๒๗), หน้า ๑๘๖.

^{๔๖} อาภรณ์พันธ์ จันทร์สว่าง, อ้างถึงใน พิบูลย์แพนพา, ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท: ศึกษาเฉพาะกรณีตำบลพนมไพร อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด. ภาคนิพนธ์ศศ.ม. สาขา สังคมศาสตร์, (คณะพัฒนาสังคม: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๓๘), หน้า ๙.

^{๔๗} Reeder Williams W., **Some Aspects of the Information Social Participation of Farm Families in New York State**, (New York: Cornell University, 1963), P.11.

๒. บุคคลและกลุ่มบุคคลจะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมใดๆ ก็ต่อเมื่อกิจกรรมนั้นๆ มีคุณค่าสอดคล้องกับประโยชน์ของตน

๓. บุคคลและกลุ่มบุคคลจะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมใดๆ ก็ต่อเมื่อกิจกรรมนั้นมีเป้าหมายที่จะส่งเสริม และปกป้องรักษาผลประโยชน์ของตน

๔. บุคคลและกลุ่มบุคคลจะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมใดๆ ก็ต่อเมื่อตนเองได้เคยมีประสบการณ์ที่เป็นอดีตต่อกิจกรรมนั้นมาแล้ว

๕. บุคคลและกลุ่มบุคคลจะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมใดๆ ก็ต่อเมื่อกิจกรรมนั้นสอดคล้องกับสิ่งที่ตนเองได้มาหรือหวังเอาไว้

๖. บุคคลและกลุ่มบุคคลจะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมใดๆ ย่อมขึ้นอยู่กับความคิดเห็นของตนเองเป็นส่วนใหญ่

๗. การเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมใดๆ ของบุคคลและกลุ่มบุคคล จะกระทำโดยการบีบบังคับหาได้ไม่

๘. การเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมใดๆ ของบุคคลและกลุ่มบุคคล ย่อมขึ้นอยู่กับอุปนิสัย และจารีตประเพณี

๙. การเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมใดๆ ของบุคคลและกลุ่มบุคคล ย่อมขึ้นอยู่กับโอกาสที่จะเอื้ออำนวย

๑๐. การเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมใดๆ ของบุคคลและกลุ่มบุคคล ย่อมขึ้นอยู่กับความสามารถ

๑๑. บุคคลและกลุ่มบุคคลจะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมใดๆ ก็ต่อเมื่อได้รับการสนับสนุน กระตุ้นยั่วยุ และจูงใจให้เกิดขึ้น

๒.๑.๕ ระดับการมีส่วนร่วม

ชินรัตน์ สมสืบ ระดับและจุดเข้าสู่การมีส่วนร่วมของประชาชน (Entry Point of Popular Participation) ได้กล่าวไว้ว่า เมื่อรู้ว่าโครงการในการพัฒนาชนบทมีลักษณะอย่างไรก็ต้องรู้ว่าจะทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างไร โดยพิจารณาจากระดับและจุดการเข้ามามีส่วนร่วมระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนกำหนดขึ้นจากการมีหรือการไม่มีปัจจัยบางสิ่งบางอย่าง การมีส่วนร่วมของประชาชนแบ่งเป็น ๕ ชั้น จากการไม่มีส่วนร่วมเลยไปจนถึงการมีส่วนร่วมในอุดมคติ พิสัยการมีส่วนร่วมเป็นอย่างต่อเนื่อง ดังนี้^{๔๘}

๑. การมีส่วนร่วมอย่างสิ้นเชิง (no participation at all)
๒. การมีส่วนร่วมเพียงในนาม (nominal participation)
๓. การมีส่วนร่วมเพียงเล็กน้อย (minimal participation)
๔. การมีส่วนร่วมอย่างเหมาะสม (optimal participation)

^{๔๘}ชินรัตน์ สมสืบ, การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท, (นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช), หน้า ๑๒.

๕. การมีส่วนร่วมมาก (maximal participation)

๖. การมีส่วนร่วมในอุดมคติ (ideal participation)

๒.๑.๖ ขั้นตอนของการมีส่วนร่วมกิจกรรมของประชาชน

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ และคณะได้กล่าวถึงขั้นตอนของการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างแท้จริงต้องมีขั้นตอนดังนี้^{๔๙}

๑) การค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา

๒) การวางแผนการดำเนินกิจกรรม

๓) การร่วมลงทุนและการปฏิบัติงาน

๔) การร่วมติดตามและประเมินผลงาน

Wisardjana กล่าวถึงขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชนจะต้องเกี่ยวข้องกับทุกขั้นตอนของกระบวนการพัฒนา ดังนี้คือ^{๕๐}

๑) การกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์

๒) การจัดลำดับความสำคัญของปัญหา

๓) การกำหนดแนวทางการพัฒนาและการวางแผน

๔) การปฏิบัติตามแผนและกลยุทธ์ต่างๆ

๕) การเข้าถึงซึ่งความรู้ที่จะก่อความพยายามในการพัฒนา

๒.๒. แนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน

๒.๒.๑ ความหมายของการพัฒนาชุมชน

Dunham กล่าวว่า “การพัฒนาชุมชนคือ การร่วมกำลังดำเนินการปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ของชุมชนมีความเป็นปึกแผ่นและดำเนินไปในแนวทางที่ตนต้องการ การทำงานพัฒนาชุมชนในขั้นแรกจะต้องอาศัยความร่วมมือกำลังของราษฎรในชุมชนนั้นในการช่วยตนเองและร่วมมือการดำเนินงาน แต่มักจะได้รับความช่วยเหลือทางด้านวิชาการด้วย^{๕๑}

องค์การบริหารวิเทศกิจ (ICA) ของสหรัฐอเมริกาหรือ AID ในปัจจุบันได้ให้คำจำกัดความไว้ดังนี้ “การพัฒนาชุมชน” เป็นกรรมวิธี (Process) แห่งการกระทำทางชุมชน ซึ่งราษฎรในชุมชนนั้นๆ ร่วมกันจัดวางแผนเอง แพลนดังกล่าวจะกำหนดว่ากลุ่มของตนเองและแต่ละกลุ่มมีความต้องการอย่างไร และมีปัญหาร่วมกันอะไรบ้าง แล้วจัดทำแผนการของกลุ่มและของแต่ละกลุ่มเพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่

^{๔๙}วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, การประยุกต์และการพัฒนา, (กรุงเทพมหานคร: โฟร์เพช, ๒๕๓๑), หน้า ๖๑-๖๓.

^{๕๐}Wisardjana, อ้างถึงใน ชัยฤทธิ์ เบญญาภาจ, การมีส่วนร่วมของประชาคมในการพัฒนา ตำบลบางตาควา อำเภอนองจิก จังหวัดปัตตานี. วิทยานิพนธ์พัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาพัฒนาสังคม, (คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๔๗), หน้า ๒๒.

^{๕๑}Dunham R.B., J.A. Grube M.B. Castaneda, **Organization Commitment The Utility Intergrative Definition**, (Journal of Applied Psychology, 1994), P. 129.

ต้องการและสามารถแก้ไขปัญหาเหล่านั้นโดยพยายามใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนนั้นให้ได้มากที่สุด และถ้าจำเป็นอาจจะขอความช่วยเหลือทั้งด้านบริการและวัสดุจากองค์การรัฐบาล และที่มีใช้ของรัฐบาลได้”

การพัฒนาชุมชนเป็นกระบวนการ (Movement) ที่มุ่งส่งเสริมความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้นโดยความร่วมมืออย่างจริงจังของประชาชนและควรเป็นความคิดริเริ่มของประชาชนเองด้วยกัน แต่ถ้าประชาชนมีรู้จักริเริ่มของประชาชนด้วยกัน แต่ถ้าประชาชนไม่รู้จักริเริ่มก็ให้ใช้เทคนิคกระตุ้นเตือนให้เกิดความคิดริเริ่ม ทั้งนี้เพื่อให้กระบวนการนี้ได้รับการตอบสนองจากประชาชนด้วยความกระตือรือร้นอย่างจริงจัง

ส่วนคำนิยาม “การพัฒนาชุมชน” ซึ่งองค์การสหประชาชาติยึดถือเป็นมาตรฐานอยู่มีดังนี้ คือการพัฒนาชุมชน เป็นขบวนการซึ่งดำเนินไปด้วยความร่วมมือกำลังของราษฎรเองกับเจ้าหน้าที่รัฐบาล เพื่อปรับปรุงสภาพทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมชุมชนนั้นๆ ให้เจริญยิ่งขึ้นและผสมผสานชุมชนเหล่านั้นเข้าเป็นชีวิตของชาติและเพื่อให้ราษฎรสามารถอุทิศตนเอง เพื่อความก้าวหน้าของประเทศชาติได้อย่างเต็มที่^{๕๒}

จิตจำนงค์ กิติกิริติ ได้กล่าวถึงการพัฒนาชุมชน คือ การพัฒนากำลังความคิด และความสามารถของประชาชน เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นในการช่วยเหลือตนเอง เพื่อนบ้านและชุมชนให้มีมาตรฐานความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น โดยความร่วมมือระหว่างรัฐบาลกับประชาชน^{๕๓}

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ ได้กล่าวถึงการพัฒนาชุมชน คือ การเปลี่ยนแปลงส่วนประกอบของสภาพชุมชนที่เป็นอยู่ (สภาพที่ไม่พึงปรารถนาที่ดองานหรือเจริญ) กล่าวว่า เป็นการจูงใจก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นในชุมชน เพื่อเปลี่ยนแปลงสภาพของส่วนประกอบต่างๆ ในชุมชน จากสภาพที่ไม่พึงปรารถนาไปสู่สภาพที่พึงปรารถนาอันเป็นเป้าหมายที่ชุมชนตั้งไว้^{๕๔}

ไพรัตน์ เดชะรินทร์ ให้ความหมายการพัฒนาชุมชนไว้ว่า เป็นกระบวนการที่จะต้องทำอย่างต่อเนื่องกันอย่างเป็นระบบ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากระดับหนึ่งไปสู่อีกระดับหนึ่ง การเปลี่ยนแปลงนี้จำเป็นต้องใช้เวลา และจำเป็นต้องอาศัยกรรมวิธีการเปลี่ยนแปลงที่ถูกวิธี^{๕๕}

United Nations ได้ให้คำนิยามของคำว่า การพัฒนาชุมชน คือ เป็นกระบวนการซึ่งดำเนินไปด้วยการรวมกำลังของราษฎรเองกับเจ้าหน้าที่รัฐบาล เพื่อปรับปรุงสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และ

^{๕๒}จิต กิตติวิทิตคุณ, ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชนบท: ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอกะทู้มบ่น จังหวัดสมุทรสาคร, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชารัฐศาสตร์(คณะรัฐศาสตร์: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๐), หน้า ๓๒.

^{๕๓}จิตจำนงค์ กิติกิริติ, การพัฒนาชุมชน การมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนาชุมชน (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์พัฒนาหลักสูตร, ๒๕๓๒), หน้า ๔๕.

^{๕๔}สัญญา สัญญาวิวัฒน์, การพัฒนาชุมชน, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๕), หน้า ๑๘.

^{๕๕}ไพรัตน์ เดชะรินทร์, นโยบายและกลวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนในยุทธศาสตร์การพัฒนาปัจจุบันในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา, (ศูนย์ศึกษาสาธาณสุข: มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๒๗), หน้า ๑๓.

วัฒนธรรมของชุมชนนั้นๆ ให้เจริญยิ่งขึ้นและผสมผสานชุมชนเหล่านั้นเข้าเป็นชีวิตของชาติ และเพื่อให้ราษฎรสามารถอุทิศตนเองเพื่อความก้าวหน้าของประเทศชาติได้อย่างเต็มที่^{๕๖}

การดำเนินงานพัฒนาชุมชนนั้นเป็นพลังสำคัญที่จะบันดาลให้บรรลุสำเร็จสมความมุ่งหมายนั้นมาจากประชาชน โดยเชื่อว่าประชาชนไม่ว่าจะยากดีมีจน หรือด้อยการศึกษาเพียงใดก็ยังมีพลังและความปรารถนาที่จะปรับปรุงวิธีการดำรงชีวิตของตนให้มีมาตรฐานสูงขึ้น การกระตุ้นเตือนพลังงานดังกล่าว จะเป็นผลให้มีการขุดค้นและนำเอาทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในชุมชนไปใช้ให้เกิดประโยชน์ เพื่อการพัฒนาในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมซึ่งเป็นการสร้างสรรค์ความเจริญให้แก่ชุมชนทุกด้านพร้อมๆ กับปรัชญาของการพัฒนาชุมชนจึงยึดว่า ถ้าเรายิ่งช่วยให้ประชาชนได้บรรลุถึงความปรารถนาหรือความสุขในชีวิตให้มากที่สุดเท่าใด ก็ยิ่งเป็นสิ่งที่ดีงามเท่านั้นและการช่วยเหลือในลักษณะนี้ถือว่าเป็นหน้าที่ของเพื่อนมนุษย์สังคมด้วยกัน^{๕๗}

ไพฑูริย์ เครือแก้ว มีทรรศนะเกี่ยวกับความหมายของการพัฒนาชุมชน ดังนี้ คือ ขบวนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่จะทำให้ชีวิตทุกๆ ด้านของชาวชนบท ให้มีการเปลี่ยนแปลงเจริญก้าวหน้าไปพร้อมๆ กัน^{๕๘}

พัฒน์ บุญรัตพันธ์ ได้ให้ทรรศนะเกี่ยวกับความหมายไว้ดังนี้ คือ เป็นขบวนการอย่างหนึ่งที่รัฐบาลนำมาใช้เพื่อเป็นการกระตุ้นเตือน ยั่วยุ และส่งเสริมประชาชนในชนบท ให้เกิดความริเริ่มสร้างสรรค์และเสริมสร้างท้องถิ่นให้ก้าวหน้า ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและการดูแลตนเองตามระบอบประชาธิปไตย^{๕๙}

เฉลียว บุรีภักดี และคณะ ได้ให้ความหมายไว้ว่า การพัฒนาชุมชนคือ การทำให้คนซึ่งอยู่ในบริเวณที่มีความแตกต่างกันทั้งทางด้านเชื้อชาติ ศาสนา ความเป็นอยู่ การศึกษา ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ค่านิยม ความเชื่อ และอื่น ๆ สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างราบรื่น มีความสุข รู้รักสามัคคีและร่วมมือกันทำงานได้^{๖๐}

ประเวศ วะสี ได้ให้ความหมายขององค์กรชุมชนว่า กลุ่ม หรือชมรม หรือสหกรณ์หรือชื่ออื่นใด โดยจะมีการจดทะเบียนตามกฎหมายหรือไม่ก็ตาม อันเป็นองค์กรที่เกิดจากการรวมตัวด้วยความสมัคร

^{๕๖}United Nation Organization, **United Nation Department of Internation Economic and Social Affair Popular Participation as a Strategy for Promoting Community Level Actionand Nation Development.** (Report of The Meeting for The Adhoc Group of Expert.), (New York: United Nation, 1981), P.18.

^{๕๗}सानิตย์ บุญชู, **การพัฒนาชุมชน: การมีส่วนร่วมของประชาชน**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๗), หน้า ๑๖-๒๗.

^{๕๘}ไพฑูริย์ เครือแก้ว **“ลักษณะสังคมไทย”** (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๗), หน้า ๑๕.

^{๕๙}พัฒน์ บุญรัตพันธ์. **“การสร้างพลังชุมชนโดยกระบวนการพัฒนาชนบท”** (กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, ๒๕๑๗), บทคัดย่อ.

^{๖๐}เฉลียว บุรีภักดี, **หลักการพัฒนาและการสร้างยุทธศาสตร์การพัฒนา**, (เพชรบุรี: สถาบันราชภัฏเพชรบุรีและคณะ, ๒๕๔๕), หน้า ๔๕.

ใจของประชาชนจำนวนหนึ่งที่มีวัตถุประสงค์หรืออุดมคติร่วมกัน มีมิตรภาพและเอื้ออาทรต่อกัน มีการเรียนรู้กันอย่างต่อเนื่องในการทำงานเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาเศรษฐกิจ จิตใจ สังคมและสิ่งแวดล้อม มีผู้นำ ตามธรรมชาติที่เกิดขึ้น โดยผ่านกระบวนการทำงานร่วมกันดังกล่าว โดยมีผู้นำหลายคนทั้งชายและหญิง ทั้งนี้องค์กรชุมชนมิใช่ หมายถึงสภาตำบล เพราะสภาตำบลเป็นองค์กรการปกครองระดับตำบลที่มีการประสานงานและสนับสนุนองค์กรต่าง ๆ ร่วมมือกันทำงาน^{๖๐}

องค์การสหประชาชาติ ได้ให้คำจำกัดความของคำว่า “การพัฒนาชุมชน” เป็นขบวนการซึ่งประชาชนทั้งหลายได้พยายามรวบรวมกันทำเองและร่วมกับเจ้าหน้าที่รัฐบาล เพื่อจะทำให้สภาพของเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนนั้น ๆ เจริญดีขึ้นและผสมผสานชุมชนเหล่านั้นเข้าเป็นชีวิตและเพื่อที่จะให้ประชาชนสามารถอุทิศกายใจ ความคิด ความรู้ และทรัพย์สิน เพื่อความเจริญของชาติ^{๖๑}

๒.๒.๒ องค์ประกอบของการพัฒนาชุมชน

องค์กรชุมชนหรือองค์กรชาวบ้านมีระบอบย่อยๆ รวมกลุ่มเป็นองค์ประกอบที่ทำให้องค์กรชุมชนดำรงอยู่ได้ องค์ประกอบต่างๆที่สำคัญจำแนกได้หลายประการดังนี้^{๖๒}

๑. การมีอุดมการณ์ร่วมกัน หมายถึง การมีทัศนคติต่อโลกสังคม ต่อชุมชนร่วมกันมีความเข้าใจตรงกันว่าอยู่ในส่วนใดของความสัมพันธ์ทางสังคมในระดับต่างๆ อุดมการณ์ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญที่จะยึดเหนี่ยวทิศทางของกลุ่มกันเอาไว้ ยิ่งถ้าสามารถกำหนดเป้าหมายระยะยาวหรือวิสัยทัศน์ได้ยิ่งทำให้องค์กรหรือชุมชนนั้นๆ มีอุดมการณ์ในการรวมตัวกันได้ดี

๒. การมีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกันว่าเป้าหมายที่จะเดินทางไปข้างหน้านั้นทำไปเพื่ออะไร เช่น การมีเป้าหมายเพื่อให้หลุดพ้นจากความยากจนก็มีวัตถุประสงค์เพื่อการมีชีวิตที่ดีขึ้น

๓. การมีผลประโยชน์ร่วมกัน และการกระจายผลอย่างเป็นธรรม และทั่วถึงเป้าหมายและวัตถุประสงค์อาจมีลักษณะนามธรรมมาก แต่ผลประโยชน์ร่วมมีลักษณะเป็นรูปธรรมที่โดยธรรมชาติของมนุษย์ทุกคนต้องการ องค์กรชุมชนทั่วไปจึงต้องสร้างข้อมูลให้เกิดการรับรู้โดยทั่วไปว่าผลประโยชน์ของการรวมตัวเป็นองค์กรคืออะไร

๔. คนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญขององค์กรชุมชนมีส่วนเกี่ยวข้อง ดังนี้

๑.๑ ผู้นำ ถือเป็นผู้กุมความอยู่รอดขององค์กรชุมชน หากผู้นำได้รับการยอมรับ มีบารมี มีความสามารถและคิดถึงส่วนร่วมจริง ๆ ก็สามารถนำพาองค์กรชุมชนให้ประสบความสำเร็จ และสร้างความเข้มแข็งให้แก่องค์กรชุมชนได้ ซึ่งหากผู้หนึ่งอาจจัดอยู่ได้หลายประเภท การจัดประเภทองค์กรสามารถจัดได้ ดังนี้

^{๖๐} ประเวศ วะสี, ภูมิปัญญาชาวบ้านกับการพัฒนาชนบท เล่ม ๑, (กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), ๒๕๓๖), หน้า ๖๕.

^{๖๑} เทวี รัชตานนท์, “การจัดระเบียบชุมชน” (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๕), หน้า ๒๐๒.

^{๖๒} สมพันธ์ เตชะอธิก และคณะ, การพัฒนาความเข้มแข็งขององค์กรชาวบ้าน, (สถาบันวิจัยและพัฒนา: มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๔๐), หน้า ๑๑๓.

๑.๑.๑ ผู้นำทางความคิด

๑) พัฒนาคนและพัฒนาเศรษฐกิจ โดยใช้หลักอริยสัจ ๔ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค เน้นให้ชาวบ้านรู้จักตนเองมากขึ้น รู้จักปัญหา รู้จักลดอบายมุข อยากพึ่งตนเอง จนนำไปสู่การเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนา

๒) การพึ่งตนเองมีความรู้ทางธุรกิจในการซื้อขาย การจัดการและมีการออมทรัพย์

๓) การวิเคราะห์ชุมชน และทางเลือกในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจเพื่อการพึ่งตนเองแบ่งกลุ่มชาวบ้านให้ชัดเจน

๔) วิเคราะห์ศักยภาพกลุ่มคนจน ส่งเสริมให้เกิดการรวมกลุ่มและกระตุ้นผู้นำให้เกิดขึ้นเป็นที่ยอมรับ

๕) การจัดการศึกษาเพื่อชุมชน โดยมีกิจกรรมที่ร่วมมือกับผู้ปกครองและนักเรียนอย่างใกล้ชิด มีผู้นำชาวบ้านแก้ปัญหาที่ชุมชนและทำกิจกรรมกับผู้นำ

๑.๑.๒ ผู้นำด้านศีลธรรม โดยมีพระสงฆ์เป็นผู้นำริเริ่มจากการเทศน์สอนธรรมฐาน การลดอบายมุข และการประยุกต์กับงานพัฒนา

๑.๑.๓ ผู้นำด้านอาชีพ เทคนิค การปฏิบัติ แบ่งได้ ๒ ประเภท คือ ผู้นำที่เน้นนักการทำกิจกรรม เฉพาะด้าน และผู้นำที่มีกระบวนการทำงานที่มีกับชาวบ้าน คือ มีความสัมพันธ์กับชุมชน การจัดประชุมชน อบรม ศึกษาดูงาน วิเคราะห์ชุมชน จัดอันดับปัญหาเน้นการมีส่วนร่วมของชาวบ้าน

๑.๑.๔ ผู้นำด้านการพูด แบบกระตุ้นเร้าทั้งแนวคิด และการปฏิบัติการพูดในสิ่งที่ตนเองทำมากับมือ การพูดอธิบายเรียบ ๆ

๑.๑.๕ ผู้นำที่สามารถประยุกต์งานราชการกับเป้าชาวบ้านได้ โดยเสนอแผนงานและกิจกรรมเข้าสู่หน่วยงานราชการได้

๑.๑.๖ ผู้นำทางการประสานทรัพยากรภายในและภายนอกชุมชน การมีบาร์มีและความสามารถในการระดมทุนภายในชุมชนและภายนอก

๑.๒ สมาชิก สมาชิกที่มาอยู่ร่วมมือกันและมีส่วนร่วมในกิจกรรมทั้งทางความคิด การวางแผน การตัดสินใจ การปฏิบัติและการติดตามประเมินผล ตลอดจนมีสิทธิ์ที่จะได้รับผลประโยชน์จากองค์กรนับเป็นบทบาทหน้าที่และสิทธิอันพึงมีของสมาชิกในการรวมกลุ่มกันเป็นชาวบ้าน

๑.๓ ชาวบ้านทั่วไป ที่ไม่เข้าร่วมในองค์กรแต่ก็มีผลต่อการดำรงอยู่และความเข้มแข็งขององค์กรชุมชน เพราะเป็นกลุ่มคนที่เฝ้าดู ติดตามวิพากษ์วิจารณ์และพร้อมที่จะเข้าร่วมหรือไม่เข้าร่วมกับองค์กร

๕. การบริหารจัดการ ถือเป็นเรื่องชี้ขาดความเข้มแข็งขององค์กรชุมชน โดยเฉพาะทุกกิจกรรมที่มีเรื่องเงิน คน เข้าไปเกี่ยวข้อง จึงจำเป็นต้องอาศัยการจัดการที่มีประสิทธิภาพโดยอาศัยรายละเอียดดังนี้คือ

- ๕.๑ การตัดสินใจร่วมโดยให้สมาชิกในองค์กรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจด้วย
- ๕.๒ มีการจัดโครงการและบทบาทหน้าที่ แบ่งหน้าที่กันตามตำแหน่งโครงสร้างภายในองค์กรเพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างคล่องตัว
- ๕.๓ มีสถานที่และวัสดุอุปกรณ์เพื่อเป็นศูนย์กลางของการรวมตัว
- ๕.๔ มีกฎ กติการ่วมกันเพื่อยึดถือเป็นแนวทางปฏิบัติและข้อตกลงร่วมกัน
- ๕.๕ มีการสื่อสารระหว่างผู้นำกับสมาชิกในองค์กรชุมชนเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ และร่วมมือกันมากขึ้น
- ๕.๖ มีการควบคุมตรวจสอบเพื่อให้มีการรับรู้กันอย่างโปร่งใส
๖. กิจกรรม การเรียนรู้ ฝึกฝนและปฏิบัติจริงก็อยู่ที่กิจกรรมการพัฒนากิจกรรมต่างๆ เหล่านี้เป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและสมาชิกให้ทำงานร่วมกันและเป็นกิจกรรมที่ต้องการความต่อเนื่องเพื่อแก้ปัญหา หรือช่วยเสริมสร้างชีวิตชาวบ้านให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น
๗. งบประมาณ เพื่อที่จะสามารถดำเนินงานไปได้ด้วยดี จำเป็นที่จะต้องมีการระดมทุนทั้งภายในและภายนอก เพื่อทำกิจกรรมขององค์กรได้

๒.๒.๓ ประเภทขององค์กรชุมชน

ลีลาภรณ์ นาครทรรพ และฉลวยศักดิ์ สนประเสริฐ ได้กล่าวถึงองค์กรชุมชนว่ามี ๒ ลักษณะ คือ องค์กรชุมชนเชิงวัฒนธรรมและองค์กรเฉพาะวัตถุประสงค์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้^{๖๔}

๑. องค์กรชุมชนเชิงวัฒนธรรม คือ กลุ่มคนในชุมชนเชิงวัฒนธรรมที่มารวมตัวกันเมื่อมีปัญหาวิกฤติ มีพลังในการแก้ไขปัญหาสูง และมีผลกระทบกว้างขวาง
๒. องค์กรเฉพาะวัตถุประสงค์ คือ องค์กรที่เกิดจากการผลักดันของนักพัฒนาทั้งภาครัฐและองค์กรเอกชนสาธารณประโยชน์ ซึ่งถ้าในชุมชนมีการจัดกลุ่มเชิงวัฒนธรรมอยู่แล้วจะมีโอกาสพัฒนาความเข้มแข็งและประสบความสำเร็จได้มากกว่า มีลักษณะสำคัญ คือ มีโครงสร้างและวัตถุประสงค์มีการรวมตัวกันชัดเจนพลังในการแก้ไขปัญหาค่อนข้างจำกัดขึ้นอยู่กับจำนวนสมาชิกและเครือข่าย มีการทำกิจกรรมของสมาชิกร่วมกันอย่างต่อเนื่องไม่เฉพาะเมื่อเกิดปัญหาวิกฤติ และมีผลกระทบเฉพาะกลุ่ม

๒.๒.๔ หลักการพัฒนาชุมชน

ปาริชาติ วลัยเสถียร ได้กล่าวว่าการพัฒนาชุมชนนี้เปรียบเทียบกับเสมือนแนวทางการปฏิบัติงานและข้อกำหนดทั่วไป มีดังนี้ คือ^{๖๕}

๑. หลักการมีส่วนร่วม เสริมสร้างและส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในทุกขั้นตอนการทำงาน

^{๖๔}ลีลาภรณ์ นาครทรรพ และฉลวยศักดิ์ สนประเสริฐ, *ตัวชี้วัดสำหรับงานพัฒนาชนบท: ประสบการณ์จากนักพัฒนา*, (กรุงเทพมหานคร: สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา, ๒๕๓๗), หน้า ๑๓๐-๑๓๑.

^{๖๕}ปาริชาติ วลัยเสถียร, *กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา*. (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, ๒๕๓๕), หน้า ๖๘-๖๙.

๒. หลักความสมดุลของการพัฒนา ควรคำนึงถึงความสมดุลของการพัฒนา ด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองในลักษณะของ Holistic approach เพราะเป็นที่ประจักษ์ชัดแล้วว่าการพัฒนาทั้งสาม ประการมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันอย่างใกล้ชิด การจะเน้นด้านใดด้านหนึ่งมากเกินไปได้นั้นย่อมจะ ได้รับกำหนดโดยลักษณะ และความเข้มข้นของปัญหาที่แต่ละชุมชนเผชิญอยู่เป็นสำคัญ ทั้งนี้ ต้องให้ความสำคัญกับกลุ่มผู้เสียเปรียบและกลุ่มความยากจนในชุมชนที่จะพัฒนาตนเองให้สามารถดำรงชีวิตได้ อย่างเท่าเทียมกับสมาชิกอื่นๆ ในชุมชน

๓. หลักการพัฒนาตนเอง ประชาชนจะต้องมีอิสระในการคิด ตัดสินใจและลงมือปฏิบัติ โดยใช้ทรัพยากรและภูมิปัญญาภายในชุมชนให้มากที่สุดเป็นเบื้องต้น ซึ่งหากมีโอกาสได้เรียนรู้และปฏิบัติ มากขึ้นก็จะเพิ่มความเชื่อมั่น และความรู้สึกที่จะพึ่งตนเองให้สูงขึ้นทัศนคติแบบผู้ปกครองกับผู้ใต้บังคับ ปกครอง โดยประชาชนเป็นฝ่ายรับและกำหนดฝ่ายเดียวก็จะหายไป จะเกิดการเปลี่ยนแปลงในท่าทีของ ประชาชนจากความเพิกเฉย ไม่สนใจใยดีหรือไม่กล้าที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับเรื่องราวต่าง ๆ ของ ตน และชุมชนก็จะเข้าร่วมรับผิดชอบในการพัฒนาที่มีผลต่อการดำรงชีวิตของเรา การติดต่อสัมพันธ์กับ ระบบอื่นๆ ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นนั้นก็จะสามารถให้เกิดความสัมพันธ์บนพื้นฐานของความเสมอภาคมีอำนาจต่อรอง และมีสิทธิเสียงมากขึ้น ซึ่งจะนำชุมชนไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) ได้

๔. หลักความเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่น ทั้งนี้แต่ละท้องถิ่นย่อมจะมีขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นของตนเองการดำเนินงานพัฒนาชุมชนควรจะได้มีความสอดคล้องกับ วัฒนธรรมที่ยังมีหน้าที่ (Function) ที่ตั้งมาต่อชีวิตชุมชน

๒.๒.๕ แนวคิดพื้นฐานในการพัฒนาชุมชน^{๖๖}

๑. ความร่วมมือระหว่างรัฐและชุมชน (Partnership)

แนวความคิดนี้เชื่อว่าการพัฒนาที่ได้ผลดีที่สุด และถาวรที่สุดควรเกิดจากพลังของชุมชนที่มี ขึ้นเองผสมกับการสนับสนุนของรัฐ สังคมใดปล่อยให้การพัฒนาชุมชนดำเนินไปเองตามยถากรรมสังคมนั้น จะเกิดการถอยหลัง ในทางกลับกันหากรัฐเป็นผู้ให้แต่ฝ่ายเดียวผลของการพัฒนาจะเป็นไปอย่างเชื่องช้า และเกิดผลแต่ทางรูปธรรมเท่านั้น วิธีการร่วมมือนี้ชุมชนจะต้องมีส่วนร่วมในการค้นหาสาเหตุของปัญหา การร่วมลงทุน และปฏิบัติงานร่วมในการติดตามประเมินผล ส่วนรัฐมีบทบาทสนับสนุนทางด้านวิชาการ วัสดุ อุปกรณ์ เท่านั้น

๒. การช่วยเหลือตนเอง (Aids Self Help)

รัฐต้องทำอะไรก็ตาม ให้ประชาชนมีขีดความสามารถช่วยเหลือตนเองต่อไปเรื่อย ๆ โดยไม่ ต้องพึ่งคนอื่นมาช่วยอยู่ตลอดเวลา ในขณะที่ชุมชนยังพึ่งตนเองได้ไม่เต็มที่เพราะมีข้อจำกัดด้านคุณวุฒิ ประสิทธิภาพ ความสามารถ งบประมาณรัฐอาจให้ความช่วยเหลือได้แต่ต้อง มีวัตถุประสงค์ว่าช่วยเหลือ เพื่อให้ประชาชนสามารถช่วยเหลือตนเองได้อย่างตลอดรอดฝั่ง ทั้งนี้เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

^{๖๖}สำนักงานพัฒนาชุมชน, กลุ่มออมทรัพย์กับการพัฒนาชนบท, (กรมพัฒนาชุมชน: กระทรวงมหาดไทย, ๒๕๓๙), หน้า ๔๘-๕๓.

๓. ความคิดริเริ่มของชุมชน

ประชาชนต้องมีทัศนคติด้านนี้จนถึงขนาดที่สามารถแสดงความคิดริเริ่มตามโครงการพัฒนา โดยไม่ต้องรอให้ทางรัฐเข้ามาเป็นผู้ชักชวนหรือกระตุ้นเตือนตลอดเวลาเพราะเป็นที่ทราบกันดีว่าโครงการที่เกิดจากรัฐเป็นผู้คิดริเริ่มจะไม่ต้องกับความต้องการของชุมชนหรือท้องถิ่น และมักเป็นการแก้ปัญหาที่ไม่ตรงจุด แต่ที่รัฐจำเป็นต้องเข้าไปดำเนินการเองนั้นเป็นเพราะทางชุมชนเองเกิดความลังเลไม่แน่นอนทางด้านความคิดไม่มีการรวมกลุ่มรวมพลังให้เกิดความคิดริเริ่ม นักพัฒนาต้องกระทำโดยให้เกิดการศึกษาแก่ประชาชนเพื่อให้เขาสามารถคิดเป็น ริเริ่มเองเป็นข้อสำคัญคือ อย่ายัดเหยียดความคิด แต่ในขณะที่เดียวกันต้องรู้จักประสานความต้องการของชุมชนกับนโยบายและวัตถุประสงค์ของรัฐให้กลมกลืนกันให้ได้

๔. ความต้องการของชุมชน (Felt Need)

ส่วนใหญ่ปัญหาและความต้องการของชุมชน จะเกิดจากผลผลิตของวัฒนธรรมโครงสร้างทางสังคมและเศรษฐกิจ สภาพสิ่งแวดล้อมของชุมชนเอง เช่น ชุมชนดั้งเดิมความต้องการเน้นหนักในเรื่องการบริโภค (Consumption Oriented) ชุมชนที่ทันสมัยความต้องการเน้นหนักทางการพัฒนา (Development Oriented) เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตาม แนวความคิดนี้ต้องมีการยืดหยุ่น สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไปด้วย

๕. ความสมดุลในการพัฒนา (Balanced Development)

ปกติความต้องการทางการพัฒนาต่างๆ ของชุมชนในแง่ความต้องการจะมีอยู่มากมาย และหลากหลายเกินต่อขีดความสามารถของรัฐ หรือชุมชนเองที่จะดำเนินการเพื่อตอบสนองความต้องการนั้นที่เป็นไปได้ นอกจากนี้ยังมีความสมดุลทางการพัฒนาระหว่างทางด้านรูปธรรมและนามธรรม จะต้องได้สัดส่วนไปด้วยกัน หากมุ่งพัฒนาด้านใดด้านหนึ่งเฉพาะจะเกิดจากการพัฒนาเติบโตที่ไม่ได้สัดส่วนไปด้วยกัน หากมุ่งพัฒนาด้านใดด้านหนึ่งเฉพาะจะเกิดจากการพัฒนาเติบโตที่ไม่ได้สัดส่วนผิดรูปปร่าง เช่น เจริญด้านวัตถุแต่ไม่เจริญด้านจิตใจ เป็นต้น

๖. การศึกษาภาคชีวิต (Long – Life Education)

การพัฒนาชุมชน เป็นกระบวนการให้การศึกษาแก่ประชาชนทุกเพศ ทุกวัยอย่างต่อเนื่องมีจุดมุ่งหมายที่จะปรับปรุงคุณภาพชีวิตของมนุษย์ในฐานะที่เป็นสมาชิกของชุมชน ทางที่จะทำเช่นนั้นได้ต้องอาศัยความร่วมมือของประชาชนต้องมีการส่งเสริมความสนใจในกลุ่มของตนอาศัยอยู่

๗. การพัฒนาชุมชนเป็นการพัฒนาแบบเบ็ดเสร็จ (Holistic Program)

นั่นคือปัญหาของชุมชนไม่สามารถแก้ไขโดยวิธีใดวิธีเดียว หรือหน่วยงานใดหน่วยงานเดียวได้แต่ต้องมีการประสานการปฏิบัติงานในหลายๆ วิธีการ และหลายหน่วยงานที่จะต้องดำเนินการไปพร้อมๆ กัน การกำหนดวิธีการแก้ปัญหาของชุมชนต้องหยิบยกปัญหาของชุมชนนั้นมาพิจารณาอย่างละเอียด และต้องคำนึงด้วยว่าปัญหาหนึ่งต้องไปเกี่ยวพันหรือ มีผลกระทบต่อปัญหาอื่นด้วยอยู่เสมอ โดยการพัฒนาจะต้องถูกกำหนดให้สามารถเผชิญหน้ากับปัญหาต่างๆ

๘. การพัฒนาชุมชนเป็นการดำเนินงานที่เริ่มจากท้องถิ่น

โดยมีวัตถุประสงค์ที่สอดคล้องกับนโยบายพัฒนาประเทศ (The Mainstream National Development) หมายถึง กิจกรรมของท้องถิ่นหรือชุมชน มักจะได้รับการสนับสนุนจากนโยบายของรัฐในรูปของด้านวัสดุ ด้านกำลังคน ดังนั้นการดำเนินงานของท้องถิ่นเป็นไปโดยเอกเทศปราศจากเป้าหมายที่สอดคล้องกับนโยบายของชาติย่อมจะไม่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐเท่าที่ควร

๒.๒.๖ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา

การพัฒนาชนบทในประเทศไทยได้รับการวิพากษ์วิจารณ์เสมอมา โดยเฉพาะประเด็นความผิดพลาดของการพัฒนาตั้งแต่แนวทางการพัฒนา จนถึงแผนปฏิบัติการพัฒนา ซึ่งความผิดพลาดในเรื่องเกี่ยวกับการพัฒนาชนบทเหล่านี้เป็นสาเหตุหนึ่งประกอบกับสาเหตุอื่นๆ ที่ทำให้การพัฒนาชนบทไม่บรรลุผลสำเร็จ และยิ่งนำไปสู่สภาพปัญหาที่สำคัญ คือ ปัญหาความยากจนในชนบท ความยากจนนี้เป็นปัญหาที่สะสมมานานและได้ทวีความรุนแรงขึ้นทุกขณะ รัฐบาลในแต่ละยุคที่ผ่านมาก็ตระหนักถึงปัญหานี้เกือบทุกรัฐบาล ดังนั้นจะเห็นได้จากแผนพัฒนาที่มาจากทุกฉบับก็แสดงความตระหนักถึงความจำเป็นถึงความจำเป็นรีบด่วนที่จะต้องแก้ปัญหาโดยกำหนดแนวทางการกระจายได้ และการพัฒนาภาค

๒.๒.๗ บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการชุมชน

การที่ตำบลโคกหารได้ดำเนินการพัฒนาชุมชนเพื่อส่งเสริมความเป็นอยู่ของชุมชน โดยส่วนรวมได้ดีขึ้นโดยการใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน เปิดโอกาสให้ประชาชน มีส่วนร่วมในการพัฒนาความเป็นอยู่แต่หมู่บ้านของตนเอง แต่ในการดำเนินงาน การให้ประชาชนทุกคนมาร่วมในการดำเนินงาน แสดงความคิดเห็นย่อมเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ยากและไม่สะดวกในการดำเนินการ ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องมีการคัดเลือก สรรหาตัวแทนของประชาชนทั้งหมด หรือกลุ่ม เพื่อมาเป็นแกนนำผู้ประสานงานติดตามงาน ระดมความคิดเห็นของชาวชุมชนและดำเนินการอื่นใดในนามของประชาชนในชุมชน ซึ่งผู้ที่จะมาเป็นตัวแทนของประชาชนที่ว่านี้ในรูปแบบของการดำเนินงานพัฒนาชุมชนของตำบลโคกหาร ก็คือ “คณะกรรมการชุมชน” ดังนั้น คณะกรรมการชุมชนก็คือตัวแทนของประชาชนในชุมชน ซึ่งมาจากการคัดเลือกสรรหาของประชาชนในชุมชน ซึ่งในตำบลโคกหารได้กำหนดวิธีการคัดเลือกและคุณสมบัติคณะกรรมการชุมชนไว้ในระเบียบของตำบลว่าด้วยคณะกรรมการชุมชนหน้าที่ของกรรมการชุมชนมีดังนี้ ว่าด้วยคณะกรรมการชุมชน

๑. ชำรงไว้ซึ่งชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์
๒. ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต เสียสละ ตั้งใจจริง และจิตอาสา
๓. เป็นผู้นำและแกนกลางในการพัฒนาชุมชน ตลอดจนเป็นที่ปรึกษาของประชาชน
๔. สำรวจค้นหาปัญหาในชุมชน วิเคราะห์ วางแผน และดำเนินการแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น

ในชุมชน

๕. เสนอการรับช่วยเหลือจากเทศบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
๖. เสนอแผนงาน โครงการหรือความคิดเห็นในการพัฒนาชุมชนต่อตำบลโคกหาร
๗. ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนในชุมชนมีจิตสำนึกและร่วมใจกันพัฒนา

๘. ส่งเสริมขนบธรรมเนียม ประเพณีอันดีงาม และสร้างความสามัคคีในชุมชน

๙. ออกระเบียบชุมชนของตน โดยไม่ขัดต่อระเบียบนี้และกฎหมายใด

๑๐. ประสานงานระหว่างชุมชนและเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อนำบริการ ขึ้นพื้นฐานสู่ชุมชน

๑๑. ดูแลรักษาทรัพย์สินและสาธารณสมบัติในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการพัฒนาชุมชน และถ้าชุมชนได้รับเงินทุนของชุมชนจะต้องรับผิดชอบในการใช้จ่ายเงินให้ เป็นไปตามเงื่อนไขของระเบียบว่าด้วยเงินทุนของชุมชนและกลุ่มอาชีพ พ.ศ. ๒๕๔๘

๑๒. ดำเนินการอื่นๆ ตามที่เห็นสมควร เพื่อประโยชน์ต่อชุมชน และไม่ขัดต่อระเบียบกฎหมาย ข้อบังคับต่างๆ

๑๓. หน้าที่อื่นๆ ตามที่อำเภอมอบหมายผู้นำในชุมชนอาจมี ๒ ประเภทคือ

๑. เรียกว่าผู้นำที่ไม่เป็นทางการ ผู้นำประเภทนี้จะมีอยู่ทั่วไปในชุมชน อาจเป็นอดีตข้าราชการที่มีความรู้ มีผู้นับถือ อาจเป็นผู้มีฐานะการเงินดีในชุมชนนั้นที่คนในชุมชนมักจะมากู้เงิน ในยามที่ขัดสน อาจเป็นหัวหน้าศิวิลรับจ้างที่วิ่งเข้าออกระหว่างชุมชนกับถนนใหญ่ อาจเป็นผู้สูงอายุที่ชอบช่วยเหลือเพื่อนบ้านอยู่เสมอ ซึ่งคนในชุมชนให้ความเคารพ ผู้นำประเภทนี้เรียกว่า “ผู้นำไม่เป็นทางการ” ไม่ต้องมีหน่วยงานใดมาแต่งตั้ง แต่เป็นที่รู้จักโดยทั่วไป ความเป็นผู้นำของบุคคลเหล่านี้จะอยู่ไม่มีวาระ จะเป็นผู้นำตลอดไป จนกว่าที่เพื่อนบ้านจะเลิกนับถือเอง

๒. เรียกว่าผู้นำที่เป็นทางการ ผู้นำในลักษณะที่ว่าเป็นผู้ที่ถูกทางราชการ ทางรัฐวิสาหกิจ สมาคม หน่วยงานต่าง ๆ ได้แต่งตั้งและมอบหมายให้เป็นผู้นำชุมชน เพื่อทำงานต่าง ๆ ที่ได้รับมอบหมายให้เป็นผู้นำชุมชน เพื่อทำงานต่าง ๆ ที่ได้รับมอบหมายตามกำหนดเวลา เช่น ผู้นำชุมชนที่ได้รับการเลือกตั้งจากคนในชุมชน โดยให้อยู่ในวาระได้ครั้งละ ๒ ปี

๒.๓ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นุสรรา พันธรักษ์ ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น: กรณีศึกษาพื้นที่ตำบลคลองจุกกระเฉดอำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นในภาพรวมระดับปานกลาง ในความคิดเห็นของผู้วิจัยอาจกล่าวได้ว่าในทุกโครงการของการพัฒนาชุมชนนั้น ประชาชนที่อยู่ในหมู่บ้านทุกคนย่อมมีส่วนได้รับผลประโยชน์ไม่ว่าจะโดยตรงหรือทางอ้อม ซึ่งโครงการทุกโครงการพัฒนานั้นย่อมส่งผลให้ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนดีขึ้นด้วย จึงทำให้ระดับการประเมินผลการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนออกมาในระดับมาก ผู้วิจัยอภิปรายเป็นรายด้านได้ดังนี้^{๖๗}

^{๖๗} นุสรรา พันธรักษ์, การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น: กรณีศึกษาพื้นที่ตำบลคลองจุกกระเฉด อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา, วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรเพื่อความมั่นคง, (คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์: มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๕), บทคัดย่อ.

๑.๑ การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชนของตำบลโคกหาร อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่ ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากคณะกรรมการชุมชนได้มีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาชุมชน มีส่วนร่วมในการวางแผนในการสรุปพื้นที่ในการพัฒนา และมีการประชุมของคณะกรรมการในการเก็บข้อมูล

๑.๒ การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชนของตำบลโคกหาร อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากคณะกรรมการชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการคัดเลือกผู้นำ มีการตัดสินใจคัดเลือกบุคคลและคณะกรรมการ และมีการกำหนดการใช้ทรัพยากร แหล่งของทรัพยากรที่จะใช้ในกิจกรรมโครงการพัฒนาชุมชน

๑.๓ การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชนของตำบลโคกหารอำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากคณะกรรมการชุมชนมีส่วนร่วมในการช่วยสมาชิกกลุ่มและมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามข้อกำหนดของกลุ่มหรือมติในการช่วยสมาชิกกลุ่มในการพัฒนา และดำเนินการออกแรงวัสดุหรือเงินในกิจกรรมการพัฒนาชุมชน

๑.๔ การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชนของตำบลโคกหารอำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและการประเมินผลโดยรวม อยู่ในระดับมาก เนื่องจากคณะกรรมการชุมชนมีส่วนสังเกตการณ์การทำงานของผู้รับจ้างภายนอกทีมงานในการพัฒนาชุมชน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเจ้าหน้าที่หรือคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชน เพื่อปรับปรุงกิจกรรมหรือโครงการต่างๆให้เหมาะสมกับชุมชนและร่วมประเมินพิจารณาและรับผลการดำเนินงานเมื่อกิจกรรมเสร็จสิ้น และร่วมกันรับทราบเมื่อโครงการ/กิจกรรมโครงการพัฒนาชุมชนเสร็จสิ้น และถูกต้องและร่วมประเมินพิจารณาและรับผลการดำเนินงานเมื่อกิจกรรมเสร็จสิ้น

พระมหาประกาศิต สิริเมโธ (ฐิติปสิทธิกร) ที่ได้วิจัยเรื่อง "การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านคลองใหม่ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม" ที่พบว่า ^{๖๘}

๑. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านคลองใหม่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ๔ ด้าน โดยด้านที่ประชาชนมีส่วนร่วมมากที่สุด คือด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

๒. การเปรียบเทียบ ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านคลองใหม่ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยสภาพแวดล้อม พบว่า โดยภาพรวมประชาชนที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ต่างกัน มีส่วนร่วม ในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง โดยภาพรวมไม่ต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ขณะที่ประชาชนที่มี รายได้ต่อเดือน

^{๖๘}พระมหาประกาศิต สิริเมโธ (ฐิติปสิทธิกร), “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านคลองใหม่ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม” **พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต**, สาขาวิชาการพัฒนาสังคม, (บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖) บทคัดย่อ.

ระยะเวลาการอาศัยอยู่ในชุมชน สถานภาพในชุมชน และการเข้าร่วมกลุ่มในชุมชน ต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง โดยภาพรวมต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

๓. ปัญหา อุปสรรค และ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านคลองใหม่ พบว่า อุปสรรค หรือปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นได้ร่วมกับชุมชนในการแก้ปัญหาต่างๆ เริ่มตั้งแต่ให้ประชาชนร่วมรับรู้ รับทราบ ร่วมวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหา และหาแนวทางในการแก้ไขปัญหานั้นๆร่วมกันเป็นอย่างดีคือ ชุมชนมีรวมกลุ่มกิจกรรมต่างๆ เป็นเครือข่ายประชาชน เครือข่ายกลุ่มกิจกรรมในชุมชนทำให้สะดวกต่อการติดต่อสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาชุมชนผู้บริหารชุมชน ผู้นำชุมชน พัฒนาการ องค์การบริหารส่วนตำบล มีบทบาทเป็นผู้ให้การส่งเสริม สนับสนุนในกิจกรรมต่างๆ เช่น การสนับสนุนวิทยากรให้ความรู้ การสนับสนุนงบประมาณ การสนับสนุนผลผลิตหรือผลงานที่เกิดขึ้น อีกทั้งมีการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ มีการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ชุมชน โดยการรวมกลุ่มกิจกรรมเป็นเครือข่ายชุมชน และการมีส่วนร่วมที่ดีของประชาชน ส่งผลต่อการพัฒนาชุมชนในด้านต่างๆ คือ ด้านการพัฒนาคน ด้านการพัฒนาพื้นที่ ด้านการพัฒนาแหล่งรายได้ และด้านการพัฒนาแผนชุมชนประโยชน์เกิดขึ้นแก่ชุมชน แก่ประชาชนในชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านต่างๆ ที่เป็นปัจจัยส่งผลให้เกิดการพัฒนาชุมชนอย่างเป็นรูปธรรมและตรงประเด็นความต้องการ หรือปัญหาของชุมชนอย่างเห็นได้ชัด ชุมชนบ้านคลองใหม่นั้นว่าแบบอย่างการพัฒนาชุมชนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงที่เหมาะสมแก่สังคมไทยตามบริบทชุมชนที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันนี้

จุไรลักษณ์ จิตรสบาย ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานด้านโครงสร้างพื้นฐาน กรณีศึกษาตำบลเป่า อำเภอดงระการพิชผล จังหวัดอุบลราชธานี” เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยศึกษากับประชาชนในพื้นที่ที่มีอายุตั้งแต่ ๑๘ ขึ้นไป จำนวน ๒๙๒ คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการศึกษาผลการศึกษาพบว่า ประชาชนเห็นด้วยเกี่ยวกับภาวะเบียบเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานด้านโครงสร้างพื้นฐานอยู่ในระดับมากที่สุดและประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารงานด้านโครงสร้างพื้นฐานโดยรวมและเป็นรายด้าน ๔ ด้าน คือ ด้านการร่วมจัดทำแผนพัฒนาการร่วมตรวจสอบรับรู้และแสดงความคิดเห็น การร่วมกำหนดความต้องการ และการร่วมปฏิบัติติดตามผล/ประเมินผลอยู่ในระดับมากที่สุดสำหรับปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนด้านเพศอายุสถานภาพสมรส การศึกษา ตำแหน่ง รายได้ อาชีพ และการได้รับข้อมูลข่าวสาร มีส่วนร่วมในการบริหารงานด้านโครงสร้างพื้นฐานไม่แตกต่างกัน แต่ประชาชนที่ได้รับการฝึกอบรมต่างกันมีส่วนร่วมในการบริหารงานโครงสร้างพื้นฐานโดยรวมและด้านการจัดทำแผนพัฒนาตำบลแตกต่างกัน^{๖๙}

^{๖๙}จุไรลักษณ์ จิตรสบาย, การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานด้านโครงสร้างพื้นฐานกรณีศึกษาตำบลเป่า อำเภอดงระการพิชผล จังหวัดอุบลราชธานี, รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๔๘), หน้า ๕๔.

ชญาภาค พิบูลแก้ว ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดบริการ สาธารณะด้านโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลขุนพิทักษ์อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี” โดยศึกษากับประชาชนในตำบลขุนพิทักษ์ อำเภอดำเนินสะดวกจังหวัดราชบุรีเก็บรวบรวมข้อมูล ด้วยแบบสอบถาม ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลขุนพิทักษ์ อำเภอดำเนิน สะดวก จังหวัดราชบุรี มีระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดบริการสาธารณะด้านโครงสร้างพื้นฐาน อยู่ในระดับมาก แต่มีส่วนร่วมในการจัดบริการสาธารณะด้านโครงสร้างพื้นฐานในระดับปานกลาง ประเด็นที่ประชาชนมีส่วนร่วมมากที่สุดคือ ด้านการใช้ประโยชน์รองลงมาคือ ด้านการกำหนดนโยบาย ด้านการติดตามและประเมินผล ส่วนด้านการปฏิบัติเป็นประเด็นที่ประชาชนมีส่วนร่วมน้อยที่สุด^{๗๐}

รัฐพงศ์ บุญญานุวัตร ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของ ประชาชนเขตดุสิตกรุงเทพมหานครพบว่า ประชาชนที่มีอาชีพแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ดังนี้^{๗๑}

โดยภาพรวมของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนเขตดุสิตกรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายได้ทั้ง ๔ ด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมการดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วมการรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมการติดตาม ประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากการประชาชนส่วนใหญ่เป็นผู้รับข้อมูลเพียงอย่างเดียว ข้อมูล ข่าวสารที่เป็นประโยชน์ทั้งการการคัดเลือกกิจกรรมหรือโครงการพัฒนาชุมชน ข้อมูลต่างๆ ในชุมชนที่จะ สะท้อนในการตัดสินใจในกิจกรรมหรือโครงการต่างๆ ในชุมชน รวมถึงการรับทราบนโยบาย และการ ปฏิบัติงาน แผนงาน งบประมาณของคณะกรรมการชุมชน ประชาชนยังเข้าไปมีส่วนร่วมไม่มากเท่าที่ควร และการจะมีบทบาทในการเข้าไปมีส่วนร่วมกิจกรรมและโครงการของชุมชนก็เป็นเพียงบางครั้งที่มีโอกาส เท่านั้น เมื่อมีบทบาทต่อชุมชนเป็นบางครั้งบางคราวจึงทำให้การที่จะเข้าไปติดตามการปฏิบัติงานของ คณะกรรมการชุมชนให้เป็นไปตามแผนและโครงการเพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนจึงไม่มากนัก ทำให้ ผลประโยชน์ที่จะได้รับจากกิจกรรมหรือโครงการต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนต่อประชาชนจึงมีอยู่ระดับปาน กลางเท่านั้น และอีกประเด็นที่สำคัญปัจจัยหนึ่งที่ทำให้การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน ของตนเองเนื่องจากปัจจัยด้านอาชีพ ประชาชนต้องใช้เวลาส่วนใหญ่ในการประกอบอาชีพจึงไม่ค่อยมี เวลาในการเข้าไปมีส่วนร่วมมากเท่าที่ควร ซึ่งหลายคนใช้เวลาว่างที่เหลือจากการประกอบอาชีพเข้าร่วม แต่อีกหลายคนใช้ความสำคัญของกิจกรรมและโครงการต่างๆ อันเป็นผลประโยชน์ต่อตนเองเป็นประเด็น สำคัญในการเข้าร่วม ซึ่งพบว่า ด้านการมีส่วนร่วมการรับผลประโยชน์ อยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างสูง

^{๗๐}ชญาภาค พิบูลแก้ว, การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดบริการสาธารณะด้านโครงสร้างพื้นฐาน ขององค์การบริหารส่วนตำบลขุนพิทักษ์ อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี, รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๐), หน้า ๖๕

^{๗๑}รัฐพงศ์ บุญญานุวัตร, รายงานผลงานวิจัยการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร, วิทยานิพนธ์การพัฒนารวมชุมชนมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันท, ๒๕๕๒), บทคัดย่อ

วชิราวรรณ นิลเกตุ ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาเรื่องความร่วมมือของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเตื่อ อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย กลุ่มตัวอย่าง ๓๗๓ คน จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ผลการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นในระดับปานกลาง โดยแยกเป็นรายด้านระดับมาก ๑ ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผนและการตัดสินใจ ระดับปานกลาง ๑ ด้าน ได้แก่ ด้านการดำเนินการ และในระดับน้อย ๒ ด้าน ได้แก่ ด้านการรับผลประโยชน์และด้านการประเมินผล ส่วนการจำแนกตาม เพศ ประชาชนที่มีเพศต่างกัน พบว่าระดับการมีส่วนร่วมโดยรวมในทุกด้านไม่แตกต่างกัน ส่วนประชาชนที่มีอายุ อาชีพ และระดับการศึกษาต่างกัน พบว่า การมีส่วนร่วมในการพัฒนาโดยรวมรายด้านแตกต่างกัน ซึ่งโอกาสนี้สามารถใช้เป็นประโยชน์ และหาแนวทางให้ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเตื่อมากยิ่งขึ้นไป^{๗๒}

ธีระยุทธ สุตเสมอใจ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านตึก อำเภอศรีสัชชนาลัย จังหวัดสุโขทัย” เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามกับประชาชนที่มีอายุ ๑๘ ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในเขตตำบลบ้านตึก อำเภอศรีสัชชนาลัย จังหวัดสุโขทัย จำนวน ๓๗๐ คน ผลการศึกษาพบว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านตึก ในภาพรวมระดับน้อย โดยด้านการรับผลประโยชน์จากการบริหารงานประชาชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ในขณะที่ด้านการตัดสินใจ ด้านการวางแผนการบริหารงาน และด้านการติดตามประเมินผลประชาชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย สำหรับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านตึก ได้แก่ อายุระดับการศึกษา รายได้สุทธิต่อปีและระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนแห่งนี้ สำหรับปัจจัยที่ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านตึก ได้แก่ เพศ สถานภาพสมรส และอาชีพ^{๗๓}

พุลศักดิ์ ชูพานิชสกุล ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อกิจกรรมการพัฒนาของเทศบาลเมืองอุดรดิตถ์” เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยศึกษากับ ประชาชนมีสิทธิเลือกตั้งที่มีภูมิลำเนา และพักอาศัยอยู่ในจริงในพื้นที่เขตความรับผิดชอบของเทศบาลเมืองอุดรดิตถ์ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลผลการศึกษาพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมต่อกิจกรรมการพัฒนาเทศบาลทั้ง ๓ ด้าน คือ ด้านกายภาพและสิ่งแวดล้อม ด้านสังคมและเศรษฐกิจ ด้านการเมืองและการบริหาร ในภาพรวมอยู่ในระดับต่ำทุกด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ระดับการมีส่วนร่วม ด้าน

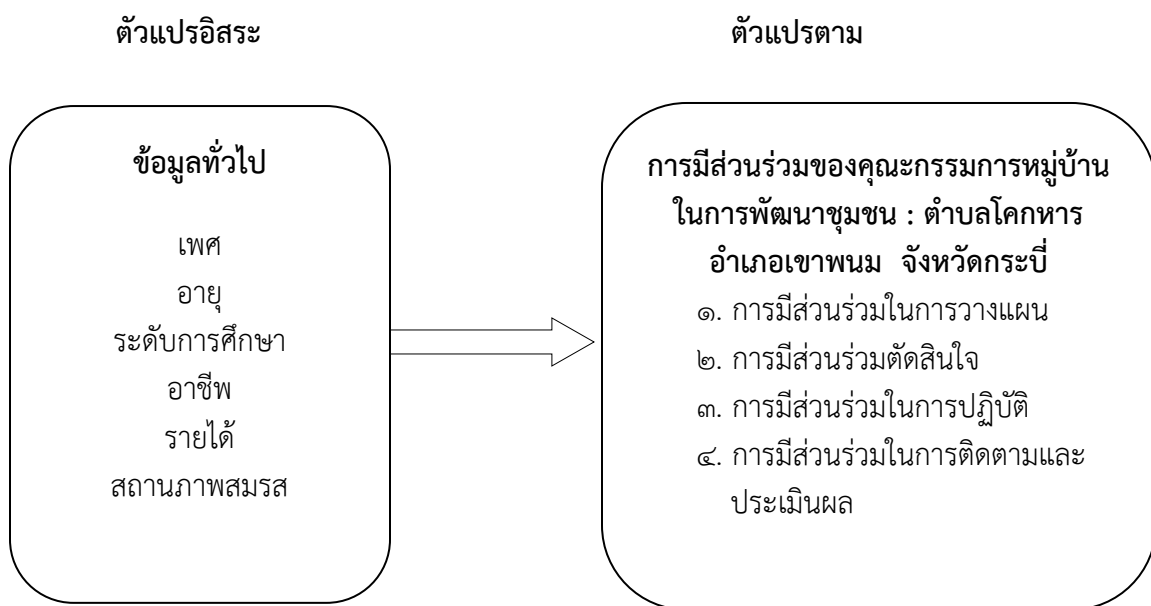
^{๗๒}วชิราวรรณ นิลเกตุ. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นกรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเตื่ออำเภอเมืองหนองคายจังหวัดหนองคาย. การค้นคว้าแบบอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชานโยบายสาธารณะ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๕๓), บทคัดย่อ.

^{๗๓}ธีระยุทธ สุตเสมอใจ, ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านตึก อำเภอศรีสัชชนาลัย จังหวัดสุโขทัย, รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์, ๒๕๕๑), หน้า ๕๐.

การเมืองและการบริหารอยู่ในระดับต่ำสุด ระดับการมีส่วนร่วมด้านกายภาพและสิ่งแวดล้อมและระดับการมีส่วนร่วมด้านสังคมและเศรษฐกิจอยู่ในระดับต่ำจากมากไปน้อยตามลำดับ นอกจากนี้ข้อเสนอแนะของประชาชนต้องการให้เทศบาลดูแลด้านกายภาพและสิ่งแวดล้อม และด้านสังคมและเศรษฐกิจเป็นลำดับแรก รองลงมาคือ ต้องการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการบริหารงานของเทศบาล^{๗๔}

๒.๔ กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ได้กำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชน ตำบลโคกหาร อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่ สามารถสรุปแผนภูมิกรอบแนวคิด (Conceptual Framework) ดังนี้

แผนภาพที่ ๒.๑ กรอบแนวคิดในการวิจัย

^{๗๔}พลูศักดิ์ ชูพานิชสกุล, การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อกิจกรรมการพัฒนาของเทศบาลเมืองอุดรดิตถ์, รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์, ๒๕๕๑), หน้า ๕๑.

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง “การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชน ตำบลโคกหาร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา” ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งเป็นวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ โดยดำเนินการวิจัย ดังนี้

- ๓.๑ รูปแบบการวิจัย
- ๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- ๓.๓ เทคนิคการสุ่มตัวอย่าง
- ๓.๔ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- ๓.๕ การเก็บรวบรวมข้อมูล
- ๓.๖ การวิเคราะห์ข้อมูล
- ๓.๗ สถิติที่ใช้ในการวิจัย

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

๓.๒ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ คณะกรรมการหมู่บ้าน จำนวน ๑๕๐ คน ทั้ง ๗ หมู่บ้าน ในตำบลโคกหาร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา ดังนี้

หมู่บ้าน	จำนวนประชากร	จำนวนประชากรกลุ่มตัวอย่าง
๑. บ้านไสหาร้า	๘๕๙	๒๕
๒. บ้านโคกหาร	๑,๔๘๖	๒๐
๓. บ้านทางหลวง	๘๐๔	๒๐
๔. บ้านหินลูกช้าง	๙๐๗	๒๐
๕. บ้านไสน้ำจมน	๗๐๓	๒๐
๖. บ้านอ่างเก็บน้ำ	๗๓๒	๒๐
๗. บ้านห้วยใหญ่	๓๙๑	๒๕
รวม	๕,๘๘๒	๑๕๐

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๓.๓.๑ ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น ๓ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ เป็นข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลผู้ตอบ แบบสอบถามได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ สถานภาพสมรส ซึ่งมีลักษณะเป็นคำถามให้เลือกตอบตามความเป็นจริงของผู้ตอบ

ตอนที่ ๒ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชน ตำบลโคกหาร อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่ ครอบคลุมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ในขั้นตอนต่างๆ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ และการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า ๕ ระดับมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ดังนี้

คะแนน ๕ หมายถึง มีส่วนเข้าร่วมในการพัฒนาชุมชนระดับมากที่สุด

คะแนน ๔ หมายถึง มีส่วนเข้าร่วมในการพัฒนาชุมชนระดับมาก

คะแนน ๓ หมายถึง มีส่วนเข้าร่วมในการพัฒนาชุมชนระดับปานกลาง

คะแนน ๒ หมายถึง มีส่วนเข้าร่วมในการพัฒนาชุมชนระดับน้อย

คะแนน ๑ หมายถึง มีส่วนเข้าร่วมในการพัฒนาชุมชนระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะ เป็นคำถามปลายเปิดให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นหรือให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชน

๓.๓.๒ การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชน ตำบลโคกหาร อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่ โดยกำหนดขั้นตอนการสร้างเครื่องมือในการวิจัย ดังนี้

๑) ศึกษาเอกสาร หลักการ แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วนำเนื้อหาหาวิเคราะห์หาแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

๒) นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาเรียบเรียง และสร้างแบบสอบถามเป็นรายข้อโดยสร้างให้ครอบคลุมเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้าน ทั้ง ๔ ด้าน ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ และการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

๓) นำแบบสอบถามเสนอต่ออาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบแก้ไขสำนวนภาษาและความถูกต้องของเนื้อหา แล้วนำมาปรับปรุงให้ถูกต้อง

๔) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้ว เสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๓ ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง เทียบตรงและความครอบคลุมตามเนื้อหาที่ต้องการศึกษาตามวัตถุประสงค์ โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ในระดับ ๐.๗ และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ ๐.๘๐

๕) นำแบบสอบถามที่ได้จากข้อ ๔ ไปปรับปรุงแล้วนำไปทำการทดลองใช้ (Try Out) กับคณะกรรมการหมู่บ้านอื่นที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง คือ ชุมชนบ้านมะม่วงเอน หมู่ที่ ๔ ต.สินปุน อ.เขาพนม จ.กระบี่ ชุมชนบ้านบางราโพ หมู่ที่ ๕ ต.สินปุน อ.เขาพนม จ.กระบี่จำนวน ๓๐ คน เพื่อวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามอยู่ในระดับ ๐.๙๗๓

๖) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปเก็บข้อมูลต่อไป

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

๑) ผู้วิจัยขอหนังสือจากศูนย์บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช เพื่อขออนุมัติเก็บข้อมูล

๒) ผู้วิจัยทำแบบสอบถาม จำนวน ๑๕๐ ชุด ไปแจกให้กลุ่มตัวอย่างในตำบล ตามจำนวนที่ได้กำหนดไว้ โดยผู้วิจัยลงพื้นที่เก็บด้วยตัวเอง

๓) รวบรวมแบบสอบถามที่ได้รับคืนจากกลุ่มตัวอย่าง นำมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม

๔) เมื่อตรวจสอบความสมบูรณ์ถูกต้องของแบบสอบถามแล้ว นำแบบสอบถามไปวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนต่อไป

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อวิเคราะห์ค่าสถิติต่างๆ และนำเสนอผลการวิเคราะห์ตามลำดับ ดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยแจกแจงความถี่และร้อยละ นำเสนอเป็นตารางประกอบคำบรรยายผล

ขั้นตอนที่ ๒ การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชน ตำบลโคกहार อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) และแปลผลโดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์การแปลความหมายของเบสต์ (Best)^๑ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย ๔.๕๑ – ๕.๐๐ หมายความว่า มีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย ๓.๕๑ – ๔.๕๐ หมายความว่า มีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย ๒.๕๑ – ๓.๕๐ หมายความว่า มีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง

^๑Best อ้างใน พิษณุ อภิสมจารย์โยธิน, การศึกษาผลการดำเนินงานโครงการส่งเสริมทักษะทางสังคม, (กรุงเทพมหานคร: คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๕๐), หน้า ๗๗.

ค่าเฉลี่ย ๑.๕๑ – ๒.๕๐ หมายความว่า มีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย
 ค่าเฉลี่ย ๑.๐๐ – ๑.๕๐ หมายความว่า มีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อยที่สุด
 ขั้นตอนที่ ๓ รวบรวมข้อมูลจากข้อเสนอแนะแนวทางการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการ
 หมู่บ้านในการพัฒนาชุมชน ตำบลโคกหาร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา
 ขั้นตอนที่ ๔ นำผลที่ได้มาสรุป และรายงานผลการวิจัยต่อไป

๓.๖ สถิติที่ใช้ในการวิจัย

๑. ค่า IOC สำหรับหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถาม^๒

$$\begin{aligned} \text{สูตร } \text{IOC} &= \frac{\sum R}{N} \\ \text{เมื่อ } \text{IOC} &= \text{ค่าดัชนีความสอดคล้อง} \\ \sum R &= \text{ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ} \\ N &= \text{จำนวนผู้เชี่ยวชาญ} \end{aligned}$$

๒. หาค่าร้อยละ (Percentage) จากสูตร ดังนี้^๓

$$\begin{aligned} \text{ร้อยละ} &= \frac{N \times 100}{Na} \\ \text{เมื่อ } N &= \text{จำนวนสมาชิกที่สุ่มตัวอย่าง} \\ Na &= \text{จำนวนสมาชิกทั้งหมด} \end{aligned}$$

๓. หาค่าเฉลี่ยของประชากร (μ) จากสูตร^๔

$$\mu = \frac{\sum xi}{N} = \frac{xi_1 + xi_2 + xi_3 + xi_4 + xi_5 + \dots + xi_n}{N}$$

๔. หาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของประชากร (Standard deviation, σ) จากสูตร^๕

$$\sigma = \sqrt{\sigma^2}$$

^๒เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๙๗.

^๓พิชญ์ พงศ์รี, *วิจัยทางการศึกษา*, (กรุงเทพมหานคร : เทียมฟ้าการพิมพ์, ๒๕๔๙), หน้า ๘๐.

^๔ธานินทร์ ศิลป์จารุ, *การวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS*, พิมพ์ครั้งที่ ๙, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท วี.อินเตอร์ พรินท์, ๒๕๕๑), หน้า ๑๕๐.

^๕สงศรี ชมภูวงศ์, *ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์*, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (นครศรีธรรมราช: วีพีเอส, ๒๕๓๗), หน้า ๒๒๗.

๕. หาค่า t – test จากสูตร

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{S_1^2}{n_1} + \frac{S_2^2}{n_2}}}$$

เมื่อ $\bar{X}_1, \bar{X}_2$ แทนค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ ๑, ๒
 S_1^2, S_2^2 แทนความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ ๑, ๒
 n_1, n_2 แทนขนาดของกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ ๑, ๒

๖. หาค่า F – test จากสูตร

$$F = \frac{MS_B}{MS_W}$$

เมื่อ F = ค่าสถิติที่ใช้พิจารณา ใน F – distribution

MS_B = ผลรวมของความแปรปรวนระหว่างกลุ่ม
 (between Mean square)

MS_W = ผลรวมเฉลี่ยภายในกลุ่ม
 (within Mean square)

๗. การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Method)^๖

สูตร
$$a = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum s_i^2}{s_t^2} \right]$$

เมื่อ a แทน สัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

N แทน จำนวนข้อคำถาม

S_i^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนเป็นรายข้อ

S_t^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนรวมทั้งฉบับ

^๖เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๐๕ – ๒๐๖.

บทที่ ๔

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชนของตำบลโคกหาร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา” ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

๔.๑ สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

๔.๒ ขั้นตอนการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

๔.๓ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

๔.๑ สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

μ แทน ค่าเฉลี่ย

σ แทน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

t แทน ค่าสถิติที (t-test) ทดสอบกลุ่มตัวอย่างสองกลุ่ม

F แทน ค่าสถิติเอฟ (F-test) ทดสอบกลุ่มตัวอย่างมากกว่าสองกลุ่ม

Sig แทน ค่าระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติ

* แทน ค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๔.๒ ขั้นตอนการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ ๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับศึกษา การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชนของตำบลโคกหาร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา

ตอนที่ ๒ ผลการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชนของตำบลโคกหาร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา

ตอนที่ ๓ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชนของตำบลโคกหาร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน

ตอนที่ ๔ ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชนของตำบลโคกหาร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา

ตอนที่ ๕ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชนของตำบลโคกหาร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา

๔.๓ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ ๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ ๔.๑ จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามข้อมูลทั่วไป

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	๘๖	๕๗.๓
หญิง	๖๔	๔๒.๗
รวม	๑๕๐	๑๐๐
อายุ		
๓๐-๔๐ ปี	๕๘	๓๘.๗
๔๑-๕๐ ปี	๔๕	๓๐
๕๑-๖๐ ปี	๓๗	๒๔.๗
๖๑-๗๐ ปี	๑๐	๖.๗
รวม	๑๕๐	๑๐๐
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	๓๘	๒๕.๓
มัธยมศึกษา	๗๑	๔๗.๓
ปริญญาตรีขึ้นไป	๔๑	๒๗.๔
รวม	๑๕๐	๑๐๐
อาชีพ		
ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	๒๑	๒๐.๗
เกษตรกร/ทำสวน	๘๒	๕๔.๗
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	๓๔	๒๒.๗
อื่นๆ(ประมง, ขับรถ, ช่างไฟฟ้า)	๓	๒.๐
รวม	๑๕๐	๑๐๐
รายได้ต่อเดือน		
น้อยกว่า ๗,๐๐๐ บาท	๘	๕.๓
๗,๐๐๐ - ๑๕,๐๐๐ บาท	๖๑	๔๐.๗
๑๕,๐๐๑ บาทขึ้นไป	๘๑	๕๔
รวม	๑๕๐	๑๐๐

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
สถานภาพสมรส		
โสด	๒๐	๑๓.๓
สมรส	๑๑๘	๗๘.๗
หม้าย/หย่าร้าง	๑๒	๘.๐
รวม	๑๕๐	๑๐๐

จากตารางที่ ๔.๑ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม เมื่อจำแนกตามเพศ ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ ๕๗.๓๐ และเป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ ๔๒.๗๐

เมื่อจำแนกตามอายุส่วนใหญ่มีอายุ ๓๐-๔๐ ปี คิดเป็นร้อยละ ๓๘.๗๐ รองลงมา คือ มีอายุ ๔๑-๕๐ ปี คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๐๐ มีอายุ ๕๑-๖๐ ปี คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๗๐ และมีอายุ ๖๑-๗๐ ปี คิดเป็นร้อยละ ๖.๗๐

เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา ส่วนใหญ่ระดับมัธยมศึกษา คิดเป็นร้อยละ ๕๗.๓๐ รองลงมา คือ ระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๔๐ และระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๓๐

เมื่อจำแนกตามอาชีพ ส่วนใหญ่อาชีพเกษตรกรรม/ทำสวน คิดเป็นร้อยละ ๕๔.๗๐ รองลงมา คือ อาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ ๒๒.๗๐ อาชีพข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๗๐ และอาชีพอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ ๒.๐๐

เมื่อจำแนกตามรายได้ต่อเดือน ส่วนใหญ่รายได้ ๑๕,๐๐๐ บาทขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ ๕๔.๐๐ รองลงมา คือ รายได้ ๗,๐๐๐-๑๕,๐๐๐ บาท คิดเป็นร้อยละ ๔๐.๗๐ และรายได้น้อยกว่า ๗,๐๐๐ บาท คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๑๒

เมื่อจำแนกตามสถานภาพสมรส ส่วนใหญ่สมรส คิดเป็นร้อยละ ๗๘.๗๐ รองลงมา คือ โสด คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๓๐ และหม้าย/หย่าร้าง คิดเป็นร้อยละ ๘.๐๐

ตอนที่ ๒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชนของตำบลโคกหาร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา
 ตารางที่ ๔.๒ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชนของตำบลโคกหาร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา โดยรวม

การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชน	μ	σ	ระดับ
๑. การมีส่วนร่วมในการวางแผน	๓.๗๑	๐.๘๖	มาก
๒. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	๓.๗๘	๐.๕๖	มาก
๓. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ	๓.๘๔	๐.๖๒	มาก
๔. การมีส่วนร่วมในการติดตามและการประเมินผล	๓.๘๑	๐.๗๕	มาก
รวม	๓.๗๘	๐.๖๙	มาก

จากตารางที่ ๔.๒ พบว่า การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชนของตำบลโคกหาร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = ๓.๗๘$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติมีระดับสูงสุด ($\mu = ๓.๘๔$) รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมในการติดตามและการประเมินผล ($\mu = ๓.๘๑$) ส่วนการมีส่วนร่วมในการวางแผน มีระดับน้อยสุด ($\mu = ๓.๗๑$)

ตารางที่ ๔.๓ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชนของตำบลโคกหาร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน

ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน	μ	σ	ระดับ
๑. ท่านได้มีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาชุมชน	๓.๘๕	๐.๘๒	มาก
๒. ท่านได้มีส่วนร่วมในการวางแผนการประชุมของคณะกรรมการและการเก็บข้อมูล	๓.๖๖	๐.๘๖	มาก
๓. ท่านได้มีส่วนร่วมในการวางแผนในการกำหนดพื้นที่ในการดำเนินงาน	๓.๗๑	๐.๘๓	มาก
๔. ท่านได้มีส่วนร่วมในการวางแผนจัดลำดับความสำคัญของปัญหา	๓.๖๗	๐.๘๒	มาก
๕. ท่านได้มีส่วนร่วมในการวางแผนในการสรุปพื้นที่ในการพัฒนา	๓.๗๕	๐.๘๕	มาก
๖. ท่านมีส่วนร่วมในการคัดค้านหรือโต้แย้งอย่างมีเหตุผลเมื่อคณะกรรมการหมู่บ้านดำเนินกิจกรรมที่ไม่ตรงกับวัตถุประสงค์การพัฒนาชุมชน	๓.๗๓	๐.๘๖	มาก
รวม	๓.๗๑	๐.๘๖	มาก

จากตารางที่ ๔.๓ พบว่า การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชนของตำบลโคกหาร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = ๓.๗๑$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาชุมชนมีระดับมากที่สุด ($\mu = ๓.๘๕$) รองลงมา คือ มีส่วนร่วมในการวางแผนในการสรุปพื้นที่ในการพัฒนา ($\mu = ๓.๗๕$) มีส่วนร่วมในการวางแผนการประชุมของคณะกรรมการและการเก็บข้อมูลมีระดับน้อยสุด ($\mu = ๓.๖๖$)

ตารางที่ ๔.๔ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชนของตำบลโคกหาร อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	μ	σ	ระดับ
๑. ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกพื้นที่ในการพัฒนา	๓.๙๑	๐.๘๑	มาก
๒. ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการเลือกอุปกรณ์ที่จะใช้ในการพัฒนา	๓.๕๘	๐.๘๘	มาก
๓. ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจวิธีการดำเนินงาน	๓.๘๐	๐.๘๙	มาก
๔. ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจคัดเลือกบุคคลและคณะกรรมการ	๓.๙๕	๐.๘๓	มาก
๕. ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการคัดเลือกผู้นำ	๔.๐๗	๐.๘๙	มาก
๖. ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจแสดงความคิดเห็นด้านการพัฒนาชุมชน	๓.๗๕	๐.๙๔	มาก
๗. ท่านมีส่วนร่วมในการนำเสนอเรื่องต่างๆ ที่มีความจำเป็นในการพัฒนาชุมชน	๓.๘๑	๐.๗๘	มาก
๘. ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจวางแผนขั้นตอนการดำเนินงานของกิจกรรมพัฒนาชุมชน	๓.๖๖	๐.๘๐	มาก
๙. ท่านมีส่วนร่วมกำหนดการใช้ทรัพยากร แหล่งของทรัพยากรที่จะใช้ในกิจกรรมโครงการพัฒนาชุมชน	๓.๔๗	๐.๘๗	ปานกลาง
รวม	๓.๗๘	๐.๕๖	มาก

จากตารางที่ ๔.๔ พบว่า การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชนของตำบลโคกหาร อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.78$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการคัดเลือกผู้นำ มีระดับมากที่สุด ($\mu = 4.07$) รองลงมา คือ มีส่วนร่วมในการตัดสินใจคัดเลือกบุคคลและคณะกรรมการ ($\mu = 3.95$) มีส่วนร่วมกำหนดการใช้ทรัพยากร แหล่งของทรัพยากรที่จะใช้ในกิจกรรมโครงการพัฒนาชุมชน มีระดับน้อยสุด ($\mu = 3.47$)

ตารางที่ ๔.๕ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชนของตำบลโคกหาร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา

ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ	μ	σ	ระดับ
๑. ท่านมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนที่กำหนด	๓.๘๓	๐.๘๘	มาก
๒. ท่านมีส่วนร่วมต่อการดำเนินการ	๓.๘๔	๐.๗๙	มาก
๓. ท่านมีส่วนร่วมในการช่วยสมาชิกกลุ่ม	๓.๙๕	๐.๘๔	มาก
๔. ท่านมีส่วนร่วมในการช่วยสมาชิกกลุ่มในการพัฒนา	๓.๘๕	.๗๙	มาก
๕. ท่านมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามข้อกำหนดของกลุ่มหรือมติ	๓.๙๕	๐.๗๘	มาก
๖. ท่านมีส่วนร่วมดำเนินการออกแรงวัสดุหรือเงินในกิจกรรมการพัฒนาชุมชน	๓.๖๑	๐.๙๕	มาก
รวม	๓.๘๔	๐.๖๒	มาก

จากตารางที่ ๔.๕ พบว่า การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชนของตำบลโคกหารอำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = ๓.๘๔$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีส่วนร่วมในการช่วยสมาชิกกลุ่มและมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามข้อกำหนดของกลุ่มหรือมติ มีระดับมากที่สุด ($\mu = ๓.๙๕$) รองลงมา คือ มีส่วนร่วมในการช่วยสมาชิกกลุ่มในการพัฒนา ($\mu = ๓.๘๕$) และมีส่วนร่วมดำเนินการออกแรงวัสดุ หรือเงินในกิจกรรมการพัฒนาชุมชนมีระดับน้อยสุด ($\mu = ๓.๖๑$)

ตารางที่ ๔.๖ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชนของตำบลโคกหาร อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่ ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและการประเมินผล

ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและการประเมินผล	μ	σ	ระดับ
๑. ทำร่วมติดตามความก้าวหน้าในโครงการ	๓.๗๕	๐.๘๖	มาก
๒. ท่านร่วมตรวจสอบความถูกต้องของโครงการ/กิจกรรมโครงการพัฒนา	๓.๘๔	๐.๘๔	มาก
๓. ท่านร่วมเป็นคณะกรรมการติดตาม/ประเมินผลโครงการ/กิจกรรมโครงการพัฒนา	๓.๗๘	๐.๘๓	มาก
๔. ท่านร่วมรับทราบเมื่อโครงการ/กิจกรรมโครงการพัฒนาชุมชนเสร็จสิ้น และถูกต้อง	๓.๗๑	๐.๙๑	มาก
๕. ท่านได้มีส่วนร่วมในการบันทึกความสำเร็จของกิจกรรมการพัฒนาชุมชน	๓.๗๑	๐.๘๙	มาก
๖. ท่านร่วมประเมินพิจารณาและรับผลการดำเนินงานเมื่อกิจกรรมเสร็จสิ้น	๓.๘๕	๐.๘๕	มาก
๗. ท่านมีส่วนสังเกตการณ์การทำงานของผู้รับจ้างภายนอกที่ปฏิบัติงานในการพัฒนาชุมชน	๔.๐๓	๐.๘๔	มาก
๘. ท่านมีส่วนร่วมในการปรึกษาหารือเตรียมการประเมินผลการพัฒนาชุมชน	๓.๗๕	๐.๙๑	มาก
๙. ท่านมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเจ้าหน้าที่หรือคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชนเพื่อปรับปรุงกิจกรรมหรือโครงการต่างๆ ให้เหมาะสมกับชุมชน	๓.๘๕	๐.๙๒	มาก
รวม	๓.๘๑	๐.๗๕	มาก

จากตารางที่ ๔.๖ พบว่า การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชนของตำบลโคกหาร อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่ ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและการประเมินผลโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = ๓.๘๑$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีส่วนสังเกตการณ์การทำงานของผู้รับจ้างภายนอกที่ปฏิบัติงานในการพัฒนาชุมชนมีระดับมากที่สุด ($\mu = ๔.๐๓$) รองลงมา คือ มีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเจ้าหน้าที่ หรือคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชนเพื่อปรับปรุงกิจกรรม หรือโครงการต่างๆ ให้เหมาะสมกับชุมชนและร่วมประเมินพิจารณาและรับผลการดำเนินงานเมื่อกิจกรรมเสร็จสิ้น ($\mu = ๓.๘๕$)

ร่วมรับทราบเมื่อโครงการ/กิจกรรมโครงการพัฒนาชุมชนเสร็จสิ้นและถูกต้อง และร่วมประเมินพิจารณา
รับผลการดำเนินงานเมื่อกิจกรรมเสร็จสิ้น ($\mu = ๓.๘๕$)

ตอนที่ ๓ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชนของตำบลโคกหาร อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่ จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน

ตารางที่ ๔.๗ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชนของตำบลโคกหาร อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่ จำแนกเพศ

การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชน	เพศ					
	ชาย			หญิง		
	μ	σ	ระดับ	μ	σ	ระดับ
๑. การมีส่วนร่วมในการวางแผน	๓.๗๓	๐.๖๙	มาก	๓.๗๒	๐.๖๑	มาก
๒. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	๓.๗๗	๐.๖๓	มาก	๓.๗๘	๐.๔๗	มาก
๓. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ	๓.๘๓	๐.๖๕	มาก	๓.๘๕	๐.๕๗	มาก
๔. การมีส่วนร่วมในการติดตามและการประเมินผล	๓.๗๗	๐.๖๕	มาก	๓.๗๘	๐.๖๑	มาก
รวม	๓.๗๘	๐.๕๙	มาก	๓.๗๘	๐.๔๘	มาก

จากตารางที่ ๔.๗ พบว่า คณะกรรมการหมู่บ้านที่มีเพศชาย มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตำบลโคกหาร อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = ๓.๗๘$) เพศหญิงมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตำบลโคกหาร อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่ อยู่ในระดับมาก ($\mu = ๓.๗๘$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า คณะกรรมการหมู่บ้านที่มีเพศชาย มีส่วนร่วมในการปฏิบัติ อยู่ที่ระดับมากที่สุด ($\mu = ๓.๘๓$) รองลงมา มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และมีส่วนร่วมในการติดตามและการประเมินผล ($\mu = ๓.๗๗$) มีส่วนร่วมในการวางแผนมีระดับน้อยสุด ($\mu = ๓.๗๓$) เพศหญิงมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและ มีส่วนร่วมในการติดตามและการประเมินผลมากที่สุด ($\mu = ๓.๗๘$) รองลงมา การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ ($\mu = ๓.๗๘$) มีส่วนร่วมในการวางแผนมีระดับน้อยสุด ($\mu = ๓.๗๒$)

ตารางที่ ๔.๘ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชนของตำบลโคกหาร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดกระบี่ จำแนกตามอายุ

การมีส่วนร่วมของ คณะกรรมการหมู่บ้านใน การพัฒนาชุมชน	อายุ (ปี)											
	๓๐-๔๐			๔๑-๕๐			๕๑-๖๐			๖๑-๗๐		
	μ	σ	ระดับ	μ	σ	ระดับ	μ	σ	ระดับ	μ	σ	ระดับ
๑. การมีส่วนร่วมในการ วางแผน	๓.๗๓	๐.๖๖	มาก	๓.๗๖	๐.๕๕	มาก	๓.๗๘	๐.๗๕	มาก	๓.๔๒	๐.๗๙	ปาน กลาง
๒. การมีส่วนร่วมในการ ตัดสินใจ	๓.๗๘	๐.๕๔	มาก	๓.๘๓	๐.๔๒	มาก	๓.๔๒	๐.๗๙	ปาน กลาง	๓.๗๐	๐.๗๔	มาก
๓. การมีส่วนร่วมในการ ปฏิบัติ	๓.๙๑	๐.๖๒	มาก	๓.๘๙	๐.๔๘	มาก	๓.๗๓	๐.๗๒	มาก	๓.๖๒	๐.๗๑	มาก
๔. การมีส่วนร่วมในการ ติดตามและการ ประเมินผล	๓.๗๙	๐.๖๘	มาก	๓.๘๖	๐.๔๗	มาก	๓.๗๒	๐.๗๕	มาก	๓.๕๒	๐.๔๑	มาก
รวม	๓.๘๐	๐.๕๖	มาก	๓.๘๓	๐.๓๘	มาก	๓.๗๔	๐.๖๙	มาก	๓.๕๖	๐.๔๙	มาก

จากตารางที่ ๔.๘ พบว่า คณะกรรมการหมู่บ้านที่มีอายุ ๓๐-๔๐ ปี มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตำบลโคกหาร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดกระบี่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = ๓.๘๐$) อายุ ๔๑-๕๐ ปี อยู่ในระดับมาก ($\mu = ๓.๘๓$) อายุ ๕๑-๖๐ ปีอยู่ในระดับมาก ($\mu = ๓.๗๔$) อายุ ๖๐-๗๐ ปีอยู่ในระดับมาก ($\mu = ๓.๕๖$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า คณะกรรมการหมู่บ้านที่มีอายุ ๓๐-๔๐ มีส่วนร่วมในการปฏิบัติในการพัฒนาชุมชนของตำบลโคกหาร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดกระบี่ ในระดับมากที่สุด ($\mu = ๓.๙๑$) รองลง มีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล ($\mu = ๓.๗๙$) และมีส่วนร่วมในการวางแผนระดับน้อยสุด ($\mu = ๓.๗๓$) อายุ ๔๑-๕๐ ปี มีส่วนร่วมในการปฏิบัติมากที่สุด ($\mu = ๓.๘๙$) รองลงมา มีส่วนร่วมในการติดตามและการประเมินผล ($\mu = ๓.๘๖$) มีส่วนร่วมในการวางแผนมีระดับน้อยสุด ($\mu = ๓.๗๓$) อายุ ๕๑-๖๐ ปี มีส่วนร่วมในการวางแผนมากที่สุด

($\mu = 3.78$) รองลงมามีส่วนร่วมในการปฏิบัติ ($\mu = 3.73$) มีส่วนร่วมในการตัดสินใจมีระดับน้อยสุด ($\mu = 3.42$) และอายุ ๖๑-๗๐ ปี มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\mu = 3.70$) รองลงมา มีส่วนร่วมในการปฏิบัติ ($\mu = 3.62$) มีส่วนร่วมในการวางแผนมีระดับน้อยสุด ($\mu = 3.42$)

ตารางที่ ๔.๙ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชนของตำบลโคกหาร อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่ จำแนกตามระดับการศึกษา

การมีส่วนร่วมของ คณะกรรมการ หมู่บ้านในการ พัฒนาชุมชน	ระดับการศึกษา								
	ประถมศึกษา			มัธยมศึกษา			ปริญญาตรีขึ้นไป		
	μ	σ	ระดับ	μ	σ	ระดับ	μ	σ	ระดับ
๑. การมีส่วนร่วม ในการวางแผน	๓.๕๘	๐.๗๒	มาก	๓.๙๖	๐.๕๗	มาก	๓.๙๕	๐.๗๑	มาก
๒. การมีส่วนร่วม ในการตัดสินใจ	๓.๕๙	๐.๖๙	มาก	๓.๘๑	๐.๔๗	มาก	๓.๙๑	๐.๕๔	มาก
๓. การมีส่วนร่วม ในการปฏิบัติ	๓.๖๒	๐.๗๒	มาก	๓.๘๕	๐.๕๐	มาก	๔.๐๕	๐.๖๒	มาก
๔. การมีส่วนร่วมใน การติดตามและ การประเมินผล	๓.๕๖	๐.๖๑	มาก	๓.๗๔	๐.๕๙	มาก	๔.๐๕	๐.๖๒	มาก
รวม	๓.๕๙	๐.๖๒	มาก	๓.๗๘	๐.๔๕	มาก	๓.๙๙	๐.๕๔	มาก

จากตารางที่ ๔.๙ พบว่า คณะกรรมการหมู่บ้านมีระดับการศึกษาประถมศึกษา ส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนตำบลโคกหาร อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\mu = ๓.๕๙$) ระดับมัธยมศึกษาอยู่ในระดับมาก ($\mu = ๓.๗๘$) และปริญญาตรีขึ้นไปอยู่ในระดับมาก ($\mu = ๓.๙๙$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า คณะกรรมการหมู่บ้านที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา มีส่วนร่วมในการปฏิบัติมากที่สุด ($\mu = ๓.๖๒$) รองลงมา มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\mu = ๓.๕๙$) และมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลน้อยที่สุด ($\mu = ๓.๕๖$) ระดับมัธยมศึกษา มีส่วนร่วมในการวางแผนมากที่สุด ($\mu = ๓.๙๖$) รองลงมา มีส่วนร่วมในการปฏิบัติ ($\mu = ๓.๘๕$) มีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลระดับน้อยที่สุด ระดับปริญญาตรีขึ้นไป มีส่วนร่วมในการปฏิบัติ มีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล ($\mu = ๔.๐๕$) มีส่วนร่วมในการวางแผน ($\mu = ๓.๙๕$) มีส่วนร่วมในการตัดสินใจระดับน้อยที่สุด ($\mu = ๓.๙๑$)

ตารางที่ ๔.๑๐ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชนของตำบลโคกหาร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามอาชีพ

การมีส่วนร่วมของ คณะกรรมการหมู่บ้านในการ พัฒนาชุมชน	อาชีพ											
	ข้าราชการ/ รัฐวิสาหกิจ			เกษตรกรกรรม/ทำสวน			ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว			อื่นๆ		
	μ	σ	ระดับ	μ	σ	ระดับ	μ	σ	ระดับ	μ	σ	ระดับ
๑. การมีส่วนร่วมในการ วางแผน	๔.๐๑	๐.๕๖	มาก	๓.๗๒	๐.๗๑	มาก	๓.๕๕	๐.๕๒	มาก	๓.๒๘	๐.๗๙	ปานกลาง
๒. การมีส่วนร่วมในการ ตัดสินใจ	๔.๐๕	๐.๔๑	มาก	๓.๗๘	๐.๖๒	มาก	๓.๕๙	๐.๓๙	มาก	๒.๘๓	๐.๙๓	ปานกลาง
๓. การมีส่วนร่วมในการ ปฏิบัติ	๔.๑๑	๐.๔๔	มาก	๓.๘๘	๐.๖๖	มาก	๓.๕๗	๐.๓๙	มาก	๒.๘๓	๐.๙๓	ปานกลาง
๔. การมีส่วนร่วมในการติดตาม และการประเมินผล	๔.๑๔	๐.๔๙	มาก	๓.๗๘	๐.๖๖	มาก	๓.๕๔	๐.๔๒	มาก	๒.๖๗	๐.๕๘	ปานกลาง
รวม	๔.๐๘	๐.๓๖	มาก	๓.๗๙	๐.๖๐	มาก	๓.๕๖	๐.๓๒	มาก	๒.๙๗	๐.๖๘	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๑๐ พบว่า คณะกรรมการหมู่บ้านที่มีอาชีพข้าราชการการ/รัฐวิสาหกิจ มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนตำบลโคกหาร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา ในภาพรวม ในระดับมาก ($\mu = ๔.๐๘$) อาชีพเกษตรกรกรรม/ทำสวน อยู่ในระดับมาก ($\mu = ๓.๗๙$) อาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว อยู่ในระดับมาก ($\mu = ๓.๕๖$) อาชีพอื่นๆ อยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = ๒.๙๗$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า คณะกรรมการหมู่บ้านที่มีอาชีพข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ มีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลมากที่สุด ($\mu = ๔.๑๔$) รองลงมา มีส่วนร่วมในปฏิบัติ ($\mu = ๔.๑๑$) มีส่วนร่วมในการวางแผน มีระดับน้อยสุด ($\mu = ๔.๐๑$) อาชีพเกษตรกรกรรม/ทำสวน

มีส่วนร่วมในการปฏิบัติมากที่สุด ($\mu = 3.88$) รองลงมา มีส่วนร่วมในการตัดสินใจและมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล ($\mu = 3.78$) ส่วนร่วมในการวางแผนมีระดับน้อยสุด ($\mu = 3.72$) อาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว มีส่วนร่วมในการตัดสินใจมากที่สุด ($\mu = 3.59$) รองลงมา มีส่วนร่วมในการปฏิบัติ ($\mu = 3.57$) มีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล มีระดับน้อยสุด ($\mu = 3.54$)

ตารางที่ ๔.๑๑ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชนของตำบลโคกหาร อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่ จำแนกตามรายได้

การมีส่วนร่วมของ คณะกรรมการหมู่บ้าน ในการพัฒนาชุมชน	รายได้(บาท)								
	น้อยกว่า ๗,๐๐๐			๗,๐๐๐ - ๑๕,๐๐๐			๑๕,๐๐๑ ขึ้นไป		
	μ	σ	ระดับ	μ	σ	ระดับ	μ	σ	ระดับ
๑. การมีส่วนร่วมในการวางแผน	๓.๑๕	๐.๗๓	มาก	๓.๗๖	๐.๖๕	มาก	๓.๗๖	๐.๖๔	มาก
๒. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	๓.๔๖	๐.๘๑	มาก	๓.๗๖	๐.๕๖	มาก	๓.๘๒	๐.๕๔	มาก
๓. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ	๓.๒๙	๐.๘๙	มาก	๓.๘๒	๐.๖๔	มาก	๓.๙๐	๐.๕๔	มาก
๔. การมีส่วนร่วมในการติดตามและการประเมินผล	๓.๒๑	๐.๘๕	มาก	๓.๗๕	๐.๖๕	มาก	๓.๘๕	๐.๕๖	มาก
รวม	๓.๒๘	๐.๗๗	มาก	๓.๗๘	๐.๕๕	มาก	๓.๘๓	๐.๔๙	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๑ พบว่าคณะกรรมการหมู่บ้านที่มีรายได้น้อยกว่า ๗,๐๐๐ บาท มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนตำบลโคกหาร อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่ โดยภาพรวม ในระดับปานกลาง ($\mu = ๓.๒๘$) รายได้ ๗,๐๐๐ - ๑๕,๐๐๑ บาท อยู่ในระดับมาก ($\mu = ๓.๗๘$) รายได้ ๑๕,๐๐๑ ขึ้นไป อยู่ในระดับมาก ($\mu = ๓.๘๓$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า คณะกรรมการที่มีรายได้น้อยกว่า ๗,๐๐๐ บาท มีส่วนร่วมในการตัดสินใจมากที่สุด ($\mu = ๓.๔๖$) รองลงมา มีส่วนร่วมในการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ ($\mu = ๓.๒๙$) มีส่วนร่วมในการวางแผนระดับน้อยสุด ($\mu = ๓.๑๕$) ที่มีรายได้ ๗,๐๐๐ - ๑๕,๐๐๐ บาท มีส่วนร่วมในการปฏิบัติมากที่สุด ($\mu = ๓.๘๒$) รองลงมา มีส่วนร่วมในการวางแผนและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\mu = ๓.๗๖$) มีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล ระดับน้อยสุด ($\mu = ๓.๗๕$) ที่มีรายได้ ๑๕,๐๐๑ บาทขึ้นไป มีส่วนร่วมในการปฏิบัติมากที่สุด ($\mu = ๓.๙๐$) รองลงมา มีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล ($\mu = ๓.๘๕$) มีส่วนร่วมในการวางแผนระดับน้อยสุด ($\mu = ๓.๗๖$)

ตารางที่ ๔.๑๒ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชนของตำบลโคกหาร อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่ จำแนกตามระดับสถานภาพการสมรส

การมีส่วนร่วมของ คณะกรรมการหมู่บ้าน ในการพัฒนาชุมชน	สถานภาพการสมรส								
	โสด			สมรส			หม้าย		
	μ	σ	ระดับ	μ	σ	ระดับ	μ	σ	ระดับ
๑. การมีส่วนร่วมในการวางแผน	๓.๕๘	๐.๗๑	มาก	๓.๗๖	๐.๖๕	มาก	๓.๖๘	๐.๖๔	มาก
๒. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	๓.๗๒	๐.๕๒	มาก	๓.๗๘	๐.๕๖	มาก	๓.๘๑	๐.๗๒	มาก
๓. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ	๓.๘๓	๐.๗๗	มาก	๓.๘๖	๐.๕๕	มาก	๓.๖๑	๐.๘๙	มาก
๔. การมีส่วนร่วมในการติดตามและการประเมินผล	๓.๖๙	๐.๖๓	มาก	๓.๘๑	๐.๖๒	มาก	๓.๖๐	๐.๖๙	มาก
รวม	๓.๗๑	๐.๕๘	มาก	๓.๘๐	๐.๕๒	มาก	๓.๖๘	๐.๖๙	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๒ พบว่า คณะกรรมการหมู่บ้านที่มีสถานภาพ โสด มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนตำบลโคกหาร อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\mu = ๓.๗๑$) สถานภาพสมรส อยู่ในระดับมาก ($\mu = ๓.๘๐$) สถานภาพหม้าย อยู่ในระดับมาก ($\mu = ๓.๖๘$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า คณะกรรมการที่มีสถานภาพโสด มีส่วนร่วมในการปฏิบัติมากที่สุด ($\mu = ๓.๘๓$) รองลงมา มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\mu = ๓.๗๒$) มีส่วนร่วมในการวางแผนอยู่ระดับน้อยสุด ($\mu = ๓.๕๘$) สถานภาพสมรส มีส่วนร่วมในปฏิบัติมากที่สุด ($\mu = ๓.๘๖$) รองลงมา มีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล ($\mu = ๓.๘๑$) มีส่วนร่วมในการวางแผนอยู่ในระดับน้อยสุด ($\mu = ๓.๖๑$) สถานภาพหม้าย มีส่วนร่วมในการตัดสินใจมากที่สุด ($\mu = ๓.๘๑$) รองลงมา มีส่วนร่วมในการวางแผน ($\mu = ๓.๖๘$) มีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลอยู่ในระดับน้อยสุด ($\mu = ๓.๖๐$)

ตอนที่ ๔ ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชน
ของตำบลโคกหาร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา

ตารางที่ ๔.๑๓ ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชนของ
ตำบลโคกหาร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมาจำแนกตามเพศ

การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้าน ในการพัฒนาชุมชน	เพศ					
	ชาย		หญิง		t	Sig.
	μ	σ	μ	σ		
๑. การมีส่วนร่วมในการวางแผน	๓.๗๓	๐.๖๙	๓.๗๒	๐.๖๑	๐.๐๘	๐.๙๔
๒. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	๓.๗๗	๐.๖๓	๓.๗๘	๐.๔๗	-๐.๐๘	๐.๙๓
๓. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ	๓.๘๓	๐.๖๕	๓.๘๕	๐.๕๗	-๐.๐๓	๐.๗๖
๔. การมีส่วนร่วมในการติดตามและการ ประเมินผล	๓.๗๗	๐.๖๕	๓.๗๘	๐.๖๑	-๐.๐๕	๐.๙๒
รวม	๓.๗๘	๐.๕๙	๓.๗๘	๐.๔๘	-๑.๐	๐.๙๒

จากตารางที่ ๔.๑๓ พบว่า คณะกรรมการหมู่บ้านที่มีเพศแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตำบลโคกหาร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า คณะกรรมการหมู่บ้านที่มีเพศแตกต่างกัน การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตำบลโคกหาร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา ในแต่ละด้านไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๔ ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชน
ของตำบลโคกหาร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดกระบี่ จำแนกตามอายุ

การมีส่วนร่วมของ คณะกรรมการ หมู่บ้านในการ พัฒนาชุมชน	อายุ (ปี)									
	๓๐-๔๐		๔๑-๕๐		๕๑-๖๐		๖๑-๗๐		F	Sig.
	μ	σ	μ	σ	μ	σ	μ	σ	μ	σ
๑. การมีส่วนร่วมใน การวางแผน	๓.๗๓	๐.๖๖	๓.๗๖	๐.๕๕	๓.๗๘	๐.๗๕	๓.๕๒	๐.๗๙	๐.๘๖	๐.๔๗
๒. การมีส่วนร่วมใน การตัดสินใจ	๓.๗๘	๐.๕๕	๓.๘๓	๐.๕๒	๓.๕๒	๐.๗๙	๓.๗๐	๐.๗๔	๐.๓๐	๐.๘๓
๓. การมีส่วนร่วม ในการปฏิบัติ	๓.๙๑	๐.๖๒	๓.๘๙	๐.๔๘	๓.๗๓	๐.๗๒	๓.๖๒	๐.๗๑	๑.๑๒	๐.๓๔
๔. การมีส่วนร่วมใน การติดตามและ การประเมินผล	๓.๗๙	๐.๖๘	๓.๘๖	๐.๔๗	๓.๗๒	๐.๗๕	๓.๕๒	๐.๔๑	๐.๘๙	๐.๔๔
รวม	๓.๘๐	๐.๕๖	๓.๘๓	๐.๓๘	๓.๗๔	๐.๖๙	๓.๕๖	๐.๔๙	๐.๗๙	๐.๕๒

จากตารางที่ ๔.๑๔ พบว่า คณะกรรมการหมู่บ้านที่มีอายุแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตำบลโคกหาร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดกระบี่ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า คณะกรรมการหมู่บ้านที่มีอายุแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตำบลโคกหาร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดกระบี่ ในแต่ละด้านไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๕ ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชน
ของตำบลโคกหาร อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่ จำแนกตามระดับการศึกษา

การมีส่วนร่วมของ คณะกรรมการ หมู่บ้านในการ พัฒนาชุมชน	ระดับการศึกษา						F	Sig.
	ประถมศึกษา		มัธยมศึกษา		ปริญญาตรีขึ้นไป			
	μ	σ	μ	σ	μ	σ		
๑. การมีส่วนร่วม ในการวางแผน	๓.๕๘	๐.๗๒	๓.๙๖	๐.๕๗	๓.๙๕	๐.๗๑	๒.๗๒*	๐.๐๕
๒. การมีส่วนร่วม ในการตัดสินใจ	๓.๕๙	๐.๖๙	๓.๘๑	๐.๔๗	๓.๙๑	๐.๕๔	๓.๐๔*	๐.๐๓
๓. การมีส่วนร่วม ในการปฏิบัติ	๓.๖๒	๐.๗๒	๓.๘๕	๐.๕๐	๔.๐๕	๐.๖๒	๓.๘๒*	๐.๐๑
๕. การมีส่วนร่วมใน การติดตามและ การประเมินผล	๓.๕๖	๐.๖๑	๓.๗๔	๐.๕๙	๔.๐๕	๐.๖๒	๕.๐๓*	.๐๐๒
รวม	๓.๕๙	๐.๖๒	๓.๗๘	๐.๔๕	๓.๙๙	๐.๕๔	๔.๕๗*	๐.๐๐

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๕ พบว่า คณะกรรมการหมู่บ้านที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตำบลโคกหาร อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่ โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งเป็นเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า คณะกรรมการหมู่บ้านที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตำบลโคกหาร อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่ โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ นั่นคือ คณะกรรมการหมู่บ้านที่มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชนของตำบลโคกหาร อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่ มากกว่าคณะกรรมการชุมชนที่มีระดับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาและประถมศึกษา ในด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ และการมีส่วนร่วมในการติดตามและการประเมินผล

ตารางที่ ๔.๑๖ ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชนของ
ตำบลโคกหาร อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่จำแนกตามอาชีพ

การมีส่วนร่วมของ คณะกรรมการ หมู่บ้านในการ พัฒนาชุมชน	อาชีพ									Sig.
	ข้าราชการ/ รัฐวิสาหกิจ		เกษตรกรกรม/ ทำสวน		ค้าขาย/ธุรกิจ ส่วนตัว		อื่นๆ		F	
	$\bar{X}$	σ	μ	σ	μ	σ	μ	σ		
๑. การมีส่วนร่วมใน การวางแผน	๔.๐๑	๐.๕๖	๓.๗๒	๐.๗๑	๓.๕๕	๐.๕๒	๓.๒๘	๐.๗๙	๓.๒๙*	๐.๐๒
๒. การมีส่วนร่วมใน การตัดสินใจ	๔.๐๕	๐.๔๑	๓.๗๘	๐.๖๒	๓.๕๕	๐.๓๙	๒.๘๓	๐.๙๓	๕.๔๖*	๐.๐๐
๓. การมีส่วนร่วมใน การปฏิบัติ	๔.๑๑	๐.๔๔	๓.๘๘	๐.๖๖	๓.๕๗	๐.๓๙	๒.๘๓	๐.๙๓	๘.๐๑*	๐.๐๐
๔. การมีส่วนร่วมใน การติดตามและ การประเมินผล	๔.๑๔	๐.๔๙	๓.๗๘	๐.๖๖	๓.๕๕	๐.๔๒	๒.๖๗	๐.๕๘	๙.๖๙*	๐.๐๐
รวม	๔.๐๘	๐.๓๖	๓.๗๙	๐.๖๐	๓.๕๖	๐.๓๒	๒.๙๗	๐.๖๘	๘.๑๕*	๐.๐๐

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๖ พบว่า คณะกรรมการหมู่บ้านที่มีอาชีพแตกต่าง มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตำบลโคกหาร อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่ โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งเป็นเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า คณะกรรมการหมู่บ้านที่มีอาชีพที่แตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตำบลโคกหาร อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่ โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ นั่นคือ คณะกรรมการหมู่บ้านที่มีอาชีพข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ มีค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชนของตำบลโคกหาร อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่ มากกว่าคณะกรรมการชุมชนที่มีอาชีพเกษตรกรกรม/ทำสวน ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว และอื่นๆ ในด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ และการมีส่วนร่วมในการติดตามและการประเมินผล

ตารางที่ ๔.๑๗ ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชนของตำบลโคกหาร อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่ จำแนกตามรายได้

การมีส่วนร่วมของ คณะกรรมการหมู่บ้านในการ พัฒนาชุมชน	รายได้ (บาท)							F	Sig.
	น้อยกว่า ๗,๐๐๐		๗,๐๐๑ – ๑๕,๐๐๐		๑๕,๐๐๑ ขึ้นไป				
	μ	σ	μ	σ	μ	σ			
๑. การมีส่วนร่วมในการ วางแผน	๓.๑๕	.๗๓	๓.๗๖	๐.๖๕	๓.๗๖	๐.๖๔	๓.๔๒*	๐.๐๔	
๒. การมีส่วนร่วมในการ ตัดสินใจ	๓.๔๖	๐.๘๑	๓.๗๖	๐.๕๖	๓.๘๒	๐.๕๔	๑.๕๘	๐.๒๑	
๓. การมีส่วนร่วมในการ ปฏิบัติ	๓.๒๙	๐.๘๙	๓.๘๒	๐.๖๔	๓.๙๐	๐.๕๔	๓.๗๐*	๐.๐๓	
๔. การมีส่วนร่วมในการติดตาม และการประเมินผล	๓.๒๑	๐.๘๕	๓.๗๕	๐.๖๕	๓.๘๕	๐.๕๖	๔.๐๐*	๐.๐๒	
รวม	๓.๒๘	๐.๗๗	๓.๗๘	๐.๕๕	๓.๘๓	๐.๔๙	๓.๙๘*	๐.๐๒	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๗ พบว่า คณะกรรมการหมู่บ้านที่มีรายได้แตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตำบลโคกหาร อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่ โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งเป็นเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า คณะกรรมการหมู่บ้านที่มีรายได้แตกต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตำบลโคกหาร อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่ โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ยกเว้นด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจที่ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๘ ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชนของ
ตำบลโคกหาร อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่ จำแนกตามระดับสถานภาพการสมรส

การมีส่วนร่วมของ คณะกรรมการหมู่บ้านในการ พัฒนาชุมชน	สถานภาพการสมรส							
	โสด		สมรส		หม้าย		F	Sig.
	μ	σ	μ	σ	μ	σ		
๑. การมีส่วนร่วมในการ วางแผน	๓.๕๘	๐.๗๑	๓.๗๖	๐.๖๕	๓.๖๘	๐.๖๔	๐.๗๑	๐.๔๙
๒. การมีส่วนร่วมในการ ตัดสินใจ	๓.๗๒	๐.๕๒	๓.๗๘	๐.๕๖	๓.๘๑	๐.๗๒	๐.๑๓	๐.๘๘
๓. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ	๓.๘๓	๐.๗๗	๓.๘๖	๐.๕๕	๓.๖๑	๐.๘๙	๐.๙๑	๐.๔๑
๔. การมีส่วนร่วมในการติดตาม และการประเมินผล	๓.๖๙	๐.๖๓	๓.๘๑	๐.๖๒	๓.๖๐	๐.๖๙	๐.๗๘	๐.๔๖
รวม	๓.๗๑	๐.๕๘	๓.๘๐	๐.๕๒	๓.๖๘	๐.๖๙	๐.๕๑	๐.๖๐

จากตารางที่ ๔.๑๘ พบว่า คณะกรรมการหมู่บ้านที่มีสถานภาพการสมรสแตกต่างกัน มีส่วน
ร่วมในการพัฒนาชุมชนของตำบลโคกหาร อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่ง
เป็นไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า คณะกรรมการหมู่บ้านที่สถานภาพการสมรสแตกต่างกัน
มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตำบลโคกหาร อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่ ในแต่ละด้านไม่แตกต่างกัน

ผลการทดสอบสมมติฐาน

ผลการทดสอบสมมติฐานที่เกี่ยวกับความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชนของตำบลโคกหาร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตาม เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ และสถานภาพสมรส ซึ่งมีรายละเอียดในตารางที่ ๔.๑๙

ตารางที่ ๔.๑๙ ผลการศึกษาทดสอบสมมติฐาน

ผลการทดสอบสมมติฐาน	t	F	Sig	ยอมรับ/ ปฏิเสธ
สมมติฐานที่ ๑ เพศ แตกต่างกัน	-๑.๐	-	๐.๙๒	ปฏิเสธ
สมมติฐานที่ ๒ อายุ แตกต่างกัน	-	๐.๗๙	๐.๕๒	ปฏิเสธ
สมมติฐานที่ ๓ การศึกษา แตกต่างกัน	-	๔.๕๗*	๐.๐๐	ยอมรับ
สมมติฐานที่ ๔ อาชีพ แตกต่างกัน	-	๘.๑๕*	๐.๐๐	ยอมรับ
สมมติฐานที่ ๕ รายได้ แตกต่างกัน	-	๓.๙๘*	๐.๐๒	ยอมรับ
สมมติฐานที่ ๖ สถานภาพสมรส แตกต่างกัน	-	๐.๕๑	๐.๖๐	ปฏิเสธ

จากตารางที่ ๔.๑๙ พบว่า ผลศึกษาการทดสอบสมมติฐานจากการวิจัยครั้งนี้ว่า มีตัวแปรที่ยอมรับสมมติฐาน จำนวน ๓ ตัวแปร คือ ด้านการศึกษา อาชีพ และรายได้ ส่วนตัวแปรด้านเพศ อายุ และสถานภาพการสมรส ผลการเปรียบเทียบพบว่าปฏิเสธสมมติฐาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ ๐.๐๕

ตอนที่ ๔ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนา

ชุมชนของตำบลโคกหาร อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่

การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชนของตำบลโคกหารอำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่คณะกรรมการชุมชนควรวางแผนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ โดยให้คณะกรรมการหมู่บ้านระดมความคิด มีการกำหนดปัญหาของหมู่บ้านและจัดลำดับความสำคัญจัดให้มีการประชุมทุกเดือน มีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารอย่างทั่วถึงจัดหาวิทยากรที่มีความชำนาญเข้าร่วมการประชุมเสียสละช่วยเหลือสังคม สำหรับคนที่ไม่มีความรู้ด้านการตรวจโครงการตัวแทนในหมู่บ้านต้องมีความชำนาญ รัฐบาลจะต้องพัฒนาคนก่อนมีการพัฒนาในส่วนที่มีความสำคัญก่อนช่วยบรรณรักษ์ให้เยาวชนเข้าร่วมการประชุมของหมู่บ้าน และแสดงความคิดเห็นเปิดโอกาสให้ที่ประชุมได้แสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่และหมู่บ้านต้องมีเอกลักษณ์เป็นของตัวเองต้องการให้คนในหมู่บ้านใช้ชีวิตแบบพอเพียงตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของในหลวงรัชกาลที่ ๙ ต้องการให้ชุมชนน่าอยู่ มีกฎ ระเบียบหมู่บ้าน ส่งเสริมงานอนามัยสิ่งแวดล้อมและด้านสาธารณสุขซึ่งประชาชนให้ชุมชนอยู่ด้วยความรัก สามัคคี ต้องการให้ อบต. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ร่วมกันทำงานให้เต็มที่ เพื่อการพัฒนาชุมชนที่มั่นคงและยั่งยืนเป็นชุมชนที่เข้มแข็งสามัคคี ไม่มีการแตกแยกกันหมู่บ้านจะต้องมีเสียงตามสาย เพื่อได้มีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารได้มากกว่าเดิม ต้องการให้ผู้ใหญ่บ้านได้เสนอเรื่อง การเก็บขยะในหมู่บ้าน (ร่วมกับ อบต.) และมีการพัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่องเช่น การใช้ถนนสัญจรไปมาเป็นถนนคอนกรีต มีน้ำประปาใช้ทุกบ้าน และมีไฟฟ้าตามถนนตลอดทั้งสายต้องการให้ชุมชนมีการคัดแยกขยะและมีการนำขยะไปกำจัดให้เรียบร้อย เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยของหมู่บ้านและปลอดภัยโรค หมู่บ้านจะต้องมีธนาคารชุมชนเพื่อชาวบ้านจะได้มีเงินออม หรือเป็นกลุ่มออมทรัพย์ของชุมชน และเน้นการจัดกิจกรรมเดือนละ ๑-๒ ครั้ง เพื่อพัฒนาชุมชนเช่น การปลูกดอกไม้ ต้นไม้ สองข้างทางตามถนน หรือการตัดหญ้า เก็บขยะในชุมชน ฯลฯ

การพัฒนาชุมชนนั้นผู้นำจะต้องเห็นความสำคัญของชุมชน ให้ชุมชนเป็นบ้านที่สะอาด เช่น มีถังขยะทุกบ้าน หรือตามสถานที่สาธารณะ เพื่อสร้างจิตสำนึกในการทิ้งขยะให้ลงถัง ชุมชนจะสะอาดปราศจากเชื้อโรค โดยมีมีการพัฒนา และการอยู่ร่วมกันให้เกิดความรัก ความสามัคคีในหมู่บ้าน และการพัฒนาหมู่บ้าน ระหว่าง อบต. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ไม่ขัดแย้งกันผู้นำชุมชนมีการกระจายข่าวสาร ข้อมูลโครงการช่วยเหลือจากหน่วยงานของรัฐให้ทั่วถึง

ควรเสียสละเวลาทำงานส่วนตัว ในการช่วยพัฒนาชุมชน เสนอการการจัดทำโครงการ ให้ชัดเจนตามกระบวนการจัดทำที่ถูกต้อง มีการกำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน เพื่อให้ประชาชนเกิดความเข้าใจง่ายขึ้น ควรใช้สื่อประชาสัมพันธ์ที่ทันสมัย ในการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบข่าวสาร เพื่อให้ประชาชนได้เข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการเปิดโอกาสให้กลุ่มบุคคลทั่วไปได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตนเองให้มากขึ้น พร้อมทั้งมีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนให้มากขึ้น

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัย เรื่อง “การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชน ตำบลโคกหาร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา” ในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชนของตำบลโคกหาร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชนของตำบลโคกหาร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา และเพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชนของตำบลโคกหาร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่คณะกรรมการหมู่บ้าน ทั้ง ๗ หมู่บ้าน ในตำบลโคกหาร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา จำนวน ๑๕๐ คน ระยะเวลาที่เก็บรวบรวมข้อมูล ได้เก็บข้อมูล ในช่วงเดือนตุลาคม ๒๕๖๐

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองโดยใช้กรอบแนวคิดจากการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชน ตำบลโคกหาร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมาซึ่งได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือวิจัยตามขั้นตอน ผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยแบ่งแบบสอบถาม ออกเป็น ๓ ตอน คือ

ตอนที่ ๑ ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชนของตำบลโคกหาร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา

ตอนที่ ๒ ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชนของ ตำบลโคกหาร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชนของตำบลโคกหาร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา สถิติที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ค่าร้อยละค่าเฉลี่ย (μ) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) สถิติทดสอบ t-test และ F-Test

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชนตำบลโคกหาร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา” สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

๕.๑.๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามดังนี้

เมื่อจำแนกตามเพศ ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ ๕๗.๓๐ และเป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ ๔๒.๗๐

เมื่อจำแนกตามอายุ ส่วนใหญ่มีอายุ ๓๐-๔๐ ปี คิดเป็นร้อยละ ๓๘.๗๐ รองลงมาคือมีอายุ ๔๑-๕๐ ปี คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๐๐ มีอายุ ๕๑-๖๐ ปี คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๗๐ และมีอายุ ๖๑-๗๐ ปี คิดเป็นร้อยละ ๖.๗๐

เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา ส่วนใหญ่ระดับมัธยมศึกษา คิดเป็นร้อยละ ๕๗.๓๐ รองลงมา คือ ระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๔๐ และระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๓๐

เมื่อจำแนกตามอาชีพ ส่วนใหญ่อาชีพเกษตรกรรม/ทำสวน คิดเป็นร้อยละ ๕๔.๗๐ รองลงมา คือ อาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ ๒๒.๗๐ อาชีพข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๗๐ และอาชีพอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ ๒.๐๐

เมื่อจำแนกตามรายได้ต่อเดือน ส่วนใหญ่รายได้ ๑๕,๐๐๐ บาทขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ ๕๔.๐๐ รองลงมา คือ รายได้ ๗,๐๐๑ - ๑๕,๐๐๐ บาท คิดเป็นร้อยละ ๔๐.๗๐ และรายได้น้อยกว่า ๗,๐๐๐ บาท คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๑๒

เมื่อจำแนกตามสถานภาพการสมรสส่วนใหญ่มีสถานภาพ สมรส คิดเป็นร้อยละ ๗๘.๗๐ รองลงมา คือ โสด คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๓๐ และหม้าย/หย่าร้าง คิดเป็นร้อยละ ๘.๐๐

๕.๑.๒ ระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชนของตำบลโคกหาร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา

ระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชนของตำบลโคกหาร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา โดยรวม อยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าคณะกรรมการหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนอยู่ในระดับมากทุกด้าน

๕.๑.๓ การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชนของตำบลโคกหาร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา

๑. คณะกรรมการหมู่บ้านที่มี เพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ไม่แตกต่างกันจึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

๒. คณะกรรมการหมู่บ้านที่มี อายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ไม่แตกต่างกันจึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

๓. คณะกรรมการหมู่บ้านที่มี ระดับศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕ เป็นการยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

๔. คณะกรรมการหมู่บ้านที่มี อาชีพ ต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนแตกต่างกันอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕ เป็นการยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

๕. คณะกรรมการหมู่บ้านที่มี รายได้ ต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕ เป็นการยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

๖. คณะกรรมการหมู่บ้านที่มี สถานภาพการสมรส ต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนไม่ แตกต่างกันจึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

๕.๑.๔ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชนของตำบลโคกหาร อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่ ปรากฏผล ดังนี้

การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชนของตำบลโคกหาร อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่ พบข้อเสนอแนะ คือ คณะกรรมการหมู่บ้านควรวางแผนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม แสดงความคิดเห็น ในการจัดโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ โดยให้คณะกรรมการหมู่บ้านระดมความคิดเห็น มีการกำหนดปัญหาของหมู่บ้านและจัดลำดับความสำคัญ จัดให้มีการประชุมทุกเดือน มีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารอย่างทั่วถึง จัดหาวิทยากรที่มีความชำนาญเข้าร่วมการประชุม เสียสละเพื่อช่วยเหลือสังคม การตรวจโครงการตัวแทนในหมู่บ้านต้องมีความชำนาญ ใช้งาน จะต้องพัฒนาคนก่อน มีการพัฒนาในส่วนที่มีความสำคัญก่อนช่วยรณรงค์ให้เยาวชนเข้าร่วมการประชุมของหมู่บ้าน และแสดงความคิดเห็น เปิดโอกาสให้ที่ประชุมแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ และหมู่บ้านต้องมีเอกลักษณ์เป็นของตัวเอง ต้องการให้คนในหมู่บ้านใช้ชีวิตอย่างพอเพียง ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของในหลวง รัชกาลที่ ๙ ต้องการให้ชุมชนน่าอยู่ มีกฎ ระเบียบหมู่บ้าน ส่งเสริมอนามัยสิ่งแวดล้อมและด้านสาธารณสุข ซึ่งประชาชนในชุมชนอยู่ด้วยความรัก สามัคคี ต้องการให้ อบต. กำหนด ผู้ใหญ่บ้านร่วมกันทำงานให้เต็มที่ เพื่อการพัฒนาชุมชนที่มั่นคงและยั่งยืน เป็นชุมชนที่เข้มแข็ง สามัคคี ไม่มีการแตกแยกกันในหมู่บ้าน จะต้องเสียงตามสายเพื่อจะได้มีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารได้มากกว่าเดิม ต้องการให้ผู้ใหญ่บ้านเสนอเรื่องการเก็บขยะในหมู่บ้าน (ร่วมกับ อบต.) และมีการพัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่องเช่น การใช้ถนนสัญจรไปมาให้เป็นถนนคอนกรีต มีน้ำประปาใช้ทุกบ้าน และมีไฟฟ้าตามถนนตลอดทั้งสาย ต้องการให้ชุมชนมีการคัดแยกขยะและมีการนำขยะไปกำจัดให้เรียบร้อย เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยของหมู่บ้าน และปลอดภัยโรค หมู่บ้านจะต้องมีธนาคารชุมชน เพื่อชาวบ้านจะได้มีเงินออม หรือเป็นกลุ่มออมทรัพย์ของชุมชน และเน้นการจัดกิจกรรมเดือนละ ๑-๒ ครั้ง เพื่อพัฒนาชุมชน เช่นการปลูกดอกไม้ ต้นไม้ ทั้งสองข้างตามถนน หรือการตัดหญ้า เก็บขยะในชุมชน ฯลฯ

การพัฒนาชุมชนนั้นผู้นำจะต้องเห็นความสำคัญของชุมชน ให้ชุมชนเป็นบ้านที่สะอาด เช่น มีถังขยะทุกบ้าน หรือตามสถานที่สาธารณะ เพื่อสร้างจิตสำนึกในการทิ้งขยะให้ลงถัง ชุมชนจะสะอาดปราศจากเชื้อโรค โดยมีการพัฒนา และการอยู่ร่วมกันให้เกิดความรัก ความสามัคคีในหมู่บ้าน และการพัฒนาหมู่บ้าน ระหว่าง อบต. กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ไม่ขัดแย้งกัน ผู้นำชุมชนมีการกระจายข่าวสาร ข้อมูลโครงการช่วยเหลือจากหน่วยงานของรัฐให้ทั่วถึง

ควรเสียสละเวลาทำงานส่วนตัว ในการช่วยพัฒนาชุมชน เสนอการจัดทำโครงการให้ชัดเจน ตามกระบวนการจัดทำที่ถูกต้อง มีการกำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน เพื่อให้ประชาชนเกิดความเข้าใจง่ายขึ้น ควรใช้สื่อประชาสัมพันธ์ที่ทันสมัยในการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบข่าวสาร เพื่อให้ประชาชนได้เข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการเปิดโอกาสให้กลุ่มบุคคลทั่วไปได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตนเอง พร้อมทั้งมีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนให้มากขึ้น

๕.๒ อภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชน ตำบลโคกหาร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา” ผู้วิจัยได้นำผลที่พบจากการวิจัยมาอภิปรายเชื่อมโยงทฤษฎีแนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเด็นดังต่อไปนี้

๕.๒.๑ ผลการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชนของตำบลโคกหาร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา ปรากฏผล ดังนี้

๑. การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชนของตำบลโคกหาร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ชัดแย้งกับงานวิจัยของ จริญญา จันทร์ทรง^๑ ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแสงใหญ่ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดอุบลราชธานี ผลการวิจัย พบว่า โดยภาพรวมประชาชนมีส่วนร่วมต่อการพัฒนาท้องถิ่น อยู่ในระดับปานกลาง และชัดเจนกับงานวิจัยของ นุสรรา พันธรักษ์^๒ ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น: กรณีศึกษาพื้นที่ตำบลคลองจุกกระเฉด อำเภอมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นในภาพรวมระดับปานกลาง ในความคิดเห็นของผู้วิจัยอาจกล่าวได้ว่าในทุกโครงการของการพัฒนาชุมชนนั้น ประชาชนที่อยู่ในหมู่บ้านทุกคนย่อมมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์ไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อม ซึ่งโครงการทุกโครงการพัฒนานั้นย่อมส่งผลให้ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนดีขึ้นด้วย จึงทำให้ระดับการประเมินผล การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนออกมาในระดับมาก ผู้วิจัยอภิปรายเป็นรายด้านได้ดังนี้

๑.๑ การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชนของตำบลโคกหาร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากคณะกรรมการหมู่บ้านได้มีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนในการสรุปพื้นที่ในการพัฒนา และมีการประชุมของคณะกรรมการในการเก็บข้อมูล

๑.๒ การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชนของตำบลโคกหาร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โดยรวมอยู่ในระดับมากเนื่องจากคณะกรรมการหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการคัดเลือกผู้นำ มีการตัดสินใจคัดเลือกบุคคลและคณะกรรมการ และมีการกำหนดการใช้ทรัพยากร แหล่งของทรัพยากรที่จะใช้ในกิจกรรมโครงการพัฒนาชุมชน

^๑จริญญา จันทร์ทรง, การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแสงใหญ่ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์, รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การพัฒนาท้องถิ่น, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, ๒๕๕๕), บทคัดย่อ.

^๒นุสรรา พันธรักษ์, การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น: กรณีศึกษาพื้นที่ตำบลคลองจุกกระเฉด อำเภอมืองฉะเชิงเทรา, ปัญหาพิเศษรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรเพื่อความ มั่นคง, (คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์: มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๕), บทคัดย่อ.

๑.๓ การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชนของตำบลโคกหาร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากคณะกรรมการหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการช่วยสมาชิกกลุ่มและมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามข้อกำหนดของกลุ่มหรือมติในการช่วยสมาชิกกลุ่มในการพัฒนา และดำเนินการออกแรงวัสดุหรือเงินในกิจกรรมการพัฒนาชุมชน

๑.๔ การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชนของตำบลโคกหาร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและการประเมินผลโดยรวม อยู่ในระดับมาก เนื่องจากคณะกรรมการหมู่บ้านมีส่วนสังเกตการณ์การทำงานของผู้รับจ้างภายนอกทีมงานในการพัฒนาชุมชน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเจ้าหน้าที่หรือคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชน เพื่อปรับปรุงกิจกรรมหรือโครงการต่างๆให้เหมาะสมกับชุมชนและร่วมประเมินพิจารณาและรับผลการดำเนินงานเมื่อกิจกรรมเสร็จสิ้น และร่วมกันรับทราบเมื่อโครงการ/กิจกรรมโครงการพัฒนาชุมชนเสร็จสิ้น และถูกต้องและร่วมประเมินพิจารณาและรับผลการดำเนินงานเมื่อกิจกรรมเสร็จสิ้น

๕.๒.๒ ผลการเปรียบเทียบการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชนของตำบลโคกหาร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา ปรากฏผล ดังนี้

การเปรียบเทียบความคิดเห็นการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชนของตำบลโคกหาร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตาม เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ และสถานภาพสมรส พบว่า คณะกรรมการหมู่บ้านที่การศึกษาแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชนของตำบลโคกหาร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ผู้วิจัยได้อภิปรายผลตามสมมติฐาน ดังนี้

๑) การเปรียบเทียบตัวแปรด้านเพศ พบว่า คณะกรรมการหมู่บ้านที่มีเพศที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชนของตำบลโคกหาร อำเภอลำทะเมนชัย ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ เป็นเพราะเพศหญิงได้เข้ามามีบทบาทในชุมชน ในสังคมมากขึ้น ซึ่งได้เห็นได้จากการที่เพศหญิงได้เข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการหมู่บ้านหรือการกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **เพ็ญศรี จ้อยนุแสง^๓** ได้ทำการวิจัย เรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลโคกกลาง อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา” การมีส่วนร่วมโดยภาพรวมไม่แตกต่างกันด้วยปัจจัยทางด้านเพศ เมื่อพิจารณาจากรายด้านพบว่า ปัจจัยด้านที่แตกต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมที่ไม่แตกต่างกันในด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ส่วนในด้านมีส่วนร่วมในด้านการประเมินผลนั้นมีความแตกต่างกัน คือ เพศชายมีส่วนร่วมใน

---

^๓เพ็ญศรี จ้อยนุแสง, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล: ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลโคกกลาง อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา”, **รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต**, สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น, (วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๐) บทคัดย่อ.

การประเมินผลมากกว่าเพศหญิง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะวัฒนธรรมความเชื่อหรือบทบาททางสังคมไทยที่ถูกปลูกฝังไว้แต่อดีตว่า เพศชายจะต้องมีบทบาทเป็นผู้นำ เช่น เป็นผู้นำครอบครัว ส่วนเพศหญิง ต้องอยู่กับบ้านทำงานบ้าน และการวัดผลประเมินผลกิจกรรมต่างๆ เป็นบทบาทของผู้นำในกลุ่มกิจกรรมนั้นๆ จึงทำให้การมีส่วนร่วมในการประเมินผลกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนเพศหญิงมีบทบาทน้อยกว่าเพศชายสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระมหาประกาศิต สิริเมโธ (ฐิติปสิทธิกร)**^๔ ที่ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านคลองใหม่ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม” ที่พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านคลองใหม่ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยสภาพแวดล้อมพบว่า โดยภาพรวมประชาชนที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง โดยภาพรวมไม่ต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ขณะที่ประชาชนที่มี รายได้ ต่อเดือนระยะเวลาการอาศัยอยู่ในชุมชน สถานภาพในชุมชน และการเข้าร่วมกลุ่มในชุมชน ต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง โดยภาพรวมต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

๒) การเปรียบเทียบตัวแปรด้านอายุ พบว่า คณะกรรมการหมู่บ้านที่มีอายุที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชนของตำบลโคกหาร อำเภอลำพูน จังหวัดกระบี่ ไม่แตกต่างกันจึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ เป็นเพราะว่าการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนยังเป็นกลุ่มอายุที่ทำงานอยู่ภายในชุมชนที่มีบทบาทสำคัญมากต่อการพัฒนาชุมชน รวมถึงการมีเวลาที่จะเสียสละให้กับชุมชนได้อย่างเต็มที่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **กาญจนา พยัคฆพงษ์**^๕ ได้วิจัยเรื่อง “ความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตจังหวัดนครปฐมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น” ที่พบว่า ประชาชนมีอายุแตกต่างกัน มีความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นไม่แตกต่างกัน

๓) การเปรียบเทียบตัวแปรด้านการศึกษา พบว่า คณะกรรมการหมู่บ้านที่มีการศึกษาที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชนของตำบล โคกหาร อำเภอลำพูน จังหวัดกระบี่ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ เป็นเพราะว่าความรู้เป็นการผสมผสานประสบการณ์ สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ ความเข้าใจทักษะ และความเชี่ยวชาญ รวมถึงสิ่งที่ได้รับการสั่งสมจากการศึกษา ค้นคว้า จนเกิดเป็นความเข้าใจ และนำไปใช้ประโยชน์ในการสรุปและตัดสินใจในสถานการณ์ต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ

---

^๔พระมหาประกาศิต สิริเมโธ (ฐิติปสิทธิกร), “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านคลองใหม่ อ.อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม”, **พุทธศาสนคณาจารย์**, สาขาวิชาการพัฒนาสังคม, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖), บทคัดย่อ.

^๕กาญจนา พยัคฆพงษ์, “ความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตจังหวัดนครปฐมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น”, **รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๕๑), บทคัดย่อ

ภักจिरา ปกป้อง^๖ ได้วิจัยเรื่อง “การประเมินผลการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน: ศึกษากรณีองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอคำเขื่อนแก้ว จังหวัดยโสธร” ที่พบว่า ประชาชนมีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างกัน

๔) การเปรียบเทียบตัวแปรด้านอาชีพ พบว่า คณะกรรมการหมู่บ้านที่มีอาชีพการศึกษาที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชนของตำบลโคกหาร อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ เป็นเพราะว่าการที่คนในชุมชนได้เข้าไปมีบทบาทที่สำคัญในหน่วยงานภาครัฐได้มีโอกาสมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตนเอง หรือมีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการ และวัฒนธรรมในสังคมปัจจุบันที่ยอมรับการลดลงของความไม่เท่าเทียมทางเพศจึงส่งผลให้เกิดความคิดเห็นในการพัฒนาในรูปแบบใหม่ๆ หรือได้นำนวัตกรรมใหม่ๆ เข้ามาในการพัฒนาชุมชนของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **รัฐพงศ์ บุญญานุวัตร**^๗ ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนโดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ และงานวิจัยของ **วิชราวรรณ นิลเกตุ**^๘ ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นกรณีศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเตื่อ พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาโดยรวมรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ในความคิดเห็นของผู้วิจัยอาจกล่าวได้ว่าประชาชนที่ต่างอาชีพกันย่อมมีมุมมองและประสบการณ์ที่เกิดจากความเคยชินในการประกอบอาชีพของตนจึงอาจทำให้เกิดความแตกต่างเรื่องความคิดเห็นในการมีส่วนร่วม

๕) การเปรียบเทียบตัวแปรด้านรายได้ พบว่า คณะกรรมการหมู่บ้านที่มีรายได้ที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชนของตำบลโคกหาร อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ เป็นเพราะว่าความแตกต่างของรายได้ซึ่งมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน เนื่องจากในการจัดกิจกรรมหรือโครงการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนของตนเองมีเรื่องงบประมาณเข้ามาเกี่ยวข้องโดยตรง จึงทำให้คนในชุมชนหรือคณะกรรมการของชุมชนไม่สามารถที่จะจัดสรรงบประมาณของตนในรูปแบบ

^๖ภักจिरา ปกป้อง, "การประเมินผลการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน : ศึกษากรณีองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอคำเขื่อนแก้ว จังหวัดยโสธร", **รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๔๖), บทคัดย่อ.

^๗รัฐพงศ์ บุญญานุวัตร, การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนเขตดุสิตกรุงเทพมหานคร, **รายงานการวิจัย**, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, ๒๕๕๒), หน้า บทคัดย่อ

^๘วิชราวรรณ นิลเกตุ, การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นกรณีศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเตื่ออำเภอเมืองหนองคายจังหวัดหนองคาย. **การค้นคว้าแบบอิสระรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต**, สาขาวิชานโยบายสาธารณะ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๕๓), หน้า บทคัดย่อ.

ของตัวเงินได้ โดยบางคนอาจจะมีส่วนร่วมโดยการใช้กำลังกายของตนเอง เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ **ปวีณา วีรยางกูร**^๙ ได้วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลอ้อมเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ที่พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น โดยรวม และด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและประเมินผลมีความแตกต่างกันไปตามรายได้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ส่วนด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ไม่มีความแตกต่างกันไปตามรายได้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๖) การเปรียบเทียบตัวแปรด้านสภาพสมรส พบว่า คณะกรรมการหมู่บ้านที่มีสภาพสมรสที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชนของตำบลโคกหาร อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่ ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ เป็นเพราะว่าการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตนเองในปัจจุบัน ไม่ได้มีการแบ่งหญิงหรือชาย ซึ่งจะเห็นได้ว่า เมื่อชุมชนมีกิจกรรมหรือโครงการคนในชุมชน ไม่ว่าจะป็นเยาวชน พ่อบ้าน แม่บ้าน หรือคณะกรรมการหมู่บ้าน ต่างก็จะมาช่วยกัน โดยไม่แบ่งชั้นวรรณะ เพื่อให้ชุมชนของตนเองเป็นชุมชนที่น่าอยู่ มีแต่ความสามัคคีของคนในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **รุ่งรัตน์ เหล่ารัศมีวิวัฒน์**^{๑๐} “ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในงานของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค เขต ๓ (ภาคเหนือ) จังหวัดลพบุรี” ที่มีสภาพแตกต่างกันมีความพึงพอใจในงานไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ ๐.๐๕ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย เรื่อง “การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชนของตำบลโคกหาร อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่” ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยมาใช้ดังนี้

๑. รัฐ และหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน ควรให้ความสำคัญกับประชาชนชาวบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือผู้ที่ประชาชนในชุมชนให้ความนับถือ ผู้เป็นแบบอย่างการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมากยิ่งขึ้น รวมถึงมีการจัดกิจกรรมที่เป็นการให้ผู้นำชุมชน ประชาชน

---

^๙ปวีณา วีรยางกูร, "การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลอ้อมเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี", **รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย:มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๔), หน้า บทคัดย่อ.

^{๑๐}รุ่งรัตน์ เหล่ารัศมีวิวัฒน์, “ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในงานของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค เขต๓ (ภาคเหนือ)” **บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๒), หน้า ๑๔๐.

๒. ผู้นำชุมชนควรมีการวางแผนร่วมกับคณะกรรมการหมู่บ้านและประชาชนเพื่อกระตุ้นให้ประชาชนทุกภาคส่วนในชุมชนมีส่วนร่วมการวางแผนการดำเนินงานในการพัฒนาชุมชนตำบลโคกหาร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา

๓. องค์การบริหารส่วนตำบลควรจัดให้มีการการประเมินการปฏิบัติงานของคณะกรรมการหมู่บ้าน หรือคณะกรรมการบริหารกลุ่มกิจกรรมต่างๆในชุมชน อย่างเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน และมีการเผยแพร่ข่าวสาร ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ เพื่อให้การทำงานด้านการพัฒนาชุมชนมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ผลการวิจัย เรื่องการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชนของตำบลโคกหาร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

๑. ควรศึกษาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชนให้ครบทุกหมู่บ้านในอำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัยมาพัฒนาภาพรวมของการมีส่วนร่วมในตำบลโคกหาร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา

๒. ควรศึกษาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชุมชนตำบลโคกหาร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา โดยการวิจัยเชิงคุณภาพ

๓. ควรมีการศึกษาถึงบทบาทของกลุ่มกิจกรรมต่างๆ ความเข้มแข็งของกลุ่มที่ส่งผลต่อชุมชน และการพึ่งตนเองของกลุ่มดังกล่าวมีมากน้อยอย่างไร หรือการวัดผลการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มกิจกรรมต่างๆ ในชุมชนว่าประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงไร

บรรณานุกรม

๑. หนังสือ :

- โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์. แนวคิดไทยเรื่อง เจ็บไข้ได้ป่วย. ศูนย์ประสานงานการแพทย์และเภสัชกรรม
แผนไทย: กระทรวงสาธารณสุข. ๒๕๒๘.
- จิตจำนงค์ กิติกิริติ. การพัฒนาชุมชน การมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนาชุมชน
กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์พัฒนาหลักสูตร. ๒๕๓๒.
- เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง. การบริหารงานพัฒนาชนบท. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์. ๒๕๒๗.
_____ . การระดมประชาชนเพื่อการพัฒนาชนบทในการบริหารงานพัฒนาชนบท.
คณะเศรษฐศาสตร์: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ๒๕๒๕.
- เฉลียว บุรีภักดิ์. หลักการพัฒนาและการสร้างยุทธศาสตร์การพัฒนา. เพชรบุรี: สถาบันราชภัฏเพชรบุรี
และคณะ. ๒๕๔๕.
- ชินรัตน์ สมสืบ. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท. นนทบุรี:
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. ๒๕๕๑.
- ทวีทอง หงส์วิวัฒน์. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร: ศักดิ์โสภณการพิมพ์.
๒๕๒๗.
- เทวี รัชตานนท์. “การจัดระเบียบชุมชน” กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ๒๕๒๕.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. การวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS. พิมพ์ครั้งที่ ๙.
กรุงเทพมหานคร: บริษัท วี.อินเตอร์ พรีนซ์. ๒๕๕๑.
- นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์. กลวิธี แนวคิด วิธีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาในการมี
ส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนา. กรุงเทพมหานคร: ศักดิ์โสภณการพิมพ์. ๒๕๒๗.
- บำรุง บุญปัญญา. ๓ ทศวรรษ แนวคิดวัฒนธรรมชุมชน : บทนิพนธ์คัตสรร ว่าด้วยประชาธิปไตย
ชาวบ้าน เศรษฐกิจชุมชนและการพัฒนาบนเส้นทางที่เป็นไท. กรุงเทพมหานคร:
โครงการหนังสือดอกตู้อปา. ๒๕๔๙.
- ปธาน สุวรรณมงคล. การบริหารและการพัฒนาองค์กร. กรุงเทพมหานคร:
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. ๒๕๓๘.
- ประเวศ วะสี. ภูมิปัญญาชาวบ้านกับการพัฒนาชนบท เล่ม ๑. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้ง
แอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน). ๒๕๓๖.
- ปรัชญา เวชารัช. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมเพื่อพัฒนาชนบท. สถาบันไทยคดีศึกษา:
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ๒๕๒๘.
- ปาริชาติ วลัยเสถียร. กระบวนการและเทคนิคการทางานของนักพัฒนา. กรุงเทพมหานคร: สำนักงาน
กองทุนสนับสนุนการวิจัย. ๒๕๓๕.

- พัฒน์ บุญรัตน์. “การสร้างพลังชุมชนโดยกระบวนการพัฒนาชนบท”. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์. ๒๕๑๗.
- พิษณุ พงศ์ศรี. วิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : เทียมฟ้าการพิมพ์. ๒๕๔๙.
- พิษณุ อภิสมารจารย์โยธิน. การศึกษาผลการดำเนินงานโครงการส่งเสริมทักษะทางสังคม. กรุงเทพมหานคร: คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล. ๒๕๕๐.
- ไพฑูรย์ เครือแก้ว “ลักษณะสังคมไทย”. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ๒๕๓๗.
- ไพรัตน์ เดชะรินทร์. นโยบายและกลวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนในยุทธศาสตร์การพัฒนาปัจจุบันในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. ศูนย์ศึกษาสาธาณสุข: มหาวิทยาลัยมหิดล. ๒๕๒๗.
- ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. การพัฒนาชุมชนจากทฤษฎีสู่การปฏิบัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. ๒๕๔๐. กรุงเทพมหานคร: กรมศาสนา. ๒๕๒๖.
- ลีลาภรณ์ นาคทรพรพ และฉลวยศักดิ์ สนประเสริฐ. ตัวชี้วัดสำหรับงานพัฒนาชนบท: ประสบการณ์จากนักพัฒนา. กรุงเทพมหานคร: สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา. ๒๕๓๗.
- ลือชัย ศรีเงินยวง และผาสุก อเนกวานิช. การมีส่วนร่วมของชุมชน : ยุทธศาสตร์ใหม่ของการพัฒนา (สาธารณสุข) ชนบท ในรวมบทความพัฒนางานสาธารณสุขมูลฐาน. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ๒๕๒๖.
- วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. การประยุกต์และการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร: โฟร์เพช. ๒๕๓๑.
- สงศรี ชมภูวงศ์. ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ ๒. นครศรีธรรมราช: วีพีเอส.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. การพัฒนาชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช. ๒๕๒๕.
- सानิตย์ บุญชู. การพัฒนาชุมชน: การมีส่วนร่วมของประชาชน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ๒๕๒๗.
- สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. รัฐธรรมนูญราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ. ๒๕๖๐.
- สำนักพัฒนาชุมชน. กลุ่มออมทรัพย์กับการพัฒนาชนบท. กรมพัฒนาชุมชน: กระทรวงมหาดไทย. ๒๕๓๙.
- สุพรรณิ ไชยอำพร และสนิท สมัครงการ. การวิเคราะห์สังคมเพื่อการพัฒนาแนวคิดวิธีการ. กรุงเทพมหานคร: องค์การการค้าสินค้าและพัสดุภัณฑ์. ๒๕๔๓.
- แสวง รัตนมงคลมาศ. การระดมมวลชน และการมีส่วนร่วมของมวลชน การจัดตั้งองค์กร การนำและการตัดสินใจทางสังคม. เอกสารประกอบการบรรยาย. คณะพัฒนาสังคม: สถาบันพัฒนาบริหารศาสตร์. ๒๕๔๐.

อคิน รพีพัฒน์. การมีส่วนร่วมของชุมชนในสภาพสังคมและวัฒนธรรมไทยในการมีส่วนร่วมของ
ประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร: ศักดิ์โสภากการพิมพ์. ๒๕๒๗.

องค์การแรงงานระหว่างประเทศ. มาตรฐานแรงงานระหว่างประเทศว่าด้วยแรงงานข้ามชาติ.
กรุงเทพมหานคร: สำนักงานแรงงานระหว่างชาติ. ๒๕๕๐.

อาภรณ์พันธ์ จันท์สว่าง. คำบรรยายลักษณะวิชาทฤษฎีและหลักการพัฒนาชนบท ๒.
กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ๒๕๒๒.

อิศรินทร์ หนูเมือง. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชนของคณะกรรมการองค์กรชุมชน : ศึกษากรณี ตำบล
บางพระ อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา. กรุงเทพมหานคร: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหาร
ศาสตร์. ๒๕๔๕.

๒. วิทยานิพนธ์ :

กรรณิกา ชมดี. การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ : ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการ
สารภี ตำบลท่าช้าง อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์สังคม
สงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาสังคมสงเคราะห์. บัณฑิตวิทยาลัย:
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ๒๕๒๔.

คันฉัตร ต้นเสถียร. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลศึกษาเฉพาะกรณี
เทศบาลสมุทรสาครจังหวัดสมุทรสาคร. ภาคนิพนธ์พัฒนบริหารศาสตร์มหาบัณฑิตสาขา
พัฒนาสังคมคณะพัฒนาสังคม. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์: กรุงเทพมหานคร.
๒๕๓๗.

จริญญา จันท์ทรง. การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล
หนองแสงใหญ่ อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์. รัฐประศาสนศาสตร์
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการพัฒนาท้องถิ่น. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏ
อุบลราชธานี. ๒๕๕๕.

จุไรลักษณ์ จิตรสบาย. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานด้านโครงสร้างพื้นฐาน กรณีศึกษา
ตำบลเป่า อำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี. รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต.
บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๔๘.

ฉอาน วุฒิกรรมรักษา. ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนใน
โครงการสร้างงานในชนบทศึกษา เฉพาะโครงสร้างที่ได้รับรางวัลดีเด่นของ ต.คิ่งพยอม
อ.บ้านโป่ง จ.ราชบุรี. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคม
สงเคราะห์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ๒๕๒๖.

ชญาภาศ พิบูลแถว. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดบริการสาธารณะด้านโครงสร้างพื้นฐานของ
องค์การบริหารส่วนตำบลขุนพิทักษ์ อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี.
รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๐.

- ชัยฤทธิ์ เบญญาภาจ. การมีส่วนร่วมของประชาคมในการพัฒนา ตำบลบางตาอา อำเภอนองจิก จังหวัดปัตตานี. **วิทยานิพนธ์พัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต**. สาขาพัฒนาสังคม. คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. ๒๕๔๗.
- ธนาวิทย์ กางการ. “การมีส่วนร่วมของกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลตำบลสำโรงใต้ อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ”. **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต** สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา. โครงการบัณฑิตศึกษา: สถาบันราชภัฏธนบุรี. ๒๕๔๖.
- ธิตี กิตติวิทิตคุณ. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชนบท: ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร. **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชารัฐศาสตร์**. คณะรัฐศาสตร์: มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ๒๕๔๐.
- ธีระยุทธ สุดเสมอใจ. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านตึก อำเภอศรีสัชชนาลัย จังหวัดสุโขทัย. **รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์**, ๒๕๕๑.
- นุสรรา พันธรัักษ์. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น: กรณีศึกษาพื้นที่ตำบลคลองจุกกระเฉง อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา. **วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต**. สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรเพื่อความมั่นคง. คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์: มหาวิทยาลัยบูรพา. ๒๕๕๕.
- บังอร ฤทธิ์ภักดี. การมีส่วนร่วมของประชาชนในงานสาธารณสุขมูลฐาน: กรณีศึกษาระดับหมู่บ้าน. **วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต** สาขาพัฒนาสังคม. คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ๒๕๒๘.
- ปวีณา วีรยางกูร. "การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลอ้อมเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี". **รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย:มหาวิทยาลัยศิลปากร**. ๒๕๕๔.
- พระมหาประกาศิต สิริเมโธ (ฐิติปสิทธิกร). “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านคลองใหม่ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม” **พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. สาขาวิชาการพัฒนาสังคม. บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ๒๕๕๖.
- พิบูลย์ แพนพา. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท: ศึกษาเฉพาะกรณีตำบลพนมไพร อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด. **ภาคินพนธ์ศศ.ม. สาขาสังคมศาสตร์**. คณะพัฒนาสังคม: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. ๒๕๓๘.
- พลูศักดิ์ ชูพานิชสกุล. การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อกิจกรรมการพัฒนาของเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์. **รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์**, ๒๕๕๑.

- พวงทอง โยธาใหญ่. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น : กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่”. **รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ๒๕๔๕.
- เพ็ญศรี จ้อยนุแสง. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลโคกกกลาง อำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมา”. **รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต**. สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น. วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ๒๕๕๐.
- รัฐพงศ์ บุญญานวัตร. การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนเขตดุสิต, **รายงานการวิจัย** กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, ๒๕๕๒.
- วชิราวรรณ นิลเกตุ. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นกรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเต้ออำเภอเมืองหนองคายจังหวัดหนองคาย. **การค้นคว้าแบบอิสระรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต**. สาขาวิชานโยบายสาธารณะ. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ๒๕๕๓.
- เสริมพงษ์ อยู่โต. “การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนเขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร”. **ปริญญารัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต** สาขาวิชาการบริหารทั่วไป. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. ๒๕๕๑.
- อภิชาญ ปานปรีชา. “การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านชุมชนเมือง กรณีศึกษาเขตตลิ่งชันและเขตราษฎร์บูรณะ”. **วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม)**. คณะพัฒนาสังคม: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. ๒๕๔๘.

๒. ภาษาอังกฤษ

- Cary L J. **The role of the citizen in the C.D. process: Community development as am process**. Columbia: University of Missouri Press. 1976.
- Cohen & Uphoff. **Effective Behavior in Organizations**. New York: Richard D. Irwin Inc. 1980.
- Cohen. E., **A Phenomenology of Tourist Experience**. **Sociology**. 13. (1979).
- Davis Ralph C. **Managerial Psychology**]. The University of Chicago Press. 1964.
- Dunham R.B., J.A. Grube M.B. Castaneda. **Organization Commitment The Utility Intergrative Definition**. **Journal of Applied Psychology**. 1994.
- Henry Pratt Fairchild. **Dictionary of Sociology and related Science**.
- Kasperson J. & Breitbart. M. W. **Participation. Decentralization and Advocacy Planning**. **Resource paper No. 2 5** . Washington D.C.: Association of American Geographer. 1974.

- Pears A. & Stiefel. M. **Inquiry Into Participation; A Research Approach.** Genève: **UNRISD.** 1979.
- Reeder Williams W.. **Some Aspects of the Information Social Participation of Farm Families in New York State.** New York: Cornell University. 1963.
- United Nation Organization. **United Nation Department of Internation Economic and Social Affair. Popular Participation as a Strategy for Promoting Community Level Actionand Nation Development. (Report of The Meeting for The Adhoc Group of Expert).** New York: United Nation. (1981).
- William Erwin. **Participation Management : Concept Theory and Implementation.** Atlanta G. : Georgia State University. 1976.
- World Health. Organization **Community Involvement in Health for Primary. Health Care** Geneva: WHO. 1981.